

Kraków

Sprawozdanie z działalności
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Krakowie
za rok 2023

Spis treści

Rozdział I: Wprowadzenie	5
1. Informacje ogólne	6
Rozdział II: Pomoc środowiskowa	11
2. Praca socjalna	12
2.1 Organizowanie społeczności lokalnej – rewitalizacja społeczna	13
2.1.1 Najważniejsze inicjatywy podejmowane w ramach Programów Aktywności Lokalnej	14
2.1.2 Wybrane Programy Aktywności Lokalnej	15
2.2 Organizacja i koordynacja wolontariatu w MOPS	16
2.3 Praca socjalna prowadzona w ramach projektów socjalnych	17
2.3.1 Wybrane projekty socjalne zrealizowane w roku 2023	17
3. Kluby Rodziców	19
4. Realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Miejskiej Kraków na lata 2021–2027	19
4.1 Działania w ramach kampanii społecznych	20
4.2 Mieszkanie chronione dla kobiet i kobiet z dziećmi	21
4.3 Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej (SOW)	22
5. Interwencja kryzysowa	22
5.1 Ośrodek Interwencji Kryzysowej (OIK)	22
5.2 Miejsca interwencyjnego schronienia	22
6. Usługi opiekuńcze	23
6.1 Usługi opiekuńcze na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych	23
6.2 Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla rodzin z dziećmi z niepełnosprawnościami	24
6.3 Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	24
7. Usługi asystenckie dla osób z niepełnosprawnością	25
7.1 Asystent w rodzinie z dzieckiem z niepełnosprawnością	25
7.2 Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej	26
7.3 Indywidualny trening kompetencji i umiejętności społecznych dla osób z orzeczoną niepełnosprawnością	27
8. Realizacja zadań w zakresie zatrudnienia socjalnego	27
8.1 Kluby Integracji Społecznej	27
8.1.1 Klub Integracji Społecznej MOPS	27
8.1.1.1 Program reintegracji społecznej i zawodowej osób posiadających zadłużenie z tytułu korzystania z mieszkań komunalnych	28
8.1.1.2 Prace realizowane na terenie miejskich cmentarzy	28
8.1.1.3 Wsparcie Seniora	28
8.1.2 Klub Integracji Społecznej dla osób niepracujących z orzeczoną niepełnosprawnością	29
8.2 Centra Integracji Społecznej	29
8.2.1 Centrum Integracji Społecznej	29
8.2.2 Centrum Integracji Społecznej dla osób bezdomnych	29
9. Program „Złota Rączka”	30
10. Realizacja Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Kraków	30
10.1 Usługa asystenta rodziny	31
10.2 Rodziny wspierające	32
10.3 Usługa „Pomoc w domu”	32
10.4 Placówki wsparcia dziennego	32
10.5 Poradnictwo	33
10.5.1 Poradnictwo i terapia rodzin realizowane przez ośrodki poradnictwa i terapii	33
10.5.2 Usługi wzmacniające lub odbudowujące naturalny system wsparcia, tj. rodzinę	35
10.5.3 Specjalistyczne usługi wspierania rodziny	35
10.5.4 Poradnictwo psychologiczne realizowane przez MOPS	35
10.5.5 Prowadzenie na oddziałach ginekologiczno-położniczych oraz w szkołach rodzenia usługi „przewodniczki” dla kobiet w ciąży i rodziców nowo narodzonych dzieci mieszkających w Krakowie	36
11. Projekt „Zawsze rodzina”	36
12. Środowiskowe Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży Kraków Południe	37
13. Świadczenia z pomocy społecznej	38
13.1 Podstawowe świadczenia finansowe: zasiłek stały, okresowy i celowy	38
13.2 Pomoc w zakresie żywienia	39

13.2.1 Program osłony dotyczący udzielania mieszkańcom Gminy Miejskiej Kraków pomocy w zakresie dożywiania	39
13.2.2 Współpraca z organizacjami dystrybuującymi żywność w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014–2020 (FEAD)	40
13.2.3 Sklep socjalny	40
13.2.4 Pomoc w zakresie dożywiania poza programem osłownym	41
13.2.5 Zapewnienie posiłku osobom potrzebującym w ramach wspierania działalności charytatywnej ..	41
13.3 Lokalny Program Osłony dla osób, które poniosły zwiększone koszty grzewcze, związane ze zmianą systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym na jeden z systemów proekologicznych	41
13.4 Wsparcie rodzin romskich w ramach realizowanego zadania polegającego na dofinansowaniu edukacji przedszkolnej krakowskich dzieci romskich	42
14. Pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów.....	43
14.1 Stypendia szkolne	43
14.2 Zasiłek szkolny	44
14.3 Rządowy program pomocy uczniom niepełnosprawnym w formie dofinansowania zakupu podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych w latach 2023–2025	44
15. Pomoc na rzecz osób bezdomnych	44
15.1 Zapewnienie usług związanych z zabezpieczaniem schronienia i noclegu osobom bezdomnym	45
15.1.1 Pomoc w formie schronienia realizowana jako zadanie z zakresu pomocy społecznej.....	45
15.1.2 Pomoc w formie schronienia realizowana w ramach wspierania działalności charytatywnej w zakresie pomocy bezdomnym	45
15.2 Mieszkania chronione dla osób bezdomnych	46
15.3 Zapewnienie pomocy medycznej i zaopatrzenia w leki realizowane w ramach wspierania działalności charytatywnej w zakresie pomocy bezdomnym	46
15.3.1 Przychodnia dla Osób Bezdomnych oraz Punkt Wydawania Leków i Darów	46
15.3.2 Doraźna pomoc medyczna i doraźna pomoc przedmedyczna w przestrzeni publicznej Gminy Miejskiej Kraków oraz na terenie noclegowni i schronisk	47
15.4 Zapewnienie możliwości dokonywania zabiegów higienicznych realizowane w ramach wspierania działalności charytatywnej w zakresie pomocy bezdomnym	47
15.5 Zapewnienie posiłku osobom potrzebującym w ramach wspierania działalności charytatywnej.....	47
15.6 Wigilia dla osób bezdomnych i samotnych	47
15.7 Praca socjalna z osobami bezdomnymi metodą streetworkingu	48
15.8 Streetbus dla osób bezdomnych.....	48
15.9 Usługa asystenta osoby bezdomnej	48
15.10 Zapewnienie miejsc noclegowych osobom eksmitowanym bez prawa do lokalu socjalnego	49
15.11 Aktywizacja zawodowa osób bezdomnych – CIS dla osób bezdomnych	49
15.12 Świadczenia pieniężne na rzecz osób bezdomnych	49
16. Pomoc dla cudzoziemców	50
17. Kierowanie do sądów wniosków o stwierdzenie potrzeby umieszczenia w szpitalu psychiatrycznym osób chorujących psychicznie bez ich zgody	50
18. Prowadzenie postępowań w sprawach ustalenia prawa do świadczeń z opieki zdrowotnej.....	50
19. Zadania dzielnic.....	50
20. Akcje socjalne, współpraca z firmami i innymi podmiotami	52
21. Kierowanie wniosków o podjęcie działań w stosunku do osób uzależnionych od alkoholu do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Krakowie i prokuratur rejonowych ..	53
22. Kandydaci na kuratorów osób częściowo ubezwłasnowolnionych oraz opiekunów prawnych osób ubezwłasnowolnionych całkowicie	53
22.1 Obsługa wypłat wynagrodzeń za sprawowanie opieki nad osobą ubezwłasnowolnioną	53
23. Kierowanie do prokuratury wniosków o wszczęcie w sądzie opiekuńczym postępowań o ubezwłasnowolnienie	54
24. Kierowanie do sądów wniosków dotyczących wydania postanowienia o potrzebie umieszczenia osoby w domu pomocy społecznej bez jej zgody	54
25. Sprawienie pogrzebu na koszt Gminy Miejskiej Kraków	54
Rozdział III: Pomoc specjalistyczna.....	55
26. Piecza zastępcza.....	56
26.1 Rodzinna piecza zastępcza	56
26.1.1 Świadczenia pieniężne dla dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej oraz wynagrodzenia dla osób prowadzących zawodowe rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka	60

26.2 Instytucjonalna piecza zastępcza	61
26.2.1 Placówki opiekuńczo-wychowawcze.....	61
26.3 Ustalenie opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej	62
26.4 Dochodzenie świadczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci przebywających w pieczy zastępczej.....	62
26.5 Wydatki i dochody z tytułu umieszczenia dzieci z terenu Gminy Miejskiej Kraków w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych w innych powiatach oraz dzieci z innych powiatów na terenie Gminy Miejskiej Kraków	62
26.6 Wydatki z tytułu umieszczenia dzieci z terenu GMK w ZOL.....	63
26.7 Usamodzielnienie wychowanków rodzin zastępczych i placówek oraz kontynuowanie nauki	63
26.7.1 Mieszkania chronione dla usamodzielniających się wychowanków	64
27. Ośrodki wsparcia, mieszkania treningowe i wspomagane, placówki zapewniające opiekę całodobową osobom w podeszłym wieku i z niepełnosprawnościami	64
27.1 Ośrodki wsparcia dla osób w podeszłym wieku oraz osób chorych	64
27.1.1 Ośrodki wsparcia dla osób w podeszłym wieku oraz osób chorych	64
27.1.2 Klub Samopomocy – Specjalistyczny w ramach projektu „W sile wieku 2”	65
27.2 Środowiskowe domy samopomocy	66
27.3 Klub Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi	66
27.4 Mieszkania chronione dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz dla osób w podeszłym wieku i osób przewlekle chorych.....	66
27.5 Mieszkania wspomagane w ramach projektu „Sami-Dzielni! Nowe standardy mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi”	67
27.6 Rodzinny dom pomocy	68
27.7 Domy pomocy społecznej	68
Rozdział IV: Rehabilitacja społeczna osób z niepełnosprawnościami	71
28. Rehabilitacja społeczna osób z niepełnosprawnościami.....	72
28.1 Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej.....	72
28.1.1 Mieszkańcy Gminy Miejskiej Kraków w warsztatach terapii zajęciowej w innych powiatach	72
28.2 Dofinansowanie uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych.....	72
28.3 Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny.....	73
28.4 Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom z niepełnosprawnościami na podstawie odrębnych przepisów.....	73
28.5 Dofinansowanie likwidacji barier w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnościami.....	73
28.6 Dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza – przewodnika.....	73
28.7 Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.....	74
28.8 Program „Aktywny Samorząd”	74
28.9 Program „Zajęcia klubowe w WTZ”	74
28.10 Program „Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” Mieszkanie dla absolwenta	75
28.11 Program „Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” Dostępne mieszkanie	75
Rozdział V: Pomoc uchodźcom z Ukrainy	76
Rozdział VI: Inne działania oraz pozostałe informacje o funkcjonowaniu MOPS	81
29. Działania związane z aplikowaniem o środki w ramach konkursów zewnętrznych.....	82
30. Współpraca międzynarodowa.....	82
31. Budżet obywatelski	82
32. Inicjatywa lokalna	83
33. Współpraca z mediami	83
34. Kadra MOPS – zatrudnienie, wykształcenie, podnoszenie kompetencji zawodowych	84
34.1 Praktyki i staże	85
35. Skargi, interwencje, odwołania od decyzji administracyjnych	85
36. Kontrole realizacji zadań	85
37. Przedsięwzięcia zapewniające ciągłość funkcjonowania oraz utrzymania infrastruktury	86
37.1 Informatyzacja	86
37.2 Obsługa organizacyjna MOPS.....	86
37.3 Archiwum zakładowe	87
37.4 Zamówienia publiczne.....	87
37.5 Działania związane z utrzymaniem infrastruktury oraz zadania inwestycyjne	87

Miejski Ośrodek
Pomocy Społecznej
w Krakowie

Rozdział I: Wprowadzenie

1. Informacje ogólne

Sprawozdanie realizuje obowiązki ustawowe wynikające z:

- art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym kierownik ośrodka pomocy społecznej składa coroczne sprawozdanie z działalności ośrodka oraz przedstawia potrzeby w zakresie pomocy społecznej;
- art. 112 ust. 12 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie składa coroczne sprawozdanie z działalności centrum oraz przedstawia wykaz potrzeb w zakresie pomocy społecznej;
- art. 179 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zgodnie z którym do dnia 31 marca każdego roku wójt składa roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań;
- art. 182 ust. 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zgodnie z którym kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie składa coroczne sprawozdanie z działalności powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz przedstawia zestawienie potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej.

Wykaz potrzeb na rok 2024 znajduje się w Załączniku nr 1 do sprawozdania. Załącznik nr 1 zawiera również Listę Rankingową Inwestycji w Dziedzinie Pomoc i Integracja Społeczna oraz Listę Rankingową Zakupów Inwestycyjnych w Dziedzinie Pomoc i Integracja Społeczna.

Jednocześnie, zgodnie z uchwałą Nr XCIII/2554/22 Rady Miasta Krakowa z dnia 31 sierpnia 2022 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Krakowa 2030, sprawozdanie zawiera informacje dotyczące realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych za rok 2023 (Załącznik Nr 4 do sprawozdania).

Ponadto MOPS realizuje:

- Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Gminie Miejskiej Kraków na lata 2023–2025, przyjęty uchwałą Nr CXVI/3125/23 Rady Miasta Krakowa z dnia 30 sierpnia 2023 r. (Sprawozdanie z realizacji Programu w Załączniku Nr 2 do sprawozdania);
- Program Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Kraków na lata 2022–2024, przyjęty uchwałą Nr CI/2744/22 Rady Miasta Krakowa z dnia 7 grudnia 2022 r. (Sprawozdanie z realizacji Programu w Załączniku Nr 3 do sprawozdania);
- Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Miejskiej Kraków na lata 2021–2027, przyjęty uchwałą Nr LX/1778/21 Rady Miasta Krakowa z dnia 30 czerwca 2021. Sprawozdanie z realizacji programu jest przekazywane odrębnie Radzie Miasta Krakowa.

MOPS działa na podstawie Statutu przyjętego uchwałą Nr LVII/1158/16 Rady Miasta Krakowa z dnia 9 listopada 2016 r. oraz Regulaminu Organizacyjnego zatwierdzonego Zarządzeniem Nr 1409/2018 Prezydenta Miasta Krakowa z dnia 4 czerwca 2018 r. (*tekst wraz ze zmianami dostępny na stronie www.mops.krakow.pl*).

MOPS realizuje zadania wynikające z:

- ustawy o pomocy społecznej,
- ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawy o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- ustawy o systemie oświaty,
- ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- ustawy o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,

- ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

W 2023 r. wsparciem MOPS zostało objętych około 5% mieszkańców Krakowa. Z pomocy MOPS skorzystało 37 416¹ osób, w tym: 33 464² to osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej (w tym 152 osoby narodowości ukraińskiej przebywające na terenie Polski w związku z konfliktem zbrojnym w Ukrainie), 4791³ to osoby, które skorzystały z indywidualnego dofinansowania w ramach zadań z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, finansowanych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Ponadto 4155 osób narodowości ukraińskiej skorzystało ze wsparcia w formie jednorazowego świadczenia pieniężnego w wysokości 300 zł na osobę.

W ramach prowadzonych postępowań administracyjnych w sprawie świadczeń w 2023 r. MOPS wydał 118 797⁴ decyzji administracyjnych.

W 2023 r. MOPS realizował zadania w ramach działań własnych oraz koordynacji i nadzoru nad 62 placówkami publicznymi i 111 niepublicznymi.

Placówki te to: domy pomocy społecznej, ośrodki wsparcia dla osób starszych, kluby samopomocy, środowiskowe domy samopomocy, mieszkania chronione (obecnie mieszkania treningowe i wspomagane), placówki opiekuńczo-wychowawcze, placówki wsparcia dziennego, placówki specjalistycznego poradnictwa, ośrodek interwencji kryzysowej, specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kluby integracji społecznej, centra integracji społecznej, warsztaty terapii zajęciowej, schroniska, noclegownie i ogrzewalnie dla osób bezdomnych.

Zadania publiczne Gminy Miejskiej Kraków w sferach:

- pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób,
- wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem,
- działalności charytatywnej

mogą być zlecane przez Gminę Miejską Kraków do realizacji podmiotom niepublicznym (organizacjom pozarządowym i innym podmiotom określonym w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie). Formy zlecenia to: powierzenie realizacji zadania wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie jego realizacji oraz wspieranie realizacji zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji.

W 2023 r. dotacje przekazywane realizatorom zadań ujęte były w planie finansowym MOPS. Dyrektor MOPS, na podstawie pełnomocnictwa Prezydenta Miasta Krakowa, ogłaszał i rozstrzygał konkursy na realizację zadań oraz zawierał umowy na realizację zadań. Do zadań MOPS należał także nadzór nad realizacją umów, w tym kontrola realizowanych przez podmioty niepubliczne zadań oraz ich rozliczanie.

¹ Liczby nie sumują się, gdyż dana osoba mogła być objęta wsparciem w więcej niż jednej z wymienionych grup.

² Źródło: POMOST Std.

³ Źródło: TYLDA. Liczba uwzględnia nie powtarzające się osoby. W pkt. 28 uwzględniono łączną liczbę osób.

⁴ Źródło: SWP MOPS. Liczba nie zawiera świadczeń finansowanych ze środków PFRON.

Wydatki jednostek publicznych pomocy społecznej i pieczy zastępczej, w tym MOPS

Zadania GMK realizowane przez MOPS i jednostki publiczne	Plan 01.01.2023 r.	Plan 31.12.2023 r.	Wykonanie 31.12.2023 r.	Wykonanie/plan (4/3) w %
1	2	3	4	5
wydatki bieżące	467 875 078 zł	541 017 589,27 zł	537 887 937,42 zł	99,42%
<i>środki własne</i>	385 554 268 zł	422 699 467,89 zł	420 920 517,03 zł	99,58%
<i>dotacja z budżetu państwa</i>	76 470 408 zł	111 158 094,38 zł	110 257 014,22 zł	99,19%
<i>dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE i innych źródeł zagranicznych</i>	5 850 402 zł	7 160 027 zł	6 710 406,17 zł	93,72%
wydatki inwestycyjne	28 211 795 zł	28 336 695 zł	28 335 657,18 zł	100,00%
<i>środki własne</i>	13 027 795 zł	13 032 695 zł	13 031 757,88 zł	99,99%
<i>dotacja z budżetu państwa</i>	15 000 000 zł	15 120 000 zł	15 119 999,47 zł	100,00%
<i>dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE i innych źródeł zagranicznych</i>	184 000 zł	184 000 zł	183 899,83 zł	99,95%
Suma	496 086 873 zł	569 354 284,27 zł	566 223 594,60 zł	99,45%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Zadania GMK realizowane przez publiczne jednostki pomocy społecznej	Plan 01.01.2023 r.	Plan 31.12.2023 r.	Wykonanie 31.12.2023 r.	Wykonanie/plan (4/3) w %
1	2	3	4	5
wydatki bieżące, w tym:	213 986 954 zł	251 978 336,66 zł	250 106 633,63 zł	99,26%
<i>środki własne</i>	194 147 472 zł	214 915 684,89 zł	213 396 012,66 zł	99,29%
<i>dotacja z budżetu państwa</i>	18 780 381 zł	35 568 402,77 zł	35 375 370,82 zł	99,46%
<i>dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE i innych źródeł zagranicznych</i>	1 059 101 zł	1 494 249 zł	1 335 250,15 zł	89,36%
wydatki inwestycyjne, w tym:	501 500 zł	661 908 zł	660 871,54 zł	99,84%
<i>środki własne</i>	317 500 zł	477 908 zł	476 971,71 zł	99,80%
<i>dotacja z budżetu państwa</i>	- zł	- zł	- zł	0,00%
<i>dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE i innych źródeł zagranicznych</i>	184 000 zł	184 000 zł	183 899,83 zł	99,95%
Suma	214 488 454 zł	252 640 244,66 zł	250 767 505,17 zł	99,26%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Zadania GMK realizowane przez MOPS	Plan 01.01.2023 r.	Plan 31.12.2023 r.	Wykonanie 31.12.2023 r.	Wykonanie/plan (4/3) w %
1	2	3	4	5
wydatki bieżące, w tym:	253 888 124 zł	289 039 252,61 zł	287 781 303,79 zł	99,56%
<i>środki własne</i>	191 406 796 zł	207 783 783 zł	207 524 504,37 zł	99,88%
<i>dotacja z budżetu państwa</i>	57 690 027 zł	75 589 691,61 zł	74 881 643,40 zł	99,06%
<i>dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE i innych źródeł zagranicznych</i>	4 791 301 zł	5 665 778 zł	5 375 156,02 zł	94,87%
wydatki inwestycyjne, w tym:	27 710 295 zł	27 674 787 zł	27 674 785,64 zł	100,00%
<i>środki własne</i>	12 710 295 zł	12 554 787 zł	12 554 786,17 zł	100,00%
<i>dotacja z budżetu państwa</i>	15 000 000 zł	15 120 000 zł	15 119 999,47 zł	100,00%
<i>dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE i innych źródeł zagranicznych</i>	- zł	- zł	- zł	0,00%
Suma	281 598 419 zł	316 714 039,61 zł	315 456 089,43 zł	99,60%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Zadania realizowane przez MOPS ze środków PFRON (środki PFRON nie są ujmowane w budżecie miasta ani w planach finansowych jednostek budżetowych)

Zadania GMK realizowane przez MOPS ze środków PFRON		Otrzymane środki na 2023 r.	Wykonanie na 31.12.2023 r.	Wykonanie/plan (4/3) w %
1	2	3	4	5
Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej*		1 070 705,19 zł	1 070 705,19 zł	100,00%
Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej, w tym:		29 454 353,81 zł	29 454 353,81 zł	100,00%
1	dofinansowanie kosztów działania warsztatów terapii zajęciowej	16 606 248 zł	16 606 248 zł	100,00%
2	dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	1 700 000 zł	1 700 000 zł	100,00%
3	dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	229 266,29 zł	229 266,29 zł	100,00%
4	dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów	6 614 339,52 zł	6 614 339,52 zł	100,00%
5	dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych	4 300 000 zł	4 300 000 zł	100,00%
6	dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza – przewodnika	4 500 zł	4 500 zł	100,00%
Programy PFRON, w tym:		6 667 895,76 zł	2 799 817,40 zł	
7	„Aktywny Samorząd”***	3 436 897,82 zł	2 483 257,40 zł	72,25%
8	„Zajęcia klubowe w WTZ”****	207 030 zł	207 030 zł	100,00%
9	„Samodzielność–Aktywność–Mobilność! Mieszkanie dla absolwenta”****	1 875 354,77 zł	0 zł	0,00%
10	„Samodzielność–Aktywność–Mobilność! Dostępne Mieszkanie”****	1 148 613,17 zł	109 530 zł	9,54%
Suma dla zadań z zakresu rehabilitacji społecznej oraz programów PFRON		36 122 249,57 zł	32 254 171,21 zł	89,29%
Suma dla wszystkich zadań i programów PFRON		37 192 954,76 zł	33 324 876,40 zł	89,60%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

*zadanie realizowane przez Grodzki Urząd Pracy

**ostateczne rozliczenie programu „Aktywny samorząd” nastąpi po zakończeniu programu tj. do 15.04.2024 r.

***ostateczne rozliczenie programu „Zajęcia klubowe w WTZ” nastąpi po zakończeniu programu tj. 15.02.2024 r.

****ostateczne rozliczenie Programu „Samodzielność – Aktywność – Mobilność! Mieszkanie dla Absolwenta” nastąpi po zakończeniu realizacji programu tj. po wyczerpaniu środków

*****ostateczne rozliczenie Programu „Samodzielność – Aktywność – Mobilność! Dostępne Mieszkanie” nastąpi po zakończeniu realizacji programu tj. 31.12.2026 r.

Zadania GMK, pozostające w kompetencjach MOPS, realizowane przez NGO

	Wykonanie 31.12.2023 r.
Łącznie, w tym:	88 701 273,21 zł
wydatki bieżące	88 701 273,21 zł
środki własne	68 806 649,72 zł
dotacja z budżetu państwa	17 050 091,57 zł
dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE	504 231,92 zł
dotacja z Funduszu Narodów Zjednoczonych na rzecz Dzieci (UNICEF)	2 340 300 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Realizacja dochodów Gminy Miejskiej Kraków w zakresie pomocy społecznej i pieczy zastępczej

Dochody Gminy Miejskiej Kraków	Wykonanie dochodów 31.12.2023 r.
1	2
Dochody zrealizowane przez MOPS	14 380 555,64 zł
Dochody zrealizowane przez publiczne jednostki pomocy społecznej i pieczy zastępczej, w tym:	38 949 994,47 zł
Domy Pomocy Społecznej	37 943 289,63 zł
Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	259 085,93 zł
Ośrodek Interwencji Kryzysowej	1216,82 zł
Miejski Dzienny Dom Pomocy Społecznej	658 105,28 zł
Środowiskowy Dom Samopomocy	481 zł
Mieszkania chronione	87 815,81 zł
SUMA	53 330 550,11 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Miejski Ośrodek
Pomocy Społecznej
w Krakowie

Rozdział II: Pomoc środowiskowa

2. Praca socjalna

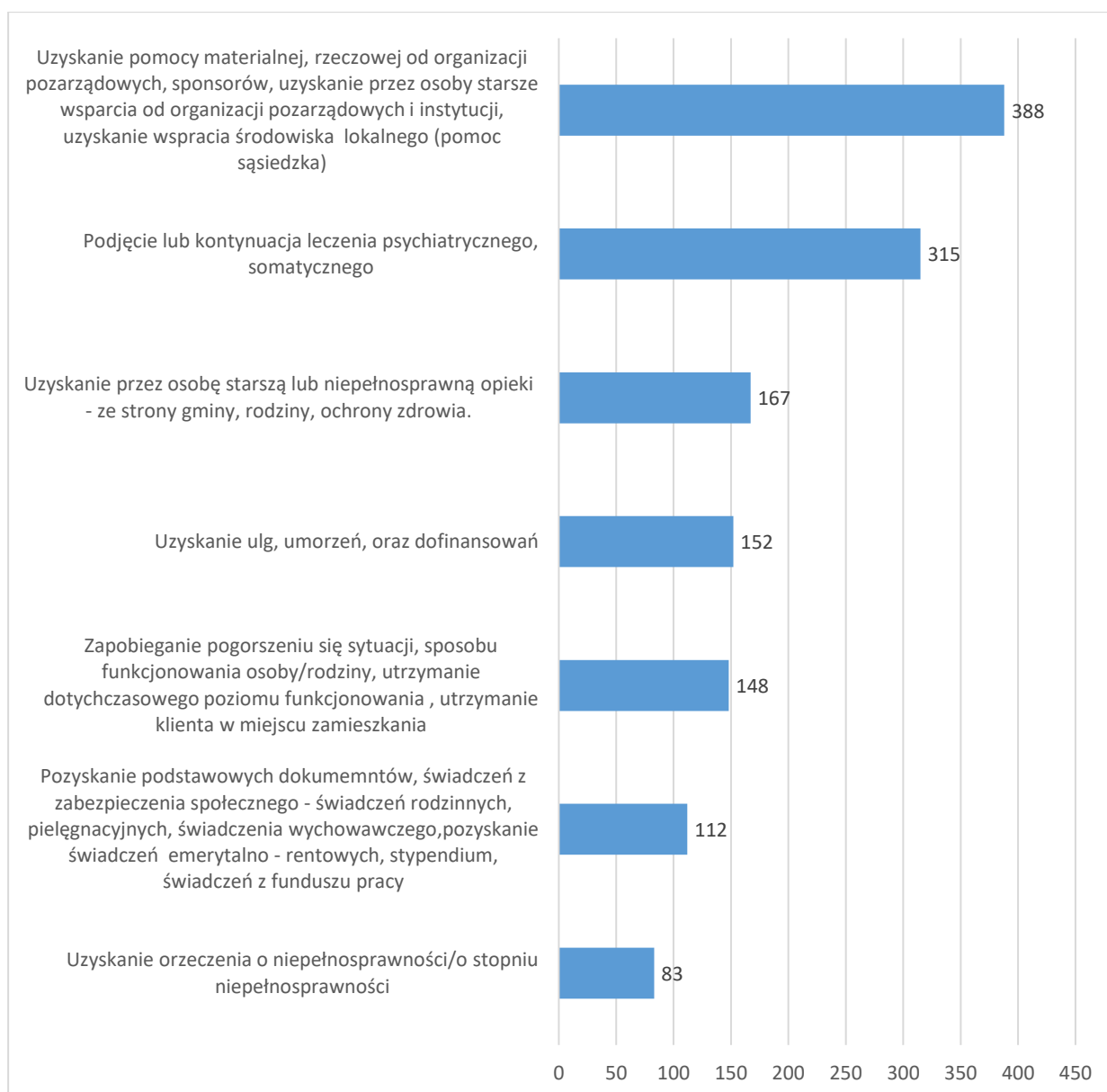
Celem pracy socjalnej jest tworzenie warunków, które sprzyjają pozytywnej zmianie sytuacji życiowej osoby/rodziny lub zapobiegają obniżaniu się poziomu jej funkcjonowania. Charakterystyczny element pracy socjalnej stanowi nawiązywanie i podtrzymywanie relacji pomocowej. Bazując na wzajemnej interakcji i maksymalnym dostosowaniu do specyfiki potrzeb odbiorców usługi, planowane są rozwiązania umożliwiające przewyższanie doświadczanych trudności. Praca socjalna, oferując różnorodny katalog działań, przyczynia się do wzmocnienia potencjału osób i rodzin objętych tego rodzaju wsparciem oraz zwiększenia stopnia ich zdolności do samodzielnego pokonywania życiowych problemów i kryzysów. W 2023 r. odnotowano 558 sytuacji pozytywnego zakończenia pracy socjalnej, w tym 278 przypadków usamodzielnienia się oraz osiągnięcie ustalonych celów współpracy przez osoby/rodziny.

Ponadto, pracownicy Zespołów ds. pracy socjalnej szczególną uwagą poświęcają takim obszarom problemowym, jak przeciwdziałanie przemocy domowej i ochrona osób jej doświadczających (*szerzej zob. pkt. 4*), monitorowanie sytuacji życiowej dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem, podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych na rzecz osób chorujących psychicznie oraz ich rodzin, organizowanie wszechstronnego wsparcia dla seniorów, osób z niepełnosprawnościami, diagnozowanie sytuacji i wdrażanie rozwiązań adekwatnych do potrzeb rodzin przeżywających trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W takim przypadku, celem rozpoznania specyfiki problemów, identyfikacji przyczyn i źródeł ich występowania, pracownicy socjalni wykorzystują wywiad środowiskowy jako narzędzie służące zebraniu niezbędnych informacji oraz dokonaniu na ich podstawie analizy sytuacji rodziny, poziomu kompetencji rodzicielskich, obszarów wymagających wzmocnienia lub uzasadniających wdrożenie oddziaływań korekcyjnych i naprawczych. W 2023 r., w związku z sygnałami o przeżywaniu przez rodziny trudności w procesie opieki i wychowania dzieci, zostały przeprowadzone 853 wywiady środowiskowe.

Pracownicy socjalni realizują również działania pomocowe o doraźnym charakterze, w ramach których, adekwatnie do identyfikowanych potrzeb i oczekiwań odbiorców, udzielają informacji, wskazówek, porad i pomocy, w zakresie rozwiązywania spraw życiowych, pomagają w uzyskaniu specjalistycznego poradnictwa, terapii lub innych form pomocy, podejmują współpracę z innymi specjalistami w celu przeciwdziałania i ograniczania problemów oraz skutków negatywnych zjawisk społecznych, łagodzeniu konsekwencji ubóstwa.

W 2023 r. w ramach działań pomocnych oraz procesów pracy socjalnej świadczonych na rzecz osób/rodzin zaewidencjonowano 2225 pozytywnych rezultatów, w przypadku których precyzyjnie wskazano rodzaj osiągniętego efektu.

Poniższa tabela prezentuje dane liczbowe obrazujące wybrane kategorie osiągniętych rezultatów:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Reasumując, praca socjalna i działania pomocowe stanowią efektywne wsparcie w pokonywaniu problemów o charakterze mającym bezpośredni, determinujący wpływ na całość funkcjonowania społecznego osób i rodzin, w istotny sposób zapobiegając pogorszeniu się ich sytuacji życiowej i służąc ochronie dzieci, seniorów, osób z niepełnosprawnościami.

2.1 Organizowanie społeczności lokalnej – rewitalizacja społeczna

W MOPS jedna z metod pracy socjalnej – metoda środowiskowa – realizowana jest w formie Programów Aktywności Lokalnej (PAL), których cele szczegółowe są dostosowane do zdiagnozowanych potrzeb konkretnej społeczności. Natomiast cele takie, jak m.in. zwiększenie kompetencji społecznych mieszkańców oraz motywacji do działania głównie na rzecz społeczności lokalnej, wzrost poczucia sprawczości oraz odpowiedzialności za miejsce zamieszkania, wzmocnienie więzi międzypokoleniowych, zbudowanie i konsolidacja współpracy między partnerami lokalnymi, działania o charakterze edukacyjnym, integracyjnym, aktywizującym, informacyjnym, wzrost kompetencji rodzicielskich i wychowawczych, są wspólne dla większości PAL.

W 2023 r. w Krakowie funkcjonowało 11 Programów Aktywności Lokalnej:

- „Ugorek” dla mieszkańców os. Ugorek oraz osiedli sąsiadujących – Dzielnica III,
- „Stare Podgórze – Zabłocie” dla mieszkańców wyodrębnionego fragmentu Dzielnicy XIII,
- „Na Olszy” dla mieszkańców Dzielnicy III,
- „Zestawice i Kantorowice” dla mieszkańców Dzielnicy XVII,
- „Na Skarpie” dla mieszkańców Dzielnicy XVIII,
- „Żabiniec” dla mieszkańców Dzielnicy IV,
- „Prokocim” dla mieszkańców Dzielnicy XII,
- „Mistrzejowice” dla mieszkańców Dzielnicy XV oraz Dzielnicy XVI (w szczególności os. Złotej Jesieni),
- „Wrózeniec” dla mieszkańców Dzielnicy XVII,
- „Streetwork – odkryj potencjał osiedla” dla młodzieży do 25. roku życia, zagrożonej wykluczeniem społecznym z terenu Dzielnicy III, IV i XVIII,
- „Znaczenie Rodziny” dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz ich rodzin.

Zrealizowano 10 709,50 godzin animacji lokalnej, 10 797 godzin treningów kompetencji społecznych (m.in. warsztaty, wyjścia grupowe), 1200 godzin wsparcia w postaci konsultacji psychologicznych. Łączna liczba uczestników wyniosła 1410 osób.

W poszczególnych PAL-ach cele założone na 2023 zostały zrealizowane poprzez działania takie, jak: prowadzenie animacji lokalnej na rzecz uczestników, spotkania ze społecznością, organizacja i prowadzenie zajęć i warsztatów, współpraca z wolontariuszami, diagnoza środowiska lokalnego, wspomaganie grup inicjatywnych, współpraca z instytucjami, organizacjami, konsultacje psychologiczne czy udzielanie informacji i wskazówek.

Kwota środków finansowych wydatkowanych na realizację zadań PAL wyniosła 215 248,65 zł.

2.1.1 Najważniejsze inicjatywy podejmowane w ramach Programów Aktywności Lokalnej

Najważniejsze inicjatywy podejmowane w ramach Programów Aktywności Lokalnej:

- w ramach projektu UNICEF „Kraków bez granic”, skierowanego do rodzin i dzieci z Ukrainy i Polski zamieszkałych na terenie Krakowa, odbył się kurs języka polskiego dla dorosłych, warsztaty rękodzieła, zajęcia relaksacyjne, zajęcia zdrowy kręgosłup, warsztaty barystyczne i florystyczne dla dorosłych, wyjścia integracyjne do instytucji kultury; w ramach projektu organizowane były również zajęcia dla dzieci: warsztaty rękodzieła i legorobotyka, wyjazd integracyjny, przygotowano paczki świąteczne dla uczestników,
- projekt „Przestrzeń dla sąsiedztwa” zakładał zakup wyposażenia dla PAL Na Żabińcu, PAL Nad Potokiem oraz PAL Ugorek w celu stworzenia przestrzeni do integracji polsko-ukraińskiej,
- w ramach PAL Na Olszy, w okresie od lipca do listopada, zrealizowana została Inicjatywa Lokalna „Spotkania taneczne dla mieszkańców Dzielnicy III”, która polegała na organizacji i przeprowadzeniu 4 spotkań tanecznych. Pomysł inicjatywy powstał wśród mieszkańców Dzielnicy III Prądnik Czerwony, w szczególności osób starszych, osób z niepełnosprawnościami uczestniczących i angażujących się w działania lokalne. Realizacja inicjatywy przyczyniła się do wzrostu zaangażowania mieszkańców w działania na rzecz społeczności, integracji mieszkańców i możliwości aktywnego spędzenia czasu wolnego,
- partnerstwo lokalne, które działa w PAL Na Żabińcu i tworzone jest przez Centrum Aktywności Seniora „Nie dzieli nas Wiek”, Stowarzyszenie Międzykulturowe AFS Polska, Szkołę Podstawową nr 119 oraz XIV LO im. Mikołaja Kopernika wspólnie zrealizowało Piknik na Azorach, wigilię międzykulturową i międzypokoleniową, a także podejmowało działania w ogrodzie społecznym,
- PAL Na Olszy, w ramach partnerstwa z Fundacją Inicjatyw Twórczych i Społeczno-Edukacyjnych Kurdybanek, zrealizował projekt „Teatr ze społecznością: od integracji do wspólnoty”; celem projektu było zapewnienie aktywizacji społecznej, adaptacji osób

- pochodzenia ukraińskiego poprzez zaangażowanie się w warsztaty Teatru ze Społecznością, Wieczór Opowieści oraz przygotowanie finalnego efektu – spektaklu prezentowanego przed publicznością,
- prowadzenie zajęć w ramach Akademii Młodego Krakowianina dla uczniów klas I–III krakowskich szkół podstawowych z tematu „Nie przemocy”; odbyło się 11 spotkań warsztatowych, w których uczestniczyło 231 osób,
  - zbiórka na rzecz Krakowskiego Schroniska dla Zwierząt – wydarzenie zainicjowane przez uczestniczkę PAL,
  - akcja krwiodawstwa,
  - spotkania okolicznościowe dla grupy osób z niepełnosprawnościami „Przyjaciele” – we współpracy z Filią Nr 1,
  - udział w Festiwalu Kultury i Tradycji Romskiej,
  - „Sprzątanie Świata” w ramach polskiej edycji Clean up The World, pod patronatem Fundacji Nasza Ziemia, w którym hasłem przewodnim było „Sprzątanie świata łączy ludzi”,
  - PAL Mistrzejowice współpracował z Radą Dzielnicy XV w zakresie organizacji spotkań dla mieszkańców ze Strażą Miejską, organizując konkurs plastyczny dla dzieci „Dekalog Bezpiecznych Wakacji” – nagrody w konkursie ufundowała Straż Miejska,
  - realizowano przedsięwzięcie pn. „Trzy kolory”, dotyczące poprawy warunków mieszkaniowych osoby bezdomnej, przebywającej na terenie ogródków działkowych,
  - współorganizowano turniej piłkarski „Huta Champions League 2023”, skierowany do młodzieży, realizowany ze środków Inicjatywy Lokalnej Miasta Krakowa we współpracy z Klubem Sportowym Wanda.

Ponadto w Programach Aktywności Lokalnej realizowano:

zajęcia stałe: nauka programowania – prowadzone przez wolontariusza PAL, Qigong – zajęcia prowadzone przez certyfikowaną instruktorkę – uczestniczkę PAL, joga, siatkówka, brydż, spotkania z praktyką wdzięczności, rękodzieło dla dzieci i dorosłych, zajęcia z logopedii dla dzieci, warsztaty z pozytywnej dyscypliny dla rodziców, zajęcia ruchowo relaksacyjne w klubie fitness, spotkania w ramach Klubu Młodych, warsztaty ceramiczne, konsultacje psychologiczne oraz zajęcia prowadzone przez uczestników: konwersacje z języka hiszpańskiego, Klub Podróżnika oraz Wieczory z Poezją;

zajęcia cykliczne: wymiana ubrań, wyjazdy integracyjne, warsztaty rozwojowe dla kobiet, warsztaty oddechowe, warsztaty relaksacyjno–rozwojowe, gry planszowe dla młodzieży, turniej FIFA dla młodzieży, spotkania brydżowe, warsztaty z technik wizażu i pielęgnacji cery, spotkania grupy muzycznej, warsztaty relaksacyjne, warsztaty dla rodziców i dzieci, slajdowiska – opowieści o podróżach, kwartalne sąsiedzkie wymianki, warsztaty tworzenia wieńców świątecznych, akcja „Wakacje w PAL”, obejmująca mini seanse bajkowe oraz zajęcia świetlicowe połączone z kreatywną organizacją czasu wolnego, spotkania ogrodnicze w Społecznym Ogrodzie Osiedlowym.

2.1.2 Wybrane Programy Aktywności Lokalnej

Program Aktywności Lokalnej „Znaczenie Rodziny”

Szczególne miejsce wśród przedsięwzięć, realizowanych w ramach rewitalizacji społecznej, zajmuje PAL „Znaczenie Rodziny”, skierowany do osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin, którego głównym celem jest podniesienie aktywności i wzrost integracji społecznej. W 2023 r. z oferty PAL skorzystało 60 osób. Uczestnicy wzięli udział w różnorodnych zajęciach, umożliwiających rozwój osobisty i podnoszenie własnych kompetencji. Oferta stała PAL „Znaczenie Rodziny” to: trening pamięci i koncentracji, trening komunikacji społecznej, spotkania edukacyjne, warsztaty ceramiczne, warsztaty plastyczne, warsztaty szycia na maszynie, warsztaty ogrodnicze, warsztaty funkcjonowania w grupie – wyjścia do instytucji kultury.

W odpowiedzi na potrzeby i oczekiwania uczestników PAL powstała grupa wsparcia, odbywają się indywidualne spotkania z psychologiem w formie konsultacji dla osób wymagających wsparcia krótkoterminowego oraz dłuższe spotkania realizowane przez wolontariuszkę.

Program Aktywności Lokalnej skierowany do rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka z terenu Gminy Miejskiej Kraków

Program realizowany był przez organizację pozarządową. Zlecone w ramach PAL działania miały na celu wyrównywanie szans rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka poprzez:

- zwiększenie kompetencji rodzin zastępczych,
- integrację rodzin zastępczych z terenu Gminy Miejskiej Kraków,
- rozwój pasji i zainteresowań dziecięcych,
- pomoc w nauce,
- poprawę warunków funkcjonowania społeczności rodzin w Krakowie,
- zaoferowanie rodzinom możliwości dostępu do usług specjalistycznych.

W zajęciach organizowanych przez PAL w 2023 r. uczestniczyły 162 osoby (102 rodziny). W sumie przeprowadzono 1868 godzin zajęć. Łączna kwota środków Gminy Miejskiej Kraków wydatkowanych na realizację zadania w 2023 r. wyniosła 200 000 zł.

W ramach PAL dla rodzin zastępczych realizowane były:

- konsultacje logopedyczne,
- konsultacje dietetyczne,
- konsultacje psychiatryczne,
- pomoc w nauce i odrabianiu zadań domowych, realizowana w pierwszej kolejności dla dzieci, w przypadku których brak jest możliwości zapewnienia pomocy wolontaryjnej,
- jazda konna,
- nauka pływania,
- zajęcia rozwijające talenty (taneczne, językowe, szybkiego czytania i zapamiętywania, plastyczne, karate),
- cykl przedsięwzięć o charakterze ogólnorozwojowym realizowanych w okresie wakacji i ferii zimowych.

W ramach zajęć rodziny wychodziły między innymi do kina, teatru, muzeum, filharmonii, Ogrodu Świąteł, Ogrodu Botanicznego, Ogrodu Doświadczeń im. S. Lema, ZOO, parku trampolin. Rodziny brały również udział w wyjeździe integracyjno-edukacyjnym do Czernichowa oraz pikniku zorganizowanym z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego.

2.2 Organizacja i koordynacja wolontariatu w MOPS

W 2023 r. MOPS kontynuował prowadzenie organizacji wolontariatu na rzecz podopiecznych ośrodka. Wspólne działania podjęto z 63 wolontariuszami. Podobnie, jak w latach ubiegłych, podtrzymywana była współpraca ze środowiskami studenckimi, szkolnymi i Uniwersytetem III Wieku. Wolontariat podejmowali uczniowie i uczennice liceów, techników, studenci, osoby pracujące, emeryci i emerytki.

W obszarze pomocy osobom z niepełnosprawnością, starszym i samotnym, korzystającym ze wsparcia, angażowało się 13 wolontariuszy, którzy pomagali 13 osobom. Działania obejmowały m.in. wsparcie emocjonalne, towarzyszenie, zakupy, wspólne spacery, czytanie prasy i książek, pomoc w drobnych czynnościach domowych, których ze względu na schorzenie lub wiek osoby objęte wolontariatem nie mogły wykonać samodzielnie.

W obszarze pomocy dzieciom w nauce (prowadzonej również zdalnie) angażowało się 28 wolontariuszy, którzy objęli wsparciem 34 dzieci i młodzieży.

W ramach działań środowiskowych 22 wolontariuszy angażowało się w pomoc animatorom lokalnym PAL poprzez prowadzenie m.in. zajęć językowych dla młodzieży

i dorosłych, zajęć taneczno–ruchowych, plastycznych, rękodzieła, współprowadzenie zajęć w grupach wsparcia i warsztatach. Swym wsparciem objęli 290 uczestników.

Wolontariusze wspierali także pracę streetworkerów Działu Pomocy Bezdomnym. Wolontariusze byli pomocni w pracy z uchodźcami z Ukrainy ubiegającymi się o wsparcie, udzielali wskazówek na temat praw i uprawnień, pomagali w tłumaczeniu z języka ukraińskiego na polski i z języka polskiego na ukraiński.

W Klubie Integracji Społecznej wolontariusz pomagał przy realizacji Warsztatów Integracji Społecznej, z których skorzystało 47 osób. W 2023 r. nadal prowadzono współpracę ze Stowarzyszeniem Mali Bracia Ubogich, które realizowało wolontariat towarzyszący, dedykowany 25 osobom powyżej 60. roku życia, stanowiący wsparcie dla osób samotnych.

Łączna liczba osób objętych pomocą wolontaryjną to 409.

2.3 Praca socjalna prowadzona w ramach projektów socjalnych

W ramach wsparcia osób i rodzin, obok pracy socjalnej, prowadzonej metodą indywidualnego przypadku, w MOPS realizowane są projekty socjalne oparte na oddziaływaniach grupowych.

Pracownicy socjalni na podstawie rozeznaczonych potrzeb osób objętych pomocą społeczną opracowywali i wdrażali działania mające na celu integrację, reintegrację społeczną i tworzenie sieci współpracy. Projekty służyły przełamywaniu stereotypu osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej, a poprzez angażowanie grup odbiorców niebędących klientami ośrodka, także poprawę wizerunku instytucji pomocy społecznej i zwiększenie wiedzy na temat jej roli i zadań. Projekty socjalne tworzone były z myślą o poszczególnych grupach odbiorców i kierowane do dzieci i młodzieży, osób starszych i niepełnosprawnych, rodzin (w tym niepełnych i wielodzietnych), a także lokalnych społeczności. Celem podejmowanych działań było zaktywizowanie osób i rodzin oraz zachęcanie ich do udziału w życiu społecznym.

Projekty socjalne realizowane w celu reintegracji społecznej dotyczyły w szczególności kształtowania i wzmacniania kompetencji społecznych, osobistych i komunikacyjnych osób korzystających z pomocy. Realizacja niektórych projektów w latach ubiegłych odbywała się w formie spotkań okolicznościowych, wycieczek oraz udziału w wydarzeniach o charakterze kulturalnym lub społecznym.

Zgodnie z podjętymi uchwałami, Rady dzielnic przeznaczyły na realizację zadań przez MOPS w 2023 r., w tym na dofinansowanie realizacji projektów socjalnych oraz przyznanie pomocy finansowej na wypłatę zasiłków celowych i celowych specjalnych, łączną kwotę 374 223 zł.

W 2023 r. zrealizowano łącznie 24 projekty socjalne, które miały na celu reintegrację społeczną klientów MOPS i ich rodzin, tworzenie sieci współpracy z podmiotami działającymi w środowisku lokalnym, specjalistami innych instytucji, integrację ze środowiskiem oraz tworzenie grupy wsparcia. Łącznie wsparciem w ramach projektów socjalnych objęto 616 osób.

2.3.1 Wybrane projekty socjalne zrealizowane w roku 2023

Projekt socjalny „Mocni Pomocni”

W dniu 7 czerwca 2023 r. Filia nr 7 MOPS wraz ze Szkołą Podstawową nr 153 im. ks. prof. Józefa Tischnera w Krakowie zorganizowała spotkanie integracyjno–edukacyjne w formie pikniku dla dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami, zamieszkujących na terenie Dzielnicy VI. Do realizacji projektu zaproszony został Instytut Pamięci Narodowej, straż pożarna a także policja. Podczas spotkania zrealizowane zostały warsztaty integracyjno–edukacyjne, prowadzone między innymi przez przedstawicieli IPN. Dzieci mogły poprzez zabawę zapoznać się z symbolami narodowymi, wiedzą historyczną oraz uczestniczyć w wybijaniu pamiątkowych monet. Zostały obdarowane książkami o tematyce historycznej. W czasie spotkania dzieci mogły uczestniczyć także w zajęciach plastycznych, między innymi malowaniu kubków. Poza grami,

układaniem sudoku i zabawami integracyjnymi, pokazem baniek mydlanych i malowaniem twarzy, były także atrakcje w postaci możliwości zwiedzania wozu strażackiego, lania wody z węża strażackiego do celu, a także zapoznania się z pracą policyjnego psa tropiącego ładunki wybuchowe. Dzieci chętnie zadawały pytania dotyczące pracy strażaków i policjantów. Dla uczestników spotkania przewidziany został poczęstunek. Podczas imprezy zorganizowany został również „Mini playback show”, w którym nagrody w postaci książek i upominków przekazane zostały przez Instytut Zootechniki – Państwowy Instytut Badawczy, Lasy Państwowe oraz Tauron. Wydarzenie było współfinansowane ze środków Rady Dzielnicy VI.

Projekt socjalny „Rozruch 2023” – promocja zdrowego trybu życia, zajęcia dla osób niepełnosprawnych – Dzielnica XVII

W ramach projektu zorganizowano zajęcia rekreacyjno-sportowe oraz spotkanie z dietetykiem. W zajęciach wzięło udział 10 osób z niepełnosprawnością, zamieszkałych na terenie Dzielnicy XVII. Każdy uczestnik projektu skorzystał z porad dietetycznych na temat zdrowego odżywiania, dopasowanych do dominujących schorzeń. Ponadto został przeprowadzony trening kompetencji społecznych.

Projekt socjalny „Nakręcamy Bieńczyce i Mistrzejowice”

W PAL Mistrzejowice zrealizowano projekt socjalny „Nakręcamy Bieńczyce i Mistrzejowice” skierowany do mieszkańców Dzielnicy XVI Bieńczyce i XV Mistrzejowice, w ramach którego odbyły się warsztaty logopedyczne dla dzieci, warsztaty z pozytywnej dyscypliny dla rodziców oraz zajęcia ruchowo-relaksacyjne w klubie fitness, skierowane do wszystkich mieszkańców.

„Dzielnicowe pośrednictwo w pomocy osobom z niepełnosprawnościami i osobom starszym”

W PAL Na Olszy zrealizowano projekt „Dzielnicowe pośrednictwo w pomocy osobom z niepełnosprawnościami i osobom starszym”, współfinansowany ze środków Rady Dzielnicy III, dzięki któremu mieszkańcy uzyskali wsparcie w zakresie aktywizacji i integracji społecznej. Zrealizowano zajęcia ruchowe „Zdrowy kręgosłup”, „Taniec w kręgu i liniowy”, spotkanie okolicznościowe – wigilijne dla osób uczestniczących, warsztaty zapamiętywania, wyjścia integracyjne do instytucji kultury.

Projekt socjalny „Międzypokoleniowa integracja – Być Aniołem... każdy może”

W ramach projektu „Międzypokoleniowa integracja – Być Aniołem... każdy może” w Dzielnicy XVII zorganizowano warsztaty twórczości dla mieszkańców – przygotowywano szopki, ozdoby i stroiki świąteczne.

Projekty socjalne „Wokół nas” oraz „Zapaleni do aktywności”

Projekty te realizowane były ze środków Rady Dzielnicy IV. Odbyły się międzypokoleniowe zajęcia z rękodzieła, warsztaty z robotyki dla dzieci. Prowadzono rozmowy na temat działań PAL. Wraz z partnerami lokalnymi zorganizowano także piknik sąsiedzki.

„Sąsiedzki koncert muzyki dla dzieci w ogrodzie”

Program Aktywności Lokalnej Na Żabińcu, w ramach Budżetu Obywatelskiego Miasta Krakowa, zrealizował projekt „Sąsiedzki koncert muzyki dla dzieci w ogrodzie”.

Na terenie społecznego ogrodu osiedlowego przy ul. Ks. Siemaszki odbyło się wydarzenie, podczas którego wystąpił „Teatr Skrzat”, a sam koncert był zrealizowany

w konwencji pirackiej przygody. Przeprowadzono również gry, zabawy animacyjne i taneczne. W koncercie wzięło udział około 100 osób.

Projekt socjalny „Czas nadziei i radości”

W dniu 18 grudnia 2023 r., w ramach projektu socjalnego pt. „Czas nadziei i radości”, została zorganizowana wigilia dla 59 osób samotnych, starszych, niepełnosprawnych oraz rodzin niepełnych i wielodzietnych. Podczas spotkania, które odbyło się w Pensjonacie i Restauracji U Pana Cogito, prowadzonym przez Stowarzyszenie Rodzin Zdrowie Psychiczne przy ul. Bałuckiego 6, uczestnicy mieli zorganizowany poczęstunek.

Wigilia dla grupy wsparcia osób niepełnosprawnych z dzielnic Miasta Krakowa

W ramach realizacji projektu 9 grudnia 2023 r. zorganizowano spotkanie wigilijne w restauracji Hotelu Centrum. Do udziału zaproszono 30 osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie wraz z opiekunami oraz osoby zaangażowane w działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Dla uczestników został przygotowany poczęstunek oraz świąteczne upominki. Oprawę muzyczną wydarzenia przygotował i wykonał Władysław Hanusiak.

3. Kluby Rodziców

W Klubie Rodziców PAL Stare Podgórze odbywały się konsultacje psychologiczne, warsztaty relaksacyjne dla rodziców i opiekunów dzieci, warsztaty nauki szycia na maszynie, zajęcia ruchowe „Zdrowy kręgosłup”, warsztaty ceramiczne.

W Klubie Rodziców PAL Na Skarpie przeprowadzono zajęcia logorytmiczne dla dzieci, cykl spotkań z położną (on-line), zabawę mikołajkową dla dzieci, pikniki rodzinne – z okazji Dnia Dziecka i Pożegnania Lata. W ramach Klubu Rodziców zrealizowano 219 godzin zajęć.

4. Realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Miejskiej Kraków na lata 2021–2027

Zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej są realizowane w oparciu o ustawę o przeciwdziałaniu przemocy domowej i Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz formularzy „Niebieska Karta”, a także w ramach Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Miejskiej Kraków.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Miejskiej Kraków na lata 2021–2027 został przyjęty uchwałą Nr LX/1778/21 Rady Miasta Krakowa z dnia 30 czerwca 2021 r. W realizację programu zaangażowani zostali członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz przedstawiciele instytucji reprezentowanych w zespole.

Funkcjonujący od 2011 r. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie zajmował się realizacją działań zarówno na poziomie ogólnomiejskim – Zespół Strategiczny, jak i na poziomie dzielnic – dziewięć Zespołów ds. działań lokalnych, których obszar działania pokrywał się z rejonami poszczególnych Filii MOPS. Z uwagi na nowelizację wyżej wskazanej ustawy, we wrześniu 2023 r., powołano nowy Zespół Interdyscyplinarny.

Z uwagi na nowe zadania zrezygnowano z podziału na podzespoły.

Realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w 2023 r. odbywała się poprzez:

- zapewnienie wsparcia dla osób dotkniętych przemocą domową, w tym zapewnienie schronienia osobom doznającym przemocy domowej,
- prowadzenie grup wsparcia dla osób doznających przemocy domowej,

- udzielanie poradnictwa psychologicznego i prawnego dla osób dotkniętych przemocą domową,
- podejmowanie działań informacyjno-edukacyjnych z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej,
- prowadzenie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową,
- organizację szkoleń oraz superwizji dla pracowników instytucji zobowiązanych do przeciwdziałania przemocy domowej w Gminie Miejskiej Kraków.

W przypadku podejrzenia, że osoba doznaje przemocy domowej, przedstawiciel jednej z pięciu instytucji, tj. policji, pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia lub komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, zobowiązanych do realizacji procedury „Niebieskie Karty”, wszczyna procedurę. Jest to początek bezpośredniej pracy z rodzinami dotkniętymi przemocą. Praca ta ma na celu przerwanie przemocy domowej oraz udzielenie stosownej pomocy członkom danej rodziny. Działania te realizują członkowie grup diagnostyczno-pomocowych, w skład których wchodzi przedstawiciele instytucji będący w bezpośrednim kontakcie z rodziną, m.in. przedstawiciele MOPS, policji, oświaty, ochrony zdrowia, a także kuratorzy i psycholodzy. Grupy diagnostyczno-pomocowe, zgodnie ze znowelizowanymi przepisami, powoływane są również w celu zweryfikowania zgłoszenia o podejrzeniu występowania przemocy domowej.

W 2023 r. powołano 1250 nowych grup diagnostyczno-pomocowych (do września 2023 r. grup roboczych), które realizowały działania w ramach procedury „Niebieskie Karty” lub diagnozowały sytuacje rodzin, których dotyczyło zgłoszenie o podejrzeniu występowania przemocy domowej. Łączna liczba grup diagnostyczno-pomocowych realizujących swoje działania w 2023 r. wyniosła 1698, z czego 448 powołanych w latach poprzednich. Członkowie grup roboczych spotykali się 3957 razy na posiedzeniach w ramach realizacji swoich zadań.

W 2023 r. pracownicy socjalni wszczęli 406 procedur „Niebieskie Karty”, a z innych instytucji zobowiązanych do wszczęcia procedury – do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wpłynęło 775 „Niebieskich Kart”, w tym: 600 – policja, 123 – oświata, 50 – ochrona zdrowia, 2 – Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, co stanowi łączną liczbę 1181 procedur „Niebieskie Karty”.

W 2023 r. realizowano 1523 procedury „Niebieskie Karty”, obejmujące procedury wszczęte w 2023 r. oraz kontynuowane z lat poprzednich. Zakończono 1030 procedur „Niebieskie Karty”. W ramach realizacji procedury „Niebieskie Karty” pomocą objęto 1356 rodzin (3950 osób). Osoby doznające przemocy domowej miały możliwość korzystania z dostępnych na terenie Krakowa form wsparcia, terapii i poradnictwa.

W stosunku do osób, wobec których istniało podejrzenie, że stosują przemoc domową, podejmowane działania polegały m.in. na wizytach pracowników socjalnych w miejscu zamieszkania rodziny, motywowaniu osób, stosujących przemoc, do zmiany zachowania wobec najbliższych oraz do uczestnictwa w spotkaniach grupy korekcyjno-edukacyjnej. W sytuacjach przemocy domowej, gdzie dochodziło do zachowań noszących znamiona przestępstwa, składane były zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

Rodzinom, w których wystąpił problem przemocy, udzielono również pomocy finansowej i rzeczowej. W 2023 r. MOPS, na podstawie decyzji administracyjnych, przyznał pomoc dla 221 rodzin, w których w 2023 r. wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” (szerzej zob. pkt. 5).

4.1 Działania w ramach kampanii społecznych

W 2023 r. w ramach realizowanego przez MOPS w partnerstwie z Chrześcijańskim Stowarzyszeniem Osób Niepełnosprawnych Ich Rodzin i Przyjaciół „Ognisko”, od lutego 2023 r. do marca 2024 r., projektu pn. „Wzmocnienie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wobec seniorów i osób niepełnosprawnych w Krakowie”, finansowanego z Funduszu Małych Grantów 2, Rozwój lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej wobec osób

starszych i niepełnosprawnych (operator programu: Ministerstwo Sprawiedliwości, Departament Strategii i Funduszy Europejskich), zrealizowano kampanię społeczną, której hasło przewodnie brzmiało: „Przemoc jest bliżej niż myślisz. Nie bądź obojętny. Reaguj.”.

W ramach kampanii opublikowano 4 filmy informacyjno-edukacyjne skierowane do osób doznających przemocy domowej, osób stosujących przemoc, świadków przemocy oraz osób starszych, z niepełnosprawnościami, ich rodzin i opiekunów. W filmach udział wzięli przedstawiciele instytucji realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz Zastępca Prezydenta Miasta Krakowa ds. Polityki Społecznej i Komunalnej, Dyrektor MOPS oraz Przewodnicząca Zespołu Interdyscyplinarnego, podkreślając ważność efektywnego i skutecznego diagnozowania przemocy domowej wobec osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami, jak również konieczność szybkiego zapewniania ochrony osobom krzywdzonym.

Również w ramach tej kampanii powstało 5 filmów animowanych, których celem było pokazanie wciąż funkcjonujących w świadomości społecznej stereotypów oraz ich obalenie. Do każdego z filmów stworzono połączoną grafikę, na której umieszczono kod QR – jego zeskanowanie przez telefon komórkowy skutkowało przekierowaniem na stronę, gdzie opublikowano filmy. Filmy animowane były wyświetlane w komunikacji miejskiej przez cały listopad. Filmy informacyjno-edukacyjne oraz animowane w ciągu 3 miesięcy zostały odtworzone ponad 3600 razy.

Jednym z działań zaplanowanych w kampanii było przeprowadzenie szkolenia instruktazowego z realizacji warsztatów profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej wobec seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami. W 3 szkoleniach wzięło udział 57 specjalistów, którzy uzyskali przygotowanie do realizacji spotkań profilaktycznych dla osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami, ich rodzin oraz opiekunów, jak również innych specjalistów pracujących na rzecz osób starszych i z niepełnosprawnościami. Korzystając z opracowanych scenariuszy partner projektu zrealizował warsztaty profilaktyczne dla osób z niepełnosprawnością intelektualną. W 5 spotkaniach udział wzięły 52 osoby.

W odniesieniu do realizowanych bezpośrednich form kontaktu z mieszkańcami Krakowa, przeprowadzono 103 spotkania informacyjno-edukacyjne dotyczące problematyki przeciwdziałania przemocy domowej, skierowane m.in. do społeczności lokalnej, seniorów, grup zawodowych z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej. Spotkania obejmowały tematykę zjawiska przemocy domowej, podstawy prawne przeciwdziałania przemocy domowej, sygnały mogące świadczyć o doświadczaniu przez dzieci przemocy. Podobnie, jak w latach ubiegłych, podkreślany był istotny czynnik sprzyjający szybkiemu udzielaniu pomocy osobom krzywdzonym, tj. konieczność reagowania na akty przemocy w rodzinie dostrzegane w środowisku lokalnym, podejmowania przez służby stosownych działań w przypadku otrzymania zgłoszenia o podejrzeniu przemocy domowej i współpraca interdyscyplinarna na rzecz osób uwikłanych w przemoc domową. Prowadzący spotkania prezentowali system przeciwdziałania przemocy domowej w Krakowie, instytucje i organizacje udzielające pomocy w sytuacji doświadczania przemocy domowej, zakres udzielanej pomocy i sposób zgłaszania sytuacji wymagających pomocy. Ponadto przybliżone zostały zasady realizacji procedury „Niebieskie Karty” i jej wpływ na przerwanie przemocy domowej, także udzielanie stosownej pomocy osobom krzywdzonym. W trakcie spotkań prezentowane były również formy działań prowadzonych wobec osób stosujących przemoc domową, w tym program korekcyjno-edukacyjny, poradnictwo i konsultacje indywidualne udzielane przez prowadzących program.

4.2 Mieszkanie chronione dla kobiet i kobiet z dziećmi

(od 1 listopada 2023, w związku z nowelizacją ustawy o pomocy społecznej, zmianie uległa nazwa na mieszkania treningowe dla kobiet i kobiet z dziećmi)

W 2023 r. MOPS kontynuował zadanie prowadzenia mieszkań chronionych dla kobiet i kobiet z dziećmi, w tym osób, które opuściły specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy domowej. 4 mieszkania chronione łącznie zapewniają 27 miejsc. W 2023 r. na

realizację zadania przeznaczono 191 665,71 zł (w tym koszt wynagrodzeń). Z pomocy w tej formie w r. 2023 skorzystało 38 osób (w tym 18 osób dorosłych i 20 dzieci).

4.3 Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej (SOW)

Ośrodek jest całodobową placówką, udzielającą specjalistycznej pomocy osobom doznającymi przemocy domowej. Zapewnia 25 miejsc schronienia na okres do 3 miesięcy, z możliwością przedłużenia w uzasadnionych przypadkach. W ośrodku zapewniona jest pomoc psychologiczna, prawna, pedagogiczna oraz pomoc pracownika socjalnego dla osób doświadczających przemocy domowej. Prowadzone są grupy wsparcia, grupy terapeutyczne, wsparcie grupowe dla dzieci, a także terapia indywidualna ukierunkowana na wsparcie osoby doświadczającej przemocy domowej oraz nabycie umiejętności ochrony przed osobą stosującą przemoc domową.

Do SOW mogą zgłaszać się osoby doświadczające przemocy z terenu całego kraju. Nie jest wymagane skierowanie, ani nie są w tym zakresie wymagane decyzje administracyjne. Pomoc jest udzielana bezpłatnie. W 2023 r. z całodobowej pomocy w SOW skorzystało 91 osób (47 osób dorosłych oraz 44 dzieci), natomiast z pomocy ambulatoryjnej skorzystało 497 osób.

Prowadzenie ośrodka zostało zlecone przez Gminę Miejską Kraków podmiotowi niepublicznemu wyłonionemu w trybie otwartego konkursu ofert. Zadanie jest finansowane z budżetu państwa. W 2023 r. na realizację zadania wydatkowano 731 000 zł.

5. Interwencja kryzysowa

5.1 Ośrodek Interwencji Kryzysowej (OIK)

Wśród instytucji tworzących w Krakowie system pomocy osobom doznającym przemocy domowej działa Ośrodek Interwencji Kryzysowej, realizując działania z zakresu interwencji kryzysowej.

Od 2014 r. krakowski OIK, w ramach porozumienia zawartego między powiatem krakowskim i Gminą Miejską Kraków, realizuje zadanie interwencji kryzysowej również dla mieszkańców powiatu krakowskiego.

W 2023 r. Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Krakowie realizował również projekt pn.: „Rozszerzenie zakresu pomocy psychologicznej dla osób zagrożonych przemocą i doświadczających przemocą”, współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Z bezpłatnego wsparcia mogły korzystać osoby zagrożone przemocą oraz osoby doświadczające przemocy w bliskich relacjach rodzinnych i partnerskich, mieszkające, pracujące lub uczące się na terenie Krakowa. Pomoc skierowana była do osób dorosłych, młodzieży i dzieci. Beneficjenci, w zależności od potrzeb, mogli skorzystać ze wsparcia terapeutycznego indywidualnego, terapii par lub rodzin, grupowego dla dorosłych, psychoedukacyjnego dla dzieci lub konsultacji psychiatrycznych.

W 2023 r. ze schronienia w OIK, ze względu na przemoc domową, skorzystało 9 osób. Ośrodek Interwencji Kryzysowej w 2023 r. udzielił pomocy 610 osobom dotkniętym problemem przemocy.

Osoby dotknięte przemocą domową mają możliwość szybkiego uzyskania dostępu do usług poradnictwa i terapii rodzin (*szerzej zob. pkt. 10.5.1*).

5.2 Miejsca interwencyjnego schronienia

W ramach zadań z zakresu interwencji kryzysowej w okresach niskich temperatur, w lokalizacji na os. Krakowiaków 46 prowadzonych jest 10 miejsc interwencyjnego schronienia dla kobiet. W 2023 r. zadanie zostało zlecone przez Gminę Miejską Kraków podmiotowi niepublicznemu, wyłonionemu w trybie otwartego konkursu ofert.

W 2023 r. z tej formy pomocy skorzystało 36 osób. Na realizację zadania wydatkowano 32 780 zł.

6. Usługi opiekuńcze

Usługi opiekuńcze to świadczenie niepieniężne z pomocy społecznej, obejmujące pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Wymiar i zakres usług opiekuńczych uzależniony jest od stanu zdrowia podopiecznych, ich sytuacji rodzinnej i materialnej, sprawności psychofizycznej, jak również możliwości wsparcia i udzielenia pomocy ze strony rodziny i środowiska.

W ramach usług opiekuńczych wyróżniamy także usługi specjalistyczne, świadczone w sytuacji, gdy osoba chora lub niepełnosprawna wymaga specjalistycznego wsparcia, aby lepiej funkcjonować w swoim środowisku.

Podstawą świadczenia wszystkich rodzajów usług opiekuńczych jest decyzja administracyjna określająca: miejsce i okres świadczenia usług, rodzaje czynności wykonywanych w ramach usług, łączny czas wykonywania usług oraz wysokość i termin wnoszenia odpłatności. Liczba godzin dziennie oraz liczba dni w tygodniu, w których świadczone są usługi, jest określana indywidualnie, w zależności od sytuacji i potrzeb danej osoby/rodziny.

W 2023 r. w Gminie Miejskiej Kraków usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze realizowały podmioty niepubliczne, wyłonione w wyniku rozstrzygnięcia otwartych konkursów ofert oraz dwa domy pomocy społecznej. W celu podniesienia jakości świadczonych usług opiekuńczych oraz w związku ze wzrostem kosztów pracy osób świadczących usługi opiekuńcze, podwyższone zostały stawki za godzinę usług opiekuńczych.

6.1 Usługi opiekuńcze na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych

Wsparcie w formie usług opiekuńczych przeznaczone jest dla tych mieszkańców Krakowa, którzy z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawieni. Usługi opiekuńcze obejmują czynności o charakterze gospodarczym i pielęgnacyjnym. Zasady przyznawania pomocy w formie usług opiekuńczych, zakresy czynności wchodzących w skład usług opiekuńczych oraz szczegółowe zasady ustalania wysokości odpłatności za usługi opiekuńcze do 27 grudnia 2023 r. regulowała uchwała Nr XXI/272/07 Rady Miasta Krakowa z dnia 26 września 2007 r. (tj. Dz. Urz. Woj. Małop. z 2021 r. poz. 4957).

6 grudnia 2023 r. Rada Miasta Krakowa podjęła uchwałę Nr CXXIV/3394/23 w sprawie określenia szczegółowych zasad przyznawania przez Gminę Miejską Kraków pomocy w formie usług opiekuńczych, zakresu czynności wchodzących w skład usług opiekuńczych oraz szczegółowych zasad ustalania wysokości odpłatności za usługi opiekuńcze. Uchwała weszła w życie 28 grudnia 2023 r. i z tym dniem moc straciła uchwała Nr XXI/272/07. Uchwała z dnia 6 grudnia 2023 r. ma analogiczną konstrukcję i nie wprowadziła znaczących różnic w zakresie realizacji usług opiekuńczych w stosunku do uchwały z 2007 r. Najistotniejszym elementem, który uregulowała nowa uchwała jest możliwość realizacji usług opiekuńczych w formie usług sąsiedzkich oraz zniesienie ograniczenia, że usługi opiekuńcze nie przysługują osobom, których dochód przekracza 450% kryterium dochodowego.

Uruchomienie usług opiekuńczych w formie usług sąsiedzkich planowane jest w 2024 r.

Usługi opiekuńcze na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych w 2023 r. świadczone były przez trzy podmioty niepubliczne oraz przez dwa domy pomocy społecznej. Na mocy porozumienia pomiędzy MOPS a DPS, świadczyły one usługi opiekuńcze dla osób niebędących mieszkańcami DPS, a wymagających opieki w miejscu ich zamieszkania na terenie Gminy Miejskiej Kraków.

Przyznanie usług opiekuńczych poprzedza diagnoza sytuacji osoby ubiegającej się o wsparcie, przeprowadzona przez pracownika socjalnego przy udziale przedstawiciela

podmiotu realizującego usługi. Spotkanie diagnostyczne odbywa się u osoby objętej usługami i ma na celu właściwe określenie jej potrzeb i barier, a także szczegółowe zaplanowanie wymiaru i zakresu wsparcia.

W przypadku, gdy dochód osoby lub na osobę w rodzinie nie przekracza kryterium dochodowego określonego w ustawie o pomocy społecznej, usługi świadczone są nieodpłatnie. W pozostałych przypadkach stosuje się tabele odpłatności zamieszczone w uchwale. Maksymalna odpłatność za godzinę (tj. 100%) w 2023 r. wynosiła 32,20 zł.

W 2023 r. nastąpił wzrost stawki za 1 godzinę usług opiekuńczych, co spowodowało wzrost kosztu realizacji zadania. Wzrost stawki związany był ze wzrostem minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz podniesieniem minimalnej stawki godzinowej dla osób świadczących pracę w oparciu o umowy zlecenia.

W 2023 r. wykonano łącznie 656 730 godzin usług opiekuńczych. Nakłady finansowe na realizację usług opiekuńczych wyniosły 20 671 348,01 zł. Pomocą w formie usług opiekuńczych objęto 1839 osób.

6.2 Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla rodzin z dziećmi z niepełnosprawnościami

Pomoc w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla rodzin z dziećmi z niepełnosprawnością przeznaczona jest dla rodzin zamieszkałych w Krakowie, w których wychowywane jest przynajmniej jedno dziecko z niepełnosprawnością, które w związku z niepełnosprawnością dziecka wymagają specjalistycznego wsparcia. Celem przyznania tej formy pomocy jest ograniczenie negatywnego wpływu niepełnosprawności dziecka na kształtowanie wzajemnych relacji pomiędzy członkami rodziny oraz na funkcjonowanie rodziny w otoczeniu społecznym.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze polegają w szczególności na:

- wspieraniu rodziny w uczeniu i rozwijaniu u dziecka niepełnosprawnego umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia,
- interwencji i pomocy w zakresie funkcjonowania rodziny w środowisku,
- wspieraniu i treningu rodziny w zakresie wspomagania procesu leczenia.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla rodzin z dziećmi z niepełnosprawnością mogą być również świadczone poprzez przejęcie czasowej opieki nad dzieckiem z niepełnosprawnością w celu umożliwienia rodzicom załatwienia spraw związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego, spraw urzędowych, dbania o własne zdrowie, a także celem umożliwienia rodzicom dzieci z niepełnosprawnością odpoczynku. Osoba świadcząca specjalistyczne usługi opiekuńcze może również przejąć czasową opiekę nad dzieckiem z niepełnosprawnością celem odprowadzenia bądź przyprowadzenia dziecka do/z przedszkola lub szkoły.

Szczegółowe zasady ustalania wysokości odpłatności za specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz tryb ich pobierania, a także zasady częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat określa Załącznik Nr 2 do uchwały Nr LXXIV/941/09 Rady Miasta Krakowa z dnia 3 czerwca 2009 r.

W przypadku rodzin z dzieckiem z niepełnosprawnością, gdy dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 200% kryterium dochodowego określonego w art. 8 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, usługi świadczone są nieodpłatnie. W pozostałych przypadkach stosuje się tabelę odpłatności zamieszczoną w uchwale.

W 2023 r. zadanie realizowane było przez MOPS. Łącznie zrealizowano 1776 godzin usług. Na ten cel wydatkowano 71 351 zł. Pomocą objęto 5 rodzin z dziećmi z niepełnosprawnością (szerzej zob. pkt. 10.5.3).

6.3 Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym są dostosowane do szczególnych

potrzeb, wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności. Usługi te obejmują czynności polegające na:

- uczeniu i rozwijaniu umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia (kształtowanie umiejętności zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i umiejętności społecznego funkcjonowania; motywowanie do aktywności, leczenia i rehabilitacji; prowadzenie treningów umiejętności samoobsługi i umiejętności społecznych; wspieranie w codziennych czynnościach życiowych; interwencje i pomoc w życiu w rodzinie; pomoc w załatwianiu spraw urzędowych; pomoc w gospodarowaniu pieniędzmi);
- pielęgnacji, jako wspieraniu procesu leczenia (pomoc w dostępie do świadczeń zdrowotnych; pilnowanie wizyt lekarskich, badań diagnostycznych, przyjmowania leków; pomoc w dotarciu do placówek służby zdrowia i placówek rehabilitacyjnych).

Specjalistyczne usługi opiekuńcze mają charakter wspierająco-aktywizujący, w związku z czym czynności, które obejmują, winny być organizowane i realizowane w sposób zapewniający możliwie jak najszersze uczestnictwo w nich osoby objętej wsparciem (przy uwzględnieniu jej aktualnej kondycji zdrowotnej) oraz ścisłej współpracy w realizacji usług z najbliższym otoczeniem osoby.

Szczegółowe zasady realizacji specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym również zasady ustalania wysokości odpłatności za usługi, określa rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (z późn. zm.). W przypadku, gdy dochód osoby lub na osobę w rodzinie nie przekracza kryterium dochodowego określonego w ustawie o pomocy społecznej, specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone są nieodpłatnie. W pozostałych przypadkach wysokość odpłatności ustalana jest na podstawie tabeli zawartej w rozporządzeniu. Odpłatność maksymalna (tj. 100%) w 2023 r. wynosiła 39 zł. Usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi świadczone były w 2023 r. przez podmiot niepubliczny wyłoniony w trybie otwartego konkursu ofert.

W 2023 r. wykonano 75 971 godzin specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Na ten cel wydatkowano środki w wysokości 2 909 068,93 zł. Pomocą objęto łącznie 282 osoby.

7. Usługi asystenckie dla osób z niepełnosprawnością

7.1 Asystent w rodzinie z dzieckiem z niepełnosprawnością

Usługa asystenta w rodzinie z dzieckiem z niepełnosprawnością adresowana jest do rodzin zamieszkujących na terenie Krakowa, w których wychowywane jest dziecko/dzieci z niepełnosprawnością. Przez dziecko niepełnosprawne rozumie się:

- dziecko w wieku do ukończenia 16. roku życia legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności określonym w przepisach o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- dziecko w wieku od 16. roku życia do ukończenia 25. roku życia legitymujące się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności określonym w przepisach o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Świadczenie usługi asystenta w rodzinie z dzieckiem z niepełnosprawnością polega m.in. na sprawowaniu opieki nad dzieckiem z niepełnosprawnością na czas nieobecności rodzica, który w tym czasie realizuje własne potrzeby zdrowotne, zawodowe, edukacyjne lub podejmuje sprawy urzędowe. Asystenci wykonują wówczas czynności opiekuńcze tj. pomoc dziecku w skorzystaniu z posiłku, toalecie, przemieszczaniu się w obrębie miejsca zamieszkania, pomoc dziecku w dotarciu do podmiotów realizujących na jego rzecz działania w zakresie zdrowotnym, rehabilitacyjnym, edukacyjnym, opiekuńczym, aktywizującym. W zastępstwie rodzica asystent może również towarzyszyć dziecku w kontaktach z rówieśnikami oraz w trakcie zajęć edukacyjnych czy rehabilitacyjnych.

W przypadku, gdy stan dziecka wymaga pomocy rodzica i drugiej osoby lub rodzic jest w sytuacji zdrowotnej uzasadniającej konieczność pomocy osoby trzeciej, asystenci mogą

towarzyszyć rodzicowi w czynnościach opiekuńczych, w kontaktach ze służbą zdrowia czy innymi podmiotami istotnymi dla rozwoju dziecka.

W ramach realizowanej usługi, asystenci przekazują rodzicom informacje w zakresie pozyskiwania wiedzy o formach i podmiotach mogących udzielić pomocy dziecku oraz możliwości samopomocy. Asystenci pomagają dziecku z niepełnosprawnością w nauce i przyswojeniu podstawowych umiejętności życiowych i społecznych. Reprezentują interesy rodziny w instytucjach oraz podejmują działania związane z uzyskaniem dostępu do usług, z których rodziny mogłyby dodatkowo skorzystać.

W 2023 r. usługa asystenta w rodzinie z dzieckiem z niepełnosprawnością była świadczona przez podmiot niepubliczny wyłoniony w trybie otwartego konkursu ofert, w ramach środków własnych Gminy Miejskiej Kraków.

W 2023 r. ze wsparcia asystentów skorzystało 39 rodzin z dzieckiem z niepełnosprawnością. Na realizację zadania łącznie wydatkowano w 2023 r. 170 756,05 zł.

7.2 Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej

W 2023 r. Gmina Miejska Kraków przystąpiła do realizacji kolejnej edycji programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”. Program finansowany jest ze środków Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych oraz środków własnych Gminy Miejskiej Kraków. Jego głównym celem jest zapewnienie dostępności do usług asystencji osobistej, tj. wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym osób z niepełnosprawnościami, uwzględniając ich potrzeby autonomii i minimalizując poziom alienacji społecznej. Realizacja zadania umożliwi osobom z niepełnosprawnościami korzystanie z prawa do niezależnego życia, ogranicza skutki niepełnosprawności, stymuluje osoby z niepełnosprawnością do podejmowania aktywności. W szczególności dotyczy to tworzenia warunków sprzyjających korzystaniu przez osoby z niepełnosprawnościami z różnorodnych usług świadczonych na poziomie lokalnej społeczności (wydarzeń kulturalnych, rozrywkowych, sportowych, programów zdrowotnych, rehabilitacji medycznej) z uwzględnieniem szczególnych wymagań i potrzeb wynikających ze specyfiki stanu zdrowia.

Usługa skierowana jest do pełnoletnich osób z orzeczoną niepełnosprawnością w stopniu znacznym lub umiarkowanym oraz do dzieci w wieku do 16 r. ż. z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Osoby z niepełnosprawnością nie ponosiły żadnych kosztów w związku z realizacją usługi.

W 2023 r. realizatorem zadania, w trybie ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w Gminie Miejskiej Kraków została Galicyjska Fundacja „Wsparcie, Integracja, Rozwój”, która została wyłoniona w drodze otwartego konkursu ofert na realizację zadania publicznego. Usługą świadczoną przez 241 asystentów osobistych objęto 350 osób z niepełnosprawnościami, realizując 46 031,25 godzin usługi. Koszty realizacji usługi, poza środkami finansowymi przeznaczonymi na wynagrodzenie asystentów, obejmowały wydatki poniesione na dojazdy własnym lub innym środkiem transportu w związku z wykonywaniem usług oraz wydatki poniesione na zakup biletów wstępu na wydarzenia kulturalne, rozrywkowe, sportowe lub społeczne dla asystenta towarzyszącego uczestnikowi programu.

Na realizację zadania wydatkowano 1 863 519,01 zł ze środków Funduszu Solidarnościowego oraz 351 027,82 zł ze środków własnych Gminy Miejskiej Kraków.

7.3 Indywidualny trening kompetencji i umiejętności społecznych dla osób z orzeczoną niepełnosprawnością

Usługa indywidualnego treningu kompetencji i umiejętności społecznych skierowana jest do osób z orzeczoną niepełnosprawnością, znajdujących się w wieku aktywności zawodowej. Realizacja zadania polega na świadczeniu usług, w formie bezpośrednich, osobistych spotkań trenerów z odbiorcami zadania, obejmujących w szczególności:

- uczenie i rozwijanie u beneficjentów umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia,
- towarzyszenie w czynnościach wspierających proces leczenia,
- wspomaganie kształtowania i utrzymywania właściwych relacji osoby z orzeczoną niepełnosprawnością z otoczeniem,
- wspomaganie procesu nawiązywania i utrzymywania kontaktu usługobiorców z instytucjami i organizacjami społecznymi, w celu zapewnienia optymalnych warunków do jej samodzielnej rehabilitacji;
- doradzanie w zakresie uzyskania specjalistycznej pomocy dotyczącej przekwalifikowania zawodowego, kontaktów społecznych, usług medycznych, rehabilitacyjnych, usług kulturalnych, rekreacji i integracji ze środowiskiem,
- wspomaganie beneficjentów w zrozumieniu i radzeniu sobie ze zmieniającymi się realiami życia społeczno-zawodowego.

W 2023 r. zadanie realizowane było przez podmiot niepubliczny wyłoniony w trybie otwartego konkursu ofert. Z usług w tym okresie skorzystały 73 osoby z orzeczoną niepełnosprawnością. Na realizację zadania w 2023 r. wydatkowano łącznie 524 734,55 zł z dotacji.

8. Realizacja zadań w zakresie zatrudnienia socjalnego

MOPS realizuje zadania z zakresu integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w oparciu o ustawę o zatrudnieniu socjalnym, w ramach klubów integracji społecznej oraz centrów integracji społecznej.

8.1 Kluby Integracji Społecznej

W klubach integracji społecznej organizowane są w szczególności indywidualne działania na rzecz integracji społecznej i zawodowej, grupowe działania na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej, roboty publiczne oraz prace społecznie użyteczne.

8.1.1 Klub Integracji Społecznej MOPS

W 2023 r. z wsparcia MOPS Klubu Integracji Społecznej skorzystało 546 uczestników. W wyniku udzielonego wsparcia zatrudnienie podjęły łącznie 104 osoby, tj. 19% ogółu osób uczestniczących w KIS. W MOPS KIS realizowano następujące zadania:

- Reintegrację społeczną, której celem jest odbudowa i podtrzymanie u osoby uczestniczącej w KIS umiejętności udziału w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu. Reintegracja społeczna realizowana była poprzez:
  - wsparcie i poradnictwo indywidualne: warunkiem uczestnictwa w KIS jest realizacja zawartego kontraktu socjalnego. Wszyscy uczestnicy byli objęci wsparciem indywidualnym pracowników socjalnych KIS oraz poradnictwem specjalistycznym, w ramach którego psycholog i prawnik udzielili łącznie 784 porady,
  - wsparcie grupowe z którego skorzystało 396 uczestników KIS. Zajęcia prowadzone były w formie grup wsparcia i samopomocy oraz warsztatów. Łączna liczba spotkań w ramach w/w działań wyniosła 447. Każde spotkanie trwało od 2 do 3 godzin.

- Reintegrację zawodową, której celem jest odbudowa i podtrzymanie u osoby uczestniczącej w KIS zdolności do świadczenia pracy na rynku pracy. Reintegracja zawodowa realizowana była poprzez:
  - doradztwo zawodowe – z wsparcia doradcy zawodowego skorzystało 308 osób (udzielono łącznie 1069 porad),
  - organizację działań o charakterze zatrudnieniowym – prace społecznie użyteczne – w 47 podmiotach pracę realizowało 313 osób. Wykonywano m.in. prace: gospodarcze, biurowe, opiekuńcze, porządkowe.

8.1.1.1 Program reintegracji społecznej i zawodowej osób posiadających zadłużenie z tytułu korzystania z mieszkań komunalnych

Program Oddłużenie realizowany jest od 2013 r. w oparciu o porozumienie zawarte w dniu 06.02.2013 r. pomiędzy ZBK, MOPS i GUP, dotyczące „Programu reintegracji społecznej i zawodowej osób posiadających zadłużenie z tytułu korzystania z mieszkań komunalnych, mające na celu pomoc w spłacie zadłużenia”.

Program realizowany jest poprzez wsparcie udzielane uczestnikom przez pracowników MOPS KIS ukierunkowane na reintegrację społeczną i zawodową. Uczestnicy otrzymują możliwość wykonywania prostych prac na terenie nieruchomości fortecznych, dzięki którym z zarobionych pieniędzy, pozyskanych świadczeń, spłacają istniejące zobowiązania wobec ZBK. Kwota spłaconego na rzecz gminy zadłużenia wyniosła 72 916,80 zł, w tym spłacona przez: 5 osób wykonujących prace społecznie użyteczne 5345,45 zł oraz 12 osób, które pracowały w ramach umowy o pracę 67 571,35 zł.

Dla Gminy Miejskiej Kraków realizacja programu, poza efektami ekonomicznymi, przynosi efekty społeczne w postaci zmian postaw osób zadłużonych, które stają się aktywne w dążeniu do poprawy swojej sytuacji. Osobom kończącym udział w programie przekazywane są oferty pracy na wolnym rynku.

8.1.1.2 Prace realizowane na terenie miejskich cmentarzy

MOPS Klub Integracji Społecznej dba o utrzymanie w należytej estetyce i porządku około 1500 grobów na terenie cmentarza Prądnik Czerwony (tzw. cmentarz Batowice) oraz około 200 grobów osób pochowanych na koszt Gminy Miejskiej Kraków na terenie cmentarza Podgórki Tynieckie.

W 2023 r. pracami naprawczymi na zasadzie regularnego nadsypywania ziemi, odchwaszczania i odtwarzania pierwotnych kształtów mogił ziemnych objęto:

- 450 grobów na terenie cmentarza Batowice,
- 125 grobów na terenie cmentarza Podgórki Tynieckie.

W ramach realizowanych prac na terenie cmentarza Batowice dokonano naprawy 88 sztuk drewnianych krzyży oraz wymieniono na nowe łącznie 35 krzyży. Na cmentarzu Podgórki Tynieckie dokonano naprawy 6 krzyży. Na bieżąco sprzątano wszystkie mogiły, zbierając z nich nawiewane liście i śmieci.

Przez cały rok przy wsparciu pracownika MOPS KIS pracę realizowało 13 osób w ramach prac społecznie użytecznych.

8.1.1.3 Wsparcie Seniora

W ramach kontynuacji działań z obszaru wspierania seniorów, zapoczątkowanych w październiku 2020 r., w związku z realizacją rządowego programu „Wspieraj Seniora”, w okresie od 1 stycznia 2023 do 28 lutego 2023 r. uczestnicy MOPS KIS realizowali zadania polegające na dostarczaniu ciepłych posiłków potrzebującym seniorom. W ramach tych działań udzielono pomocy 3 seniorom.

8.1.2 Klub Integracji Społecznej dla osób niepracujących z orzeczoną niepełnosprawnością

W 2023 r. Klub Integracji Społecznej dla osób niepracujących z orzeczoną niepełnosprawnością prowadzony był na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez Fundację Sustinae. Zadanie realizowane było ze środków własnych Gminy Miejskiej Kraków.

Oferta KIS zapewniała uczestnikom możliwość skorzystania z następujących form wsparcia: pracy socjalnej, doradztwa zawodowego, poradnictwa specjalistycznego, treningów umiejętności psychospołecznych i zawodowych, szkoleń zawodowych i budujących kompetencje zawodowe uczestnika, staży zawodowych. W ramach staży organizowanych przez KIS pokrywane były koszty dojazdów, ubezpieczenia, badań lekarskich i stypendium stażowego.

W 2023 r. ze wsparcia KIS skorzystało 66 osób z orzeczoną niepełnosprawnością, spośród których 7 podjęło zatrudnienie. Na realizację zadania w 2023 r. podmiot niepubliczny wyłoniony w trybie otwartego konkursu ofert wykorzystał 463 962,98 zł dotacji z Gminy Miejskiej Kraków.

8.2 Centra Integracji Społecznej

Centra Integracji Społecznej realizują zadania związane z reintegracją zawodową i społeczną poprzez następujące usługi:

- kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiągnięcie pozycji społecznych, dostępnych osobom niepodlegającym wykluczeniu społecznemu,
- nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych,
- naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym staraniem, zwłaszcza przez możliwość osiągnięcia własnych dochodów przez zatrudnienie lub działalność gospodarczą,
- uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi.

8.2.1 Centrum Integracji Społecznej

W 2023 r. zadanie polegające na prowadzeniu Centrum Integracji Społecznej realizowane było na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez Fundację Przestrzeń Rozwoju. Uczestnicy Centrum otrzymali wsparcie z zakresu:

- reintegracji społecznej obejmującej zajęcia o charakterze indywidualnym i grupowym (prowadzone m.in. przez pracownika socjalnego, doradcę zawodowego),
- reintegracji zawodowej mającej charakter zajęć praktycznych, realizowanych na terenie zakładów pracy, które zadeklarowały chęć współpracy z CIS – podczas zajęć Uczestnicy, w ramach Indywidualnych Planów Zatrudnienia Socjalnego, mieli możliwość wykonywania pracy na stanowiskach takich, jak np.: pracownik porządkowy, pracownik gospodarczy, portier, pomoc kuchenna, pracownik administracyjno-biurowy, asystent personelu zespołu terapii i pomocy specjalistycznej, monter instalacji sieciowej.

W 2023 r. ze wsparcia centrum skorzystały 94 osoby, spośród których 12 podjęło pracę na otwartym rynku pracy. Na realizację zadania w 2023 r. podmiot niepubliczny wyłoniony w trybie otwartego konkursu ofert wykorzystał 705 392,72 zł dotacji z Gminy Miejskiej Kraków. Należna kwota za grudzień 2023 r. – 30 212,72 zł, wypłacona została w styczniu 2024 r.

8.2.2 Centrum Integracji Społecznej dla osób bezdomnych

Centrum Integracji Społecznej, zapewniające 10 miejsc dla osób bez pracy, bezdomnych lub osób zagrożonych bezdomnością, było zleczone do realizacji organizacji pozarządowej. W ramach zadania realizowane były usługi z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej. Celem podejmowanych działań było odbudowanie i podtrzymanie u uczestników CIS zdolności do samodzielnego funkcjonowania na rynku pracy m.in. poprzez przyuczenie do wykonywania zawodu, podwyższanie kwalifikacji oraz prowadzenie zajęć praktycznych u pracodawców.

W 2023 r. z oferty CIS skorzystało 18 osób, z których 4 podjęły zatrudnienie. Na realizację zadania w 2023 r. podmiot niepubliczny wyłoniony w trybie otwartego konkursu ofert wykorzystał 125 730 zł dotacji z Gminy Miejskiej Kraków.

9. Program „Złota Rączka”

Program „Złota Rączka” jest realizowany przez MOPS oraz Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia od 18 czerwca 2018 r. Celem programu jest zapewnienie nieodpłatnej pomocy seniorom w drobnych domowych naprawach. Program dedykowany jest osobom w wieku powyżej 60 r.ż., w pierwszej kolejności samotnym i niepełnosprawnym, prowadzącym jednoosobowe gospodarstwo domowe, zamieszkującym na terenie miasta Krakowa.

Zakres pomocy obejmuje drobne naprawy, niewymagające natychmiastowej interwencji, specjalistycznej wiedzy i uprawnień. Prace realizowane są wyłącznie w lokalu zamieszkiwanym przez osobę ubiegającą się o pomoc. Materiały potrzebne do wykonania prac np. uszczelki, nowy zawias/zamek, farbę, gniazdko zapewnia osoba ubiegająca się o pomoc. Narzędzia do wykonania prac zapewnia MOPS. W szczególnych przypadkach osoby skierowane do wykonania tychże usług towarzyszą seniorom w zakupie niezbędnych materiałów.

W 2023 r. z usług skorzystało 496 seniorów, wykonano łącznie 1894 usługi, w tym 343 elektryczne (m.in. wymiana żarówek, gniazdek, wyłączników, naprawa lamp, kinkietów), 523 hydrauliczne (m.in. wymiana uszczelek w przeciekających kranach, udrożnienie odpływów), 99 ślusarskich (m.in. montaż i wymiana zamków, zawiasów), 300 stolarskich (m.in. naprawa zepsutych krzesel), 32 malarskie (m.in. podmalowanie małych powierzchni z zaszpachlowaniem drobnych ubytków), 597 innych (m.in. wymiana karniszy, powieszenie obrazów, uszczelnianie okien i drzwi, wieszanie półek).

Wymienione prace wykonywały dwie osoby w ramach umowy zlecenia, wypracowując łącznie 2765 godzin.

10. Realizacja Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Kraków

Program Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Kraków na lata 2022–2024 został przyjęty uchwałą Nr CI/2744/22 Rady Miasta Krakowa z dnia 7 grudnia 2022 r. Realizuje cele nadrzędnego programu strategicznego – „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Krakowa 2030” wyznaczając kierunki dalszego rozwoju strukturalnej sieci oparcia społecznego dla krakowskich rodzin z dziećmi, dzieci i młodzieży poprzez:

- specjalistyczną pomoc i wsparcie w przewyżczeniu trudności i kryzysów życia rodzinnego, z uwzględnieniem specyfiki potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami i ich rodzin,
- zapewnienie możliwie pełnego dostępu do świadczeń i usług wspierających socjoekonomiczne funkcjonowanie rodzin z dziećmi,
- kreowanie przestrzeni do rozwijania kompetencji osobistych, społecznych dzieci i młodzieży,
- promowanie pozytywnego wizerunku rodziny z dziećmi.

Wśród odbiorców Programu szczególne miejsce zajmują rodziny przeżywające różnorodne trudności w prawidłowym realizowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, kobiety w ciąży, rodziny dzieci, u których zdiagnozowano nieodwracalne upośledzenie lub nieuleczalną chorobę powstałe w prenatalnym okresie rozwoju lub podczas porodu, rodzice wychowujący dzieci z niepełnosprawnościami. Realizacja zadań zaplanowanych w ramach Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Kraków na lata 2022–2024 opiera się na interdyscyplinarnej współpracy MOPS, Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia Urzędu Miasta Krakowa, Krakowskiego Centrum Świadczeń, Zarządu Infrastruktury Sportowej, Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Krakowa, Miejskich Jednostek Kultury, Wydziału Profilaktyki Straży Miejskiej Miasta Krakowa, Zarządu Zieleni Miejskiej, Grodzkiego Urzędu Pracy, Miejskiego Centrum Profilaktyki Uzależnień, organizacji pozarządowych. Takie podejście umożliwia uzupełnianie się poszczególnych ofert, zarówno tych o wyraźnym charakterze pomocowym, jak

i mających przede wszystkim wymiar profilaktyczny, akcentując tym samym indywidualny charakter potrzeb każdej rodziny.

W 2023 r. 650 rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze zostało objętych asystenturą rodziny (szerzej zob. pkt 10.1). Ustanowiono 1 rodzinę wspierającą (szerzej zob. pkt. 10.2), a 52 rodziny skorzystały z pomocy w formie specjalistycznych usług wspierania rodzin, w przypadku których u rodziców występują zaburzenia psychiczne, upośledzenie umysłowe, uzależnienie od alkoholu. Ponadto zrealizowano 1491,5 godzin usług wzmacniających lub odbudowujących naturalny system wsparcia tj. rodzinę (szerzej zob. pkt. 10.5.2).

W celu wzmacniania zdolności rodzin do przewyższania trudności i kryzysów życia rodzinnego zrealizowano 11 127 usług poradnictwa i terapii – zadanie było realizowane na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków w 4 ośrodkach prowadzonych przez 2 organizacje pozarządowe tj. Stowarzyszenie SIEMACHA i Stowarzyszenie Dobrej Nadziei (szerzej zob. pkt. 10.5.1).

W ramach zapewnienia rodzinom wychowującym dziecko z niepełnosprawnością specjalistycznej pomocy usługowej uwzględniającej możliwość przejęcia czasowej opieki nad dzieckiem zrealizowano 22 595,51 godzin specjalistycznych usług opiekuńczych dla rodzin z dziećmi z niepełnosprawnością oraz 4282,52 godzin usługi asystenta w rodzinie z dzieckiem z niepełnosprawnością. Ponadto zorganizowano i świadczone specjalistyczne usługi opiekuńcze, z których skorzystało 5 rodzin wychowujących dziecko z niepełnosprawnością (szerzej zob. pkt. 6.2).

Celem wsparcia rodziny w procesie wychowawczym i kreowania przestrzeni do rozwijania kompetencji osobistych, społecznych dzieci i młodzieży w 2023 r. prowadzono 28 placówek wsparcia dziennego (szerzej zob. pkt. 10.4). Tworzeniu warunków sprzyjających prawidłowemu rozwojowi społecznemu dzieci i młodzieży, przeciwdziałaniu uzależnieniom oraz przemocy rówieśniczej służyła również specjalistyczna praca socjalna prowadzona w formule wsparcia animatorów/streetworkerów, z którego skorzystały 104 osoby w wieku 13–25 – w przypadku 27 uczestników stwierdzono poprawę aktywności szkolno-zawodowej, a u 50 uczestników zaobserwowano poprawę funkcjonowania społecznego.

Przegląd wszystkich przedsięwzięć zrealizowanych w 2023 r. stanowi Załącznik nr 3 do niniejszego sprawozdania.

10.1 Usługa asystenta rodziny

Asystentura rodziny stanowi cenną pomoc dla całej rodziny w procesie przewyższania trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczych i wychowawczych. Asystenci rodziny realizują zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za Życiem”. Pomagają także tym rodzicom, którzy dążą do powrotu swoich dzieci pod ich bezpośrednią opiekę. Wspierają i koordynują różnorodne usługi kierowane do kobiet w ciąży, szczególnie w przypadku ciąży powikłanej, rodzin dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie, nieodwracalne upośledzenie lub nieuleczalną chorobę zagrażającą ich zdrowiu i życiu, powstałe w prenatalnym okresie rozwoju dziecka albo w czasie porodu.

W 2023 r. z asystenturą rodziny zostały objętych 650 rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze i różnorodne kryzysy życia rodzinnego, w tym 14 rodzin skorzystało z tej formy pomocy w ramach ustawy „Za Życiem”. W 130 przypadkach usługa została zakończona ze względu na osiągnięcie zakładanych celów. W 2023 r. zainicjowano badanie ankietowe, którego wyniki będą wykorzystane w celu doskonalenia jakości usług poprzez poznanie opinii odbiorców asystentury rodziny.

W celu zachowania ciągłości realizacji usługi, asystenci rodziny zatrudniani są wyłącznie na podstawie umowy o pracę. W 2023 r. usługę świadczyło 37 asystentów, a jej realizacja była współfinansowana w ramach: projektu dofinansowanego ze środków europejskich pn. „Zawsze Rodzina” oraz programu Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. „Program asystent rodziny na rok 2023”. Łącznie wydatkowano na ten cel 2 864 043,22 zł.

10.2 Rodziny wspierające

Pomoc ze strony rodzin wspierających stanowi jedną z form wsparcia na rzecz rodzin przeżywających trudności związane z opieką i wychowaniem, także w przypadku dzieci z niepełnosprawnością, prowadzeniem gospodarstwa domowego. Do ich zadań należy również pomaganie dzieciom w nauce, a także wsparcie w organizowaniu czasu wolnego. Rodziny wspierające wyłaniane są z bezpośredniego otoczenia dziecka z rodziny wspieranej. W 2023 r. ustanowiono jedną rodzinę wspierającą. Kwota wydatkowa na realizację tego zadania w 2023 r. wyniosła 3982,12 zł.

10.3 Usługa „Pomoc w domu”

Usługa „Pomoc w domu” dedykowana jest opiekunom osób z orzeczoną znacznym stopniem niepełnosprawności oraz rodzinom, w których wychowywane jest dziecko z niepełnosprawnością charakteryzującą się wskazaniami dotyczącymi konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Realizacja usługi wynika z programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”, a jej celem, obok udzielania wsparcia rodzicom i opiekunom osób z niepełnosprawnością w realizacji codziennych obowiązków domowych, jest aktywizacja osób bezrobotnych wykonujących usługę w ramach prac społecznie użytecznych.

W 2023 r. usługa została zrealizowana w łącznym wymiarze 95 godzin. Z pomocy skorzystały 1 rodzina z dzieckiem do lat 18. Usługę wykonywała uczestniczka Klubu Integracji Społecznej w ramach prac społecznie użytecznych. Koszt realizacji zadania wyniósł 902,50 zł.

10.4 Placówki wsparcia dziennego

Zgodnie z założeniami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jedną z form wsparcia rodziny jest objęcie dziecka opieką w placówce wsparcia dziennego. Placówki prowadzone są w formie opiekuńczej, specjalistycznej oraz pracy podwórkowej.

Placówki wsparcia dziennego zapewniają opiekę i wychowanie, a także pomoc w nauce oraz organizację czasu wolnego w formie zapewniającej rozwój dzieci i młodzieży – między innymi poprzez zabawę, zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań.

Placówki prowadzone w formie specjalistycznej organizują również zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne, a także terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię. Z kolei placówki prowadzone w formie pracy podwórkowej realizują działania animacyjne i socjoterapeutyczne. Placówki wsparcia dziennego współpracują z rodzicami i opiekunami dziecka oraz placówkami oświatowymi. Pobyt w placówkach wsparcia dziennego jest nieodpłatny i dobrowolny, poza sytuacjami, gdy dziecko zostanie skierowane do placówki przez sąd rodzinny. Placówki funkcjonują przez cały rok, we wszystkie dni robocze, a w okresie wakacyjnym i ferii zimowych organizują dla swoich wychowanków również wypoczynek, bardzo często w formie wyjazdów kolonijnych oraz obozów sportowych.

W 2023 r. funkcjonowało łącznie 28 placówek wsparcia dziennego prowadzonych przez organizacje pozarządowe na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków.

Charakterystyka placówek wsparcia dziennego prowadzonych na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków

Lp.	Typ placówki	Liczba placówek	Liczba miejsc	Liczba osób korzystających	Środki finansowe wydatkowane na realizację zadania
1	Placówki wsparcia dziennego w formie opiekuńczej	20	825	1348	3 673 758,52 zł
2	Placówki wsparcia dziennego w formie specjalistycznej	5	950	1313	5 985 000 zł
3	Placówki wsparcia dziennego w formie pracy podwórkowej	3	120	750	662 400 zł
Suma		28	1895	3411	10 321 158,52 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Ponadto w 2023 r., zgodnie z art. 19 i art. 20 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w oparciu o decyzję wydaną przez Prezydenta Miasta Krakowa prowadzonych było 19 placówek wsparcia dziennego. Jedna organizacja prowadziła 18 placówek wsparcia dziennego w formie pracy podwórkowej, zapewniających 270 miejsc (15 miejsc każda placówka). Również jedna organizacja prowadziła placówki wsparcia dziennego w formie opiekuńczo-specjalistycznej, zapewniającej 30 miejsc.

10.5 Poradnictwo

10.5.1 Poradnictwo i terapia rodzin realizowane przez ośrodki poradnictwa i terapii

Ośrodki poradnictwa i terapii realizują działania diagnostyczne, terapeutyczne oraz z zakresu poradnictwa specjalistycznego, w szczególności pomocy psychologicznej dla mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków. Usługi są świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód. Działania prowadzone przez ośrodki służą przede wszystkim wzmocnieniu samodzielności oraz kompetencji rodzin i osób.

W 2023 r. zadanie poradnictwa i terapii było realizowane na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków w 4 ośrodkach znajdujących się w 5 lokalizacjach. Ośrodki prowadzone były przez 2 organizacje pozarządowe, tj. Stowarzyszenie SIEMACHA (3 ośrodki) i Stowarzyszenie Dobrej Nadziei (1 ośrodek).

Działania ośrodków skoncentrowane były na rozwiązywaniu problemów, z jakimi zmagają się osoby i rodziny. Należą do nich: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, przemoc w rodzinie, ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, uzależnienie od substancji psychoaktywnych, zaburzenia zachowania i trudności adaptacyjne osób nieletnich.

Zakres świadczonych usług w ośrodkach poradnictwa i terapii obejmował: diagnozę i jej weryfikację, świadczenie terapii indywidualnej, terapii rodzinnej i terapii grupowej oraz poradnictwa. Działania te prowadziły do wzmocnienia samodzielności i kompetencji rodzin oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Tak, aby były w stanie adekwatnie i skutecznie pełnić swoje role społeczne.

W 2023 r. z pomocy ośrodków skorzystało 1171 osób. W ośrodkach przeprowadzono 1243 diagnozy, 7080 spotkań terapeutycznych (indywidualne, rodzinne, grupowe) oraz 2804 usługi poradnictwa. W 2023 r. na realizację zadania ze środków Gminy Miejskiej Kraków wydatkowano 1 962 000 zł.

Projekt „MOC RELACJI – wdrożenie zintegrowanego modelu profilaktyki przemocy domowej” Centrum dla Rodzin

W 2023 r. MOPS w partnerstwie z Miejskim Centrum Profilaktyki Uzależnień oraz Krakowską Fundacją Psychoterapii i Rozwoju „Dom Terapii” realizuje projektu pn. „Moc Relacji

- wdrożenie zintegrowanego modelu profilaktyki przemocy domowej”, w ramach programu „Sprawiedliwość”, finansowany ze środków norweskich i środków krajowych.

Projekt kierowany jest do rodzin i par (związki formalne i nieformalne). Głównym celem projektu jest koncentracja na działaniach związanych z podniesieniem jakości relacji w związku, co w konsekwencji zmniejsza ryzyko występowania przemocy domowej. W ramach realizowanego projektu powstało Centrum dla Rodzin, mieszczące się przy ul. Głowackiego 4/11-12 w Krakowie.

W 2023 r. 430 beneficjentów skorzystało z następujących form wsparcia oferowanych w centrum:

- Poradnictwa psychologicznego – 386 beneficjentów.
- Terapii par/matżeńskiej/rodzinnej – 164 beneficjentów (82 pary).
- Poradnictwa rodzinnego i socjalnego – 27 beneficjentów.
- Konsultacji indywidualnych z obszaru profilaktyki uzależnień – 43 beneficjentów.

W Centrum dla Rodzin organizowano grupowe formy wsparcia:

- I i II edycję „Szkoły dla rodziców” – ukończyło 26 beneficjentów.
- Warsztaty dla rodziców nastolatków wzmacniające kompetencje rodzicielskie – udział wzięło 17 beneficjentów.
- I i II cykl grupy wsparcia dla matek – łącznie wzięło udział 9 matek wraz z dziećmi.
- Grupa wsparcia dla ojców – uczestniczyło 6 ojców.
- W I i II edycji grupy psychoedukacyjnej dla rodziców – łącznie udział wzięło 39 osób.
- W I i II cyklu warsztatów z zakresu profilaktyki uzależnień uczestniczyło – 14 beneficjentów.

Ważnym elementem realizowanego projektu było podejmowanie działań związanych ze wzmocnieniem współpracy interdyscyplinarnej poprzez organizowanie szkoleń dla specjalistów pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej. W szkoleniach, spotkaniach szkoleniowo- informacyjnych, superwizjach uczestniczyło łącznie 296 specjalistów. Celem prowadzonych działań szkoleniowych było pogłębienie wiedzy profesjonalistów w obszarze profilaktyki przemocy domowej.

W dniu 15 września 2023 r. zorganizowano w Urzędzie Miasta Krakowa seminarium podsumowujące doświadczenia z wdrażania na terenie Gminy Miejskiej Kraków „Zintegrowanego modelu profilaktyki przemocy domowej” w którym udział wzięło 189 profesjonalistów świadczących wsparcie na rzecz osób i rodzin. Wydarzenie miało również na celu integrację specjalistów pracujących w różnych instytucjach na terenie miasta Kraków.

W ramach profilaktyki uniwersalnej podejmowano szereg działań mających na celu rozwój funkcjonującego lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy poprzez zwrócenie uwagi społeczności lokalnej na problematykę relacyjności, wpływu uzależnienia na relację, a także profilaktykę przemocy domowej. Opublikowano 4 artykuły w lokalnej prasie KRAKÓW.PL oraz wyemitowano 10 audycji w Radiu Kraków. Pracownicy Centrum dla Rodzin wzięli udział w XI edycji „Święto Rodziny Krakowskiej”, gdzie mieszkańcy mieli okazję zapoznania się z ofertą pomocową placówki, a także wziąć udział w przygotowanych grach i zabawach. Zorganizowano konferencję prasową w kwietniu 2023 r. podczas oficjalnego otwarcia Centrum dla Rodzin przez Zastępcę Prezydenta Miasta Krakowa Pana Andrzeja Kuliga. Udostępniano informacje o wydarzeniach związanych z realizowanym projektem na podstronie funduszy norweskich MOPS, Biuletynie Informacji Publicznej, a także w mediach społecznościowych Lidera i Partnerów projektowych. Ponadto wśród mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków rozpowszechniano materiały informacyjno-promocyjne; ulotki, plakaty, broszury, filmy.

W związku z wnioskiem o przedłużenie realizacji projektu na 2024 r. całkowita wartość projektu zwiększyła się i wynosi 2 057 372,50 zł, z czego na zadania realizowane przez MOPS w 2023 r. wydatkowano 901 457,04 zł oraz na zadania realizowane przez partnerów wydatkowano 640 978,28 zł. Łączna kwota środków przeznaczonych na realizację projektu w 2023 r. wyniosła 1 542 435,32 zł.

10.5.2 Usługi wzmacniające lub odbudowujące naturalny system wsparcia, tj. rodzinę

Poradnictwo i terapia prowadzone są również w ramach usług wzmacniających lub odbudowujących naturalny system wsparcia, tj. rodzinę. Usługi te skierowane są do osób i rodzin, które utraciły lub są zagrożone utratą dziecka, przeżywających trudności życiowe, wychowawcze i opiekuńcze, usamodzielnianych wychowanków. Realizacja zadania obejmuje:

- sporządzenie pisemnej diagnozy przed przystąpieniem osoby / rodziny do usług,
- indywidualne poradnictwo psychologiczne,
- grupowe poradnictwo psychologiczne,
- poradnictwo rodzinne,
- terapię indywidualną, rodzinną i grupową,
- mediacje.

W 2023 r. usługi wzmacniające lub odbudowujące naturalny system wsparcia, tj. rodzinę, realizował podmiot niepubliczny wyłoniony w trybie otwartego konkursu ofert. Zadanie realizowane było zarówno w siedzibie podmiotu, jak i w miejscu zamieszkania uczestników.

W 2023 r. z usług skorzystało 97 rodzin. Na realizację zadania wydatkowo w 2023 r. 265 860 zł dotacji.

10.5.3 Specjalistyczne usługi wspierania rodziny

Specjalistyczne usługi wspierania rodziny skierowane są do rodzin z dziećmi do 18. roku życia, które wymagają wsparcia z uwagi na to, że co najmniej jeden z rodziców jest osobą dotkniętą problemem zaburzeń psychicznych, niepełnosprawności intelektualnej lub uzależnienia. Realizacja zadania obejmuje indywidualne oraz grupowe formy wsparcia takie, jak: poradnictwo psychospołeczne, poradnictwo rodzinne, trening umiejętności społecznych i grupy edukacyjno-wspierające. Usługi świadczone są w postaci bezpośrednich, osobistych spotkań specjalistów z członkami rodzin objętych wsparciem i uwzględniają realizację usług w następującym zakresie:

- rozwój umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego i gospodarowania budżetem domowym,
- rozwój umiejętności opiekuńczo-wychowawczych,
- wsparcie rodziny w budowaniu i utrzymywaniu więzi społecznych,
- rozwijanie kompetencji członków rodziny (np. w zakresie komunikacji interpersonalnej, kontrolowania emocji, wzajemnego rozumienia, respektowania tożsamości, potrzeb i uczuć drugiej osoby),
- kształtowanie i wzmacnianie więzi pomiędzy członkami rodziny,
- wsparcie rodziny w kontaktach z instytucjami,
- poradnictwo rodzinne poszerzające wiedzę rodziców o procesach zachodzących w systemie rodzinnym,
- inne, jak np. motywowanie do aktywności, leczenia i rehabilitacji, pomoc w zrozumieniu istoty choroby (ze szczególnym uwzględnieniem zaburzeń psychicznych, niepełnosprawności intelektualnej i uzależnienia) i jej wpływu na funkcjonowanie członków rodziny.

W 2023 r. specjalistyczne usługi wspierania rodziny świadczone były przez podmiot niepubliczny wyłoniony w trybie otwartego konkursu ofert. Z usług skorzystały 52 rodziny. W 2023 r. na realizację zadania wydatkowano 137 127,57 zł dotacji.

10.5.4 Poradnictwo psychologiczne realizowane przez MOPS

Poradnictwo psychologiczne dla mieszkańców Krakowa realizowane było przez MOPS w filiach ośrodka. Poradnictwo jest ogólnodostępne, świadczone bez względu na dochód oraz bez rejonizacji, obejmuje wsparcie psychologiczne. Poradnictwo świadczone jest dla osób, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych.

W roku 2023 poradnictwem psychologicznym objęto w sumie 101 osób. Udzielono łącznie 1724 porad.

Najwięcej porad udzielono z zakresu:

- zdrowia psychicznego i zaburzeń psychicznych – 563 porady, w tym 557 porad dotyczących dorosłych oraz 6 dotyczących dzieci,
- rozwiązywania problemów rodzinnych – 405 porad,
- funkcjonowania społecznego poza rodziną – 482 porady,
- rozwiązywania problemów wychowawczych – 40 porad,
- problemów dotyczących przemocy w rodzinie – 93 porady,
- uzależnienia od alkoholu i środków psychoaktywnych – 59 porad.

10.5.5 Prowadzenie na oddziałach ginekologiczno-położniczych oraz w szkołach rodzenia usługi „przewodniczki” dla kobiet w ciąży i rodziców nowo narodzonych dzieci mieszkających w Krakowie

Usługa „przewodniczki” dedykowana jest kobietom w ciąży, rodzicom przygotowującym się na narodziny dziecka oraz rodzicom dzieci w wieku do 12 miesięcy zamieszkujących w Krakowie. W ramach ww. usługi specjaliści udzielali bezpośredniego wsparcia uczestnikom zadania, w szczególności poprzez:

- załatwianie formalności związanych z narodzinami dziecka;
- informowanie o przysługujących uprawnieniach, formach pomocy finansowej i pozafinansowej, usługach społecznych i zdrowotnych;
- udzielanie indywidualnego poradnictwa dostosowanego do potrzeb uczestników zadania.

Zadanie realizowane było w oparciu o założenia zawarte w publikacji pn. „Rodzicu, nie jesteś sam – wdrażanie programu wsparcia dla kobiet w ciąży i rodziców dzieci w wieku do 12 miesięcy” oraz publikacji pn. „Instrukcja wdrożenia modelu wsparcia kobiet w ciąży i rodziców dzieci w wieku do 12 miesięcy dla jednostek administracji publicznej, organizacji pozarządowych, szpitali z oddziałami ginekologiczno-położniczymi”, opracowanych w ramach projektu pn. „Rodzicu, nie jesteś sam”, który był realizowany w okresie od 1 października 2017 r. do 30 września 2020 r. ze środków Unii Europejskiej.

W 2023 r. zadanie polegające na prowadzeniu na oddziałach ginekologiczno-położniczych oraz w szkołach rodzenia usługi „przewodniczki” dla kobiet w ciąży i rodziców nowo narodzonych dzieci realizowane było na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez Fundację Instytut Rozwoju Regionalnego. Usługa realizowana była przez wykwalifikowaną kadrę na oddziałach szpitali, w szkołach rodzenia, w miejscu zamieszkania uczestników oraz telefonicznie. W 2023 r. z usługi skorzystało 1232 uczestników. Wydatkowano na ten cel 243 169,56 zł ze środków Gminy Miejskiej Kraków.

11. Projekt „Zawsze rodzina”

W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020 MOPS realizował w terminie od 1 października 2020 r. do 30 listopada 2023 r. projekt pn. „Zawsze rodzina”, współfinansowany przez Unię Europejską z środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Projekt kierowany był do dzieci i młodzieży oraz ich rodzin, zamieszkujących województwo małopolskie, dotkniętych kryzysem, zagrożonych dysfunkcją lub przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu.

Głównym założeniem projektu było zwiększenie na obszarze Gminy Miejskiej Kraków dostępności do usług społecznych, które zapewniają specjalistyczne wsparcie dla powyższej grupy docelowej, a także wsparcie systemu pieczy zastępczej poprzez kształcenie kandydatów na rodziny zastępcze, prowadzących rodzinne domy dziecka, jak również doskonalenie osób już sprawujących pieczę zastępczą.

W ramach zadania w 2023 r. dla uczestników projektu realizowano usługi:

- asystenta rodziny, z którego wsparcia skorzystało 151 rodzin,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze dla dzieci z niepełnosprawnością oraz ich rodzin, z których skorzystało 137 rodzin. Zadanie realizowała organizacja pozarządowa, w ramach projektu od 14 stycznia 2021 r. do 30 czerwca 2023 r., a następnie w ramach trwałości projektu od 1 lipca 2023 r. do 31. 12. 2023 r. Na realizację zadania w 2023 r. z dotacji wydatkowano 926 392,20 zł (szerzej zob. pkt. 6.2),
- doskonalenia osób pełniących funkcję rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka, tj. szkolenia stacjonarne, z których skorzystało 65 osób, warsztaty wyjazdowe, w których uczestniczyło 98 osób, superwizja, którą objęto 30 osób, konsultacje psychologiczne, których udzielono 46 osobom, konsultacje logopedyczne, które uzyskało 10 uczestników,
- szkolenia dla kandydatów chcących sprawować rodzinną pieczę, w których uczestniczyło 22 kandydatów. Spośród osób, które ukończyły szkolenie 37 osób uzyskało wpis do Rejestru osób zakwalifikowanych do pełnienia lub pełniących pieczę zastępczą w 2023 r., jedna rodzina sprawuje pieczę zastępczą nad powierzonym jej dzieckiem.

W okresie od 1 stycznia do 30 listopada 2023 r. wsparciem objęto łącznie 1185 uczestników z 5 podgrup:

- dzieci i młodzież do 18. roku życia oraz ich rodziny przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze – 518 uczestników,
- dzieci i młodzież do 18. roku życia z niepełnosprawnością oraz ich rodziny – 346 uczestników,
- osoby pełniące funkcję rodzin zastępczych i prowadzące rodzinne domy dziecka – 235 osób,
- kandydaci do pełnienia funkcji rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka – 65 osób.
- wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych, którzy przybyli na terytorium RP z Ukrainy po 24 lutego 2022 r. – 21 osób (projekt rozszerzono o piątą podgrupę w lipcu 2022 r., w związku z działaniami pomocowymi prowadzonymi przez MOPS na rzecz osób dotkniętych kryzysem uchodźczym, przybywających do Polski po ataku zbrojnym Rosji na Ukrainę).

Całkowita wartość projektu zgodnie z wnioskiem o dofinansowanie projektu na lata 2020–2023 wyniosła 8 237 142,99 zł, z czego na zadania realizowane przez MOPS w 2023 r. wydatkowano 1 907 632,44 zł oraz na zadania zlecone podmiotom niepublicznym wydatkowano 502 931,92 zł. Łączna kwota środków przeznaczonych na realizację projektu w 2023 r. wyniosła 2 410 564,36 zł.

12. Środowiskowe Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży Kraków Południe

W ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, oś priorytetowa IV Innowacje społeczne MOPS realizował od 1 czerwca 2021 r. do 31 grudnia 2023 r. projekt „Środowiskowe Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży Kraków Południe” współfinansowany przez Unię Europejską z środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Liderem projektu był Szpital Kliniczny im. dr Józefa Babińskiego SPZOZ w Krakowie, a partnerami MOPS oraz Wydział Edukacji Urzędu Miasta Krakowa.

Projekt kierowany był do dzieci i młodzieży do 21. roku życia, doświadczających kryzysów psychicznych, zaburzeń i chorób psychicznych z dzielnic VIII – Dębniki, IX – Łagiewniki – Borek Fałęcki oraz X – Swoszowice w podziale na 3 kategorie:

- dzieci poniżej 7. roku życia,
- dzieci i młodzież objętą obowiązkiem szkolnym nauki (od 7 do 18 lat),
- uczniów szkół ponadpodstawowych (maksymalnie do ukończenia 21. roku życia).

Założono, że z centrum skorzysta łącznie 1052 osób.

W październiku 2021 r., w ramach projektu, uruchomiono Środowiskowe Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży (ŚCZP DiM) czynne od poniedziałku od piątku,

w godzinach od 8 do 20. W centrum świadczone usługi medyczne, wsparcie terapeutyczne i psychologiczne, społeczne oraz działania profilaktyczne.

Zgłoszenie do centrum następowało przez infolinię, którą prowadził MOPS. Zespół Infolinii dokonywał kwalifikacji zgłaszających się osób pod kątem możliwości uczestnictwa w projekcie (wymogi formalne), zbierał informacje o trudnościach i problemach zgłaszającego i przekazywał komplet danych do Zespołu Pierwszego Kontakt (ZPK) w celu uruchomienia wsparcia.

W ramach zadania w 2023 r. przeprowadzono 725 rozmów, co w konsekwencji zaowocowało przyjęciem 318 zgłoszeń.

Całkowita wartość projektu zgodnie z wnioskiem o dofinansowanie projektu na lata 2021–2023 wyniosła 13 302 409,81 zł. Kwota przeznaczona na dofinansowanie działań MOPS na lata 2021–2023 wyniosła 758 337,44 zł, z czego na zadania realizowane przez MOPS w 2023 r. wydatkowano 348 049,59 zł.

13. Świadczenia z pomocy społecznej

13.1 Podstawowe świadczenia finansowe: zasiłek stały, okresowy i celowy

Poniższe dane nie obejmują wsparcia na rzecz osób bezdomnych – dane dotyczące świadczeń pieniężnych przyznawanych osobom bezdomnym znajdują się w pkt. 15.12.

W celu zaspokojenia podstawowych potrzeb osób i rodzin MOPS udzielał wsparcia finansowego poprzez następujące świadczenia:

1) zasiłek stały – wypłacono dla 2481 osób, na łączną kwotę 14 654 203,89 zł, średnia roczna wartość pomocy na osobę wyniosła 5907 zł. W 2023 r. zasiłki stałe były finansowane z budżetu państwa.

2) zasiłek okresowy – wypłacono dla 3687 gospodarstw domowych, w których funkcjonowało 6118 osób, na łączną kwotę 9 913 827,08 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 2689 zł. Zasiłek w wysokości do 50% różnicy pomiędzy kryterium dochodowym a dochodem osoby/rodziny jest finansowany z budżetu państwa (część obligatoryjna) – wydatkowano kwotę 6 033 551,09 zł. Pozostała część jest finansowana ze środków własnych gminy (część gminna) – wydatkowano kwotę 3 880 275,99 zł.

3) składki na ubezpieczenie zdrowotne – opłacono składki dla 2150 osób, na łączną kwotę 1 251 222,90 zł; średnia roczna wartość pomocy na osobę wyniosła 582 zł. W 2023 r. zadanie to było finansowane w 100% z budżetu państwa.

4) zasiłki celowe i celowe specjalne – w łącznej kwocie 8 775 331,58 zł, zasiłki wypłacono dla 5322 gospodarstw domowych. Średnia wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 1649 zł.

a) zasiłki celowe – dla osób i rodzin, których dochód nie przekracza kryterium ustawowego, wypłacono m. in. przeznaczaniem na:

- zakup leków dla 1536 gospodarstw domowych na łączną kwotę 783 438 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 512 zł,
- opłaty mieszkaniowe dla 1392 gospodarstw domowych na łączną kwotę 1 035 444 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 744 zł,
- opłaty czynszowe dla 953 gospodarstw domowych na łączną kwotę 1 139 164 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 1195 zł,
- zakup odzieży dla 932 gospodarstw domowych na łączną kwotę 215 335 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 231 zł,
- zakup obuwia dla 901 gospodarstw domowych na łączną kwotę 168 528 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 187 zł,
- ogrzewanie dla 212 gospodarstw domowych na łączną kwotę 250 491 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 1182 zł,
- zadłużenie czynszowe dla 4 gospodarstw domowych na łączną kwotę 4 350 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 1088 zł,

- zaspokojenie innych potrzeb dla 2385 gospodarstw domowych na łączną kwotę 901 176 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 378 zł.

b) zasiłki celowe specjalne – wypłacono m. in. z przeznaczeniem na.:

- zakup leków dla 1477 gospodarstw domowych na łączną kwotę 867 372 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 587 zł,
- opłaty mieszkaniowe dla 1461 gospodarstw domowych na łączną kwotę 1 019 096 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 698 zł,
- opłaty czynszowe dla 1225 gospodarstw domowych na łączną kwotę 1 297 497 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 1059 zł,
- zakup odzieży dla 669 gospodarstw domowych na łączną kwotę 157 494 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 235 zł,
- zakup obuwia dla 630 gospodarstw domowych na łączną kwotę 118 610 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 188 zł,
- ogrzewanie dla 218 gospodarstw domowych na łączną kwotę 230 320 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 1057 zł,
- zadłużenie czynszowe dla 8 gospodarstw domowych na łączną kwotę 7342 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 918 zł,
- zaspokojenie innych potrzeb dla 1936 gospodarstw domowych na łączną kwotę 665 186 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 344 zł.

13.2 Pomoc w zakresie dożywiania

13.2.1 Program osłonowy dotyczący udzielania mieszkańcom Gminy Miejskiej Kraków pomocy w zakresie dożywiania

Ważnym elementem wsparcia finansowego osób i rodzin w środowisku lokalnym, z uwagi na skalę jego realizacji, jest program osłonowy dotyczący udzielania mieszkańcom Gminy Miejskiej Kraków pomocy w zakresie dożywiania. Uchwała Nr XCV/1425/14 Rady Miasta Krakowa z dnia 15 stycznia 2014 r. w sprawie przyjęcia programu osłonowego powstała w oparciu o uchwałę Rady Ministrów w sprawie ustanowienia wieloletniego Programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania.

W roku 2023 pomoc w zakresie dożywiania realizowana była w oparciu o rządowy program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019–2023, który został ustanowiony uchwałą Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r.

Uchwała Rady Ministrów dopuszczała do 2023 r. możliwość udzielania pomocy w formie posiłków oraz zasiłków celowych na zakup żywności lub posiłku, jeżeli dochód na osobę nie przekraczał kwoty 150% kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 8 ustawy o pomocy społecznej, tj. dla osoby samotnie gospodarującej 1164 zł, a w przypadku rodziny 900 zł. Uchwałą Rady Ministrów nr 264 z dnia 28 grudnia 2022 r. podwyższono kryterium dochodowe, uprawniające do pomocy w zakresie dożywiania, na 200%, tj. 1552 zł w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 1200 zł w przypadku rodziny.

Gmina Miejska Kraków, na podstawie uchwały Rady Miasta Krakowa, zwiększyła dostęp do pomocy w formie posiłków dla dzieci i uczniów poprzez podniesienie górnej granicy kryterium dochodowego uprawniającego do otrzymania wsparcia do 250%, tj. dla osoby samotnie gospodarującej 1940 zł, a dla osoby w rodzinie 1500 zł, którzy mogli zostać objęci pomocą w formie posiłku pod warunkiem zwrotu 50% kosztów świadczenia.

Ponadto, na podstawie paragrafu 8 uchwały Rady Miasta Krakowa, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy uczeń, albo dziecko wyrażało chęć zjedzenia posiłku, dyrektor szkoły lub przedszkola mógł udzielić pomocy w formie posiłku, informując jednocześnie ośrodek pomocy społecznej, właściwy ze względu na miejsce zamieszkania ucznia lub dziecka, o udzieleniu pomocy. Pomoc przyznawana była bez konieczności ustalania sytuacji materialnej rodziny ucznia. W oparciu o wskazany paragraf uchwały Rady Miasta Krakowa pomocy w formie

posiłku udzielono w 168 placówkach. Skorzystało z niej 566 uczniów. Koszt posiłków przyznanych na podstawie decyzji dyrektorów szkół wyniósł 583 239,80 zł.

W 2023 r. pomocą w formie posiłku objęto ogółem 4164 osoby na kwotę 7 724 308,14 zł (z czego w planie finansowym MOPS ujęto 533 399,51 zł), natomiast pomocą w formie świadczenia pieniężnego na zakup żywności lub posiłku objęto 9613 osób na kwotę 18 643 773,83 zł.

13.2.2 Współpraca z organizacjami dystrybuującymi żywność w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014–2020 (FEAD)

W 2023 r. MOPS współpracował z Bankiem Żywności, Polskim Komitetem Pomocy Społecznej oraz Caritas Archidiecezji Krakowskiej. Organizacje dystrybuowały żywność w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014– 2020, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD). Zgodnie z wytycznymi Instytucji Zarządzającej, ośrodek kwalifikował osoby i rodziny do uzyskania pomocy, biorąc pod uwagę ich sytuację osobistą, a w szczególności posiadany dochód.

Pomoc żywnościowa w ramach FEAD przyczyniła się do poszerzenia zakresu wsparcia dla osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej. Rodziny otrzymywały paczki żywnościowe, w których znajdowały się następujące produkty: makaron, powidła śliwkowe, mleko UHT, szynka wieprzowa, cukier oraz olej rzepakowy. Ponadto osoby uczestniczyły w różnego typu warsztatach kulinarno-żywnościowych dotyczących edukacji ekonomicznej i przeciwdziałaniu marnowania żywności. W 2023 r. realizowany był „Podprogram 2021 Plus”. Podmioty dystrybuujące żywność przekazywały również artykuły spożywcze z krótkim terminem przydatności do spożycia oraz żywność pozyskaną od darczyńców.

W związku z koniecznością dostarczania żywności do miejsc zamieszkania, dodatkowo Bank Żywności realizował zadanie publiczne pn. „Dostarczanie żywności potrzebującym mieszkańcom Gminy Miejskiej Kraków, w tym osobom przebywającym na kwarantannie, w izolacji oraz osobom niesamodzielnym”. Paczki z żywnością były dostarczane bezpośrednio do miejsc zamieszkania osób potrzebujących przez pracowników i wolontariuszy Banku Żywności.

Łącznie w 2023 r. organizacje dystrybuujące żywność przekazały 1 027 299,17 kg żywności do ponad 24 000 osób. W 2023 r., na podstawie zawartych umów, na realizację zadania dotyczącego redystrybucji żywności przekazano łącznie 242 749,62 zł, dodatkowo przekazano do Banku Żywności kwotę 30 000 zł na realizację zadania polegającego na dostarczaniu żywności potrzebującym mieszkańcom Gminy Miejskiej Kraków, w tym osobom przebywającym na kwarantannie, w izolacji oraz osobom niesamodzielnym.

13.2.3 Sklep socjalny

W ramach działań podejmowanych na rzecz osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i ekonomicznej w 2023 r. funkcjonował przy ul. Siemaszki 41 w Krakowie sklep socjalny – „Dobry sklep”. To miejsce przeznaczone dla osób wymagających edukacji w zakresie racjonalnego wykorzystywania posiadanych zasobów, planowania i przygotowywania posiłków z posiadanych produktów, zasad prawidłowego żywienia. „Dobry sklep” jest prowadzony przez organizację pozarządową na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków. Zadanie umożliwia osobom skierowanym zdobycie umiejętności i nawyków racjonalnego gospodarowania zasobami pieniężnymi oraz rzeczowymi, zdrowego żywienia oraz przeciwdziałania marnowaniu żywności. Edukowanie w tym zakresie w sklepie socjalnym pomoże lepszemu funkcjonowaniu osób/rodzin we własnych środowiskach, gdzie wybór właściwych produktów żywnościowych i odpowiedni sposób żywienia jest ważnym elementem codziennego życia każdego człowieka.

W 2023 r. do sklepu skierowano 313 osób, korzystających z pomocy MOPS. Każda z osób/rodzin otrzymała kartę, na której były zapisane przyznane na dany miesiąc punkty, za które można było pozyskiwać produkty żywnościowe. Pracownicy sklepu prowadzili doradztwo

przy wyborze produktów. Tak, aby były one zróżnicowane, pełnowartościowe i ich wybór wiązał się z racjonalnym wykorzystywaniem przyznanych punktów.

W 2023 r. zorganizowano na terenie sklepu socjalnego 22 warsztaty żywieniowe z zakresu przygotowywania potraw oraz zapoznania z zasadami zdrowego żywienia, w których uczestniczyło 123 osób. Ponadto prowadzone było doradztwo indywidualne m.in. dotyczące doboru diet. W grudniu osoby potrzebujące otrzymały dodatkowo paczki. Łącznie w 2023 r. na prowadzenie sklepu socjalnego wydatkowano 275 000 zł.

13.2.4 Pomoc w zakresie dożywiania poza programem osłonowym

Gospodarstwom domowym nieobjętym programem osłonowym w ramach dożywiania z powodu przekroczenia kryterium dochodowego oraz gospodarstwom objętym programem, a wymagającym dodatkowego wsparcia, MOPS udzielał pomocy finansowej w formie zasiłku na zakup żywności lub posiłku poza programem osłonowym. Pomocą objęto 609 gospodarstw domowych na łączną kwotę 344 525 zł. Średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 566 zł.

13.2.5 Zapewnienie posiłku osobom potrzebującym w ramach wspierania działalności charytatywnej

W ramach wsparcia realizacji zadania z zakresu działalności charytatywnej, polegającego na prowadzeniu kuchni/jadłodajni w zasobach lokalowych oferenta na terenie Gminy Miejskiej Kraków, w 2023 r. gmina dofinansowywała 4 kuchnie, wydające około 700 posiłków dziennie.

Wszystkie kuchnie ewidencjonowały liczbę osób korzystających z posiłków oraz liczbę wydawanych porcji. Łączna liczba wydanych posiłków w 2023 r. wyniosła 213 452. Łączna kwota dotacji wydatkowana na realizację zadania wyniosła 178 200 zł.

13.3 Lokalny Program Osłonowy dla osób, które poniosły zwiększone koszty grzewcze, związane ze zmianą systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym na jeden z systemów proekologicznych

W 2023 r. MOPS kontynuował realizację Lokalnego Programu Osłonowego dla osób, które ponoszą zwiększone koszty grzewcze lokalu, związane z trwałą zmianą systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym, na jeden z systemów proekologicznych. Pomoc w ramach programu przyznawana była począwszy od 1 stycznia 2014 r., początkowo w oparciu o przepisy uchwały Nr XC/1354/13 Rady Miasta Krakowa z dnia 20 listopada 2013 r., a następnie od dnia 14 sierpnia 2015 r. do 31 grudnia 2022 r. na podstawie uchwały Nr XVIII/317/15 Rady Miasta Krakowa z dnia 24 czerwca 2015 r.

Od 2023 r. program jest kontynuowany w oparciu o przepisy uchwały Nr CIV/2833/23 Rady Miasta Krakowa z dnia 25 stycznia 2023 r. w sprawie lokalnego programu pomocy społecznej w postaci Lokalnego Programu Osłonowego dla osób, które ponoszą zwiększone koszty grzewcze lokalu, związane z trwałą zmianą systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym, na jeden z systemów proekologicznych, która określa czas jego realizacji do 2026 r. Program, przyjęty uchwałą z dnia 25 stycznia 2023 r., zawiera przepisy tożsame z uchwałą poprzednią, z tym zastrzeżeniem, że przewidziano zmianę wysokości stawek określonych w załączniku nr 1 do uchwały. Wysokość stawek ustalono na podstawie zmian wysokości poszczególnych cen paliw od 2015 r. Dla ogrzewania gazowego wzrost cen nastąpił na poziomie 37,08%, dla ogrzewania energią elektryczną 32,65 %, dla oleju opałowego 116,22 % a dla ogrzewania MPEC 36,67 %.

Realizacja Programu stanowi także wypełnienie zadań wynikających z uchwały w sprawie kierunków działania dla Prezydenta Miasta Krakowa w celu poprawy stanu jakości powietrza (uchwała Nr LXXXIII/1274/13 Rady Miasta Krakowa z dnia 25 września 2013 r., która

przewiduje m.in. przygotowanie i realizację socjalnego pakietu osłonowego dla osób, które zakaz palenia węglem może dotknąć finansowo).

W ramach Lokalnego Programu Osłonowego, na podstawie decyzji administracyjnej, przyznaje się świadczenie pieniężne w postaci zasiłku celowego, określające wysokość pomocy i sposób jej realizacji. Pomoc przyznawana jest na dany rok kalendarzowy. W trakcie postępowania administracyjnego ustala się sytuację osoby i rodziny na podstawie wniosku i załączanych do niego, bądź pozyskiwanych w toku postępowania, dokumentów. Dopuszczalna jest kontrola w lokalu, dokonywana przez Wydział ds. Jakości Powietrza UMK, celem ustalenia braku czynnych kotłowni i palenisk węglowych. Jedną z przesłanek do uzyskania pomocy w ramach programu jest kryterium dochodowe, które w przypadku osoby samotnie gospodarującej nie może przekroczyć 200% kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej, a w przypadku rodziny 200% kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt 3 ustawy o pomocy społecznej.

O pomoc mogą ubiegać się osoby i rodziny, które nie wcześniej niż przed dniem 14 września 2011 r. i nie później niż 10 października 2019 r. (w okresie obowiązywania Programu Ograniczania Niskiej Emisji dla Miasta Krakowa), dokonały trwałej zmiany systemu ogrzewania z ogrzewania opartego na paliwie stałym na ogrzewanie gazowe, elektryczne, olejowe (lekki olej opałowy), bądź polegające na podłączeniu do miejskiej sieci ciepłowniczej. Beneficjenci programu muszą wykazać zobowiązanie do regulowania opłat na rzecz dostawcy energii cieplnej, służącej ogrzaniu lokalu oraz faktycznie zamieszkiwać w lokalu przed i po dokonaniu trwałej zmiany systemu ogrzewania.

W 2023 r. świadczenie wypłacono 317 rodzinom na łączną kwotę 947 734,98 zł. Średnia wysokość rocznej pomocy dla jednego gospodarstwa domowego wyniosła 2 989,70 zł.

W ujęciu całościowym za cały okres realizacji programu dane przedstawiają się następująco:

Rok	Koszt programu	Liczba osób/rodzin	Średnia wysokość świadczenia
2014	46 901 zł	80	586 zł
2015	282 924 zł	312	907 zł
2016	887 239 zł	953	931 zł
2017	1 914 941 zł	1973	971 zł
2018	3 635 404 zł	2730	1332 zł
2019	4 245 929 zł	3127	1358 zł
2020	3 144 500 zł	2088	1506 zł
2021	1 645 880 zł	735	2239 zł
2022	1 459 515 zł	638	2288 zł
2023	947 734,98 zł	317	2990 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Zapewnianie możliwości otrzymania wsparcia finansowego w ponoszeniu zwiększonych kosztów grzewczych, związanych z trwałą zmianą systemu ogrzewania, wpisuje się w działania mające na celu poprawę stanu jakości powietrza na terenie Gminy Miejskiej Kraków.

13.4 Wsparcie rodzin romskich w ramach realizowanego zadania polegającego na dofinansowaniu edukacji przedszkolnej krakowskich dzieci romskich

W 2023 r. objęto pomocą 5 dzieci pochodzących z rodzin romskich, zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków. Podejmowane przez MOPS działania polegały na wspieraniu i promowaniu edukacji wczesnoszkolnej dzieci romskich poprzez udzielenie tym rodzinom pomocy na dofinansowanie zajęć edukacji przedszkolnej, w tym pokrywanie wydatków związanych z opłatami jednorazowymi, mediami i posiłkami. Rodziny romskie, ubiegające się

o pomoc w MOPS, otrzymały wsparcie finansowe na pokrycie wydatków związanych z uczęszczaniem dzieci do przedszkoli i do klas „0” szkół podstawowych.

Na realizację zadania w 2023 r. przeznaczono łącznie kwotę 16 964 zł, w tym ze środków własnych 7500 zł oraz 9464 zł z dotacji otrzymanej z MEiN.

14. Pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów

Pomoc materialna jest udzielana uczniom w celu zmniejszenia różnic w dostępie do edukacji, umożliwienia pokonywania barier dostępu do edukacji, wynikających z trudnej sytuacji materialnej ucznia, a także wspierania edukacji uczniów zdolnych. W 2021 r., na podstawie ustawy o systemie oświaty oraz uchwały Nr LVIII/1238/16 Rady Miasta Krakowa z dnia 23 listopada 2016 r. w sprawie regulaminu udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków, MOPS realizował zadania polegające na przyznawaniu uczniom pomocy materialnej o charakterze socjalnym w formie stypendiów szkolnych oraz zasiłków szkolnych.

14.1 Stypendia szkolne

O stypendium szkolne w Gminie Miejskiej Kraków może ubiegać się uczeń, jeżeli spełnia łącznie poniższe warunki:

- miesięczna wysokość dochodu na osobę w rodzinie ucznia nie jest większa niż kwota, o której mowa w art. 8 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- jego miejscem zamieszkania jest Gmina Miejska Kraków.

Stypendium szkolne może być udzielane uczniom w formie:

- całkowitego lub częściowego pokrycia kosztów udziału w zajęciach edukacyjnych, w tym wyrównawczych, wykraczających poza zajęcia realizowane w szkole w ramach planu nauczania, a także udziału w zajęciach edukacyjnych realizowanych poza szkołą,
- pomocy rzeczowej o charakterze edukacyjnym, w tym w m.in. zakupu podręczników,
- całkowitego lub częściowego pokrycia kosztów związanych z pobieraniem nauki poza miejscem zamieszkania,
- świadczenia pieniężnego, jeżeli organ przyznający stypendium uzna, że udzielenie stypendium w formach wymienionych powyżej nie jest możliwe lub celowe.

Miesięczna wysokość dochodu na osobę w rodzinie ucznia, wynikająca z art. 8 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, uprawniająca do ubiegania się o stypendium szkolne w 2021 r. nie mogła być wyższa niż 600 zł.

Stypendium szkolne wypłacane było w terminach: do dnia 30 czerwca – za okres od stycznia do czerwca 2023 r. oraz do dnia 31 grudnia – za okres od września do grudnia 2023 r.

W roku szkolnym 2022/2023 rozpatrzono 487 wniosków o przyznanie świadczenia. Na ich podstawie w okresie od stycznia do czerwca 2023 r. z pomocy w formie stypendium szkolnego skorzystało 345 uczniów, w tym:

- 211 uczniów szkół podstawowych,
- 130 uczniów szkół ponadpodstawowych,
- 4 uczniów szkoły innego typu.

W roku szkolnym 2023/2024 rozpatrzono 362 wnioski o przyznanie świadczenia. W okresie od września do grudnia 2023 r. z pomocy w formie stypendium szkolnego skorzystało 290 uczniów, w tym:

- 187 uczniów szkół podstawowych,
- 103 uczniów szkół ponadpodstawowych,

Na wypłatę stypendiów szkolnych w 2023 r. przeznaczono kwotę 461 937,10 zł, w tym 77 199,99 zł z środków własnych Gminy Miejskiej Kraków.

14.2 Zasiłek szkolny

Zasiłek szkolny może być przyznany uczniowi znajdującemu się przejściowo w trudnej sytuacji materialnej z powodu zdarzenia losowego, tj. zdarzenia nagłego, nieprzewidywalnego, niezależnego od wnioskodawcy, które wywoła przynajmniej przejściową trudną sytuację materialną rodziny ucznia. O zasiłek szkolny można ubiegać się w terminie nie dłuższym niż dwa miesiące od wystąpienia zdarzenia losowego, uzasadniającego przyznanie świadczenia. Zasiłek szkolny może być przyznany w formie świadczenia pieniężnego na pokrycie wydatków związanych z procesem edukacyjnym lub w formie pomocy rzeczowej o charakterze edukacyjnym, raz lub kilka razy w roku, niezależnie od otrzymywanego stypendium szkolnego.

W 2023 r. do MOPS wpłynęło 48 wniosków o przyznanie zasiłku szkolnego. Przyznano i wypłacono 48 zasiłków szkolnych, w tym:

- 32 zasiłki dla uczniów szkół podstawowych,
- 16 zasiłków dla uczniów szkół ponadpodstawowych.

W 2023 r. na wypłatę zasiłków szkolnych przeznaczono kwotę 29 760 zł, w całości z środków własnych Gminy Miejskiej Kraków.

14.3 Rządowy program pomocy uczniom niepełnosprawnym w formie dofinansowania zakupu podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych w latach 2023–2025

(W latach ubiegłych program funkcjonował pod nazwą „Wyprawka szkolna”)

W ramach Rządowego programu pomocy uczniom niepełnosprawnym w 2023 r. udzielano pomocy w formie dofinansowania zakupu podręczników oraz materiałów edukacyjnych i ćwiczeniowych do kształcenia ogólnego, w tym do kształcenia specjalnego lub do kształcenia w zawodach wyłącznie dla uczniów niepełnosprawnych, którzy posiadali orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego i uczęszczali w roku szkolnym 2023–2024 do szkół ponadpodstawowych.

Wnioski o przyznanie pomocy na zakup podręczników i materiałów składane były w szkołach przez rodziców, opiekunów prawnych ucznia lub pełnoletnich uczniów. Po weryfikacji wniosków, Dyrektorzy szkół przekazali do MOPS listy uczniów zakwalifikowanych do objęcia pomocą w ramach programu. Na podstawie tych list MOPS przekazał środki finansowe szkołom z przeznaczeniem na wypłatę świadczeń. W przypadku szkół prowadzonych przez inne podmioty niż Gmina Miejska Kraków wypłaty pomocy dokonywał, na podstawie posiadanego pełnomocnictwa PMK, bezpośrednio MOPS. W ramach programu uczniowie mogli ubiegać się o dofinansowanie wahające się w zależności od typu szkoły i typu niepełnosprawności pomiędzy 225 zł a 445 zł. Ostateczna kwota dofinansowania była uzależniona od przedłożonych dokumentów potwierdzających poniesione wydatki za zakup podręczników i materiałów edukacyjnych oraz materiałów ćwiczeniowych.

Pomoc finansową w ramach programu przyznano 938 uczniom uczęszczającym do 73 szkół na terenie Krakowa, w łącznej wysokości 317 837,64 zł.

15. Pomoc na rzecz osób bezdomnych

Szacuje się, że w ciągu roku w Krakowie przebywa około 2,3 tysiąca osób bezdomnych.

W roku 2023 MOPS objął pomocą 1749 gospodarstw domowych osób bezdomnych (1821 osób), w tym ze świadczeń skorzystało 1607 rodzin (1676 osób w rodzinach), natomiast 142 rodziny (146 osób) skorzystały z pomocy wyłącznie w formie pracy socjalnej lub innych zadań pracownika socjalnego, określonych w art. 119 ustawy o pomocy społecznej.

15.1 Zapewnienie usług związanych z zabezpieczaniem schronienia i noclegu osobom bezdomnym

15.1.1 Pomoc w formie schronienia realizowana jako zadanie z zakresu pomocy społecznej

Gmina Miejska Kraków w 2023 r. zlecała podmiotom niepublicznym prowadzenie 2 placówek zapewniających tymczasowe schronienie dla osób bezdomnych:

- **Schronisko z usługami opiekuńczymi dla Bezdomnych Kobiet przy ul. Sołtysowskiej 13c w Krakowie** – przeznaczone dla pełnoletnich bezdomnych kobiet oraz dzieci. Schronisko dysponuje 50 miejscami, w tym 44 miejscami schroniskowymi i 6 miejscami z usługami opiekuńczymi. W 2023 r. z placówki przy ul. Sołtysowskiej skorzystało 95 osób, w tym z usługami opiekuńczymi – 13 osób. Na funkcjonowanie placówki w 2023 r. wydatkowano dotację w wysokości 1 216 840 zł.
- **Noclegownia i Schronisko z usługami opiekuńczymi dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Makuszyńskiego 19a w Krakowie** – przeznaczone dla pełnoletnich mężczyzn, bezdomnych lub czasowo pozbawionych schronienia. Zapewniające 180 miejsc, w tym 100 miejsc w części noclegowej i 80 miejsc w części schroniskowej. W 2023 r. z pomocy schroniska z usługami opiekuńczymi skorzystały łącznie 173 osoby, w tym z miejsc z usługami opiekuńczymi – 73 osoby. Z noclegowni skorzystało 473 osób. W sytuacjach kryzysowych, w szczególności w okresie występowania niskich temperatur lub całorocznie w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia osoby bezdomnej, placówka przyjmuje osoby bezdomne ponad ustalony limit miejsc. W 2023 r. placówka udzieliła 4981 dodatkowych osobonoclegów w ramach schroniska oraz 6440 – w ramach noclegowni. W placówce realizowany jest Program wspierania osób uzależnionych, finansowany w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. W ramach programu w 2023 r. pomocą objęto 359 osoby bezdomne z problemem alkoholowym. Na bieżącą działalność placówki w 2023 r. wydatkowano dotację w wysokości 2 810 700 zł.

Dodatkowo Gmina Miejska Kraków wykupiła miejsca dla osób bezdomnych, dla których właściwą do udzielenia pomocy jest Gmina Miejska Kraków, a przebywają poza terenem Krakowa:

- miejsca w Schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi „Betsaida”, Jankowice 38b w gminie Ożarów;
- miejsca w Schronisku dla osób bezdomnych Przemienienia Pańskiego, Jankowice w gminie Ożarów.

W 2023 r. z miejsc w w/w schroniskach skorzystały 3 osoby, w tym 2 osoby z miejsc ze schroniska z usługami opiekuńczymi. Łączne koszty pobytu osób w w/w schroniskach wyniosły 58 020 zł.

Ponadto MOPS prowadził w 2023 r. dwie Ogrzewalnie dla Bezdomnych Mężczyzn (budynek A i budynek B) przy ul. Księcia Józefa 52 w Krakowie, zapewniające łącznie 78 miejsc. W okresie występowania niskich temperatur uruchamiano również dodatkowe miejsca interwencyjne. W 2023 r. z obu ogrzewalni skorzystało łącznie 459 osób. Koszty prowadzenia placówek w 2023 r. wyniosły 781 708,26 zł.

15.1.2 Pomoc w formie schronienia realizowana w ramach wspierania działalności charytatywnej w zakresie pomocy bezdomnym

Gmina Miejska Kraków wspiera organizacje pozarządowe, które w ramach działalności charytatywnej prowadzą placówki zapewniające noclegi osobom bezdomnym oraz miejsca dziennego pobytu. W ramach tej działalności w 2023 r. funkcjonowało 6 placówek (5 zadań zleconych) wspierających osoby bezdomne, które udzieliły schronienia lub dziennego pobytu 564 osobom. Wsparcie w łącznej wysokości 739 880 zł otrzymały:

1) **Chrześcijański Ośrodek Pomocy Bezdomnym „Dom Łazarza” przy ul. Nowogródzkiej 8 w Krakowie** – ośrodek całodobowego pobytu, zapewniający 30 miejsc noclegowych. W 2023 r. placówka udzieliła schronienia 76 osobom bezdomnym. Dodatkowo przy ośrodku, od 1 kwietnia 2022 r., działała **Świetlica dla osób bezdomnych** zapewniająca 10 miejsc dziennego schronienia. W 2023 r. z pomocy świetlicy korzystały średnio 23 osoby w miesiącu, najwięcej w listopadzie 2023 r. – 29 osób. Na funkcjonowanie obu typów placówek w 2023 r. wydatkowano dotację w wysokości 110 880 zł.

2) **Dom Św. Brata Alberta przy ul. Saskiej 9a w Krakowie** – placówka w formie mieszkania wspomagane, zapewniająca schronienie dla 47 mężczyzn wychodzących z bezdomności. W 2023 r. placówka udzieliła schronienia 61 osobom bezdomnym. Na funkcjonowanie placówki w 2023 r. wydatkowano dotację w wysokości 60 000 zł.

3) **Przytulisko Św. Brata Alberta dla Bezdomnych Kobiet przy ul. Malborskiej 64b, w Krakowie** – placówka zapewnia 62 miejsca noclegowe. W 2023 r. placówka udzieliła schronienia 128 bezdomnym kobietom. Na funkcjonowanie placówki w 2023 r. wydatkowano dotację w wysokości 204 000 zł.

4) **Przytulisko dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Skawińskiej 6 w Krakowie** – placówka zapewnia 80 miejsc noclegowych, w tym 10 miejsc dla osób niepełnosprawnych, przewlekłe chorych, niewymagających opieki oraz 6 miejsc dla przyjęć prewencyjnych – do dyspozycji dyżuru nocnego policji, straży miejskiej i pogotowia ratunkowego. W 2023 r. placówka udzieliła schronienia 249 bezdomnym mężczyznom. Na funkcjonowanie placówki w 2023 r. wydatkowano dotację w wysokości 355 000 zł.

5) **Krakowska Fundacja Pomocy Potrzebującym „Nasz Dom” im. Św. Brata Alberta** – placówka na podstawie art. 19a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, realizowała w okresie od 1 grudnia 2023 r. do 31 grudnia 2023 r. program pod tytułem „W Naszym Domu wspieramy osoby bezdomne w okresie chłódów jesienno-zimowych”. W ramach zadania fundacja zapewniła całodobowe schronienie dla 20 mężczyzn dotkniętych bezdomnością oraz zabezpieczyła podstawowe potrzeby socjalno-bytowe, w tym wyżywienie, możliwość zabiegów higienicznych a także wsparcie pracownika socjalnego. Z programu skorzystało 21 osób, a na jego realizację w 2023 r. wydatkowano dotację w wysokości 10 000 zł.

15.2 Mieszkania chronione dla osób bezdomnych

(od 1 listopada 2023, w związku z nowelizacją ustawy o pomocy społecznej, zmianie uległa nazwa na mieszkanie treningowe i wspomagane)

W 2023 r. w Krakowie funkcjonowało 6 mieszkań chronionych zapewniających 27 miejsc dla bezdomnych lub zagrożonych bezdomnością mężczyzn oraz 5 miejsc dla bezdomnych kobiet, posiadających ostatnie miejsce zameldowania na pobyt stały na terenie Krakowa. 3 mieszkania chronione (dla 16 bezdomnych mężczyzn) prowadzone były przez organizację pozarządową, a 3 kolejne mieszkania (w tym 2 dla bezdomnych mężczyzn, z łączną liczbą 11 miejsc oraz 1 dla 5 bezdomnych kobiet) prowadzone były przez MOPS.

W 2023 r. z miejsc w mieszkaniach chronionych skorzystało łącznie 46 osób bezdomnych. Na realizację zadania w 2023 r. Gmina Miejska Kraków wydatkowała środki własne w wysokości 151 615,41 zł. Natomiast organizacja pozarządowa wydatkowała z dotacji przekazanej przez Gminę Miejską Kraków kwotę 170 560 zł.

15.3 Zapewnienie pomocy medycznej i zaopatrzenia w leki realizowane w ramach wspierania działalności charytatywnej w zakresie pomocy bezdomnym

15.3.1 Przychodnia dla Osób Bezdomnych oraz Punkt Wydawania Leków i Darów

W ramach zadania udzielana jest doraźna pomoc przedmedyczna, pomoc lekarska i wydawanie leków osobom bezdomnym i skrajnie ubogim, a także organizacjom pozarządowym.

W 2023 r. udzielono 2648 konsultacji lekarskich, wykonano 2567 opatrunków i drobnych zabiegów pielęgniarstwa oraz wydano 15 121 opakowań leków i materiałów opatrunkowych. Lekarze w przychodni przyjmowali pacjentów z objawami chorób ostrych, przewlekłych, w tym również zakaźnych. Poprzez udzielenie pomocy przedmedycznej i lekarskiej udało się zapobiec niebezpiecznym powikłaniom, szczególnie w przypadku przewlekłych schorzeń dermatologicznych.

Prowadzono również działania edukacyjne mające na celu wzrost poziomu wiedzy na temat zasad profilaktyki i higieny osobistej. Zadanie realizowane przez organizację pozarządową na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków. Na realizację zadania w 2023 r. wydatkowano łącznie dotację w wysokości 370 000 zł.

15.3.2 Doraźna pomoc medyczna i doraźna pomoc przedmedyczna w przestrzeni publicznej Gminy Miejskiej Kraków oraz na terenie noclegowni i schronisk

W ramach zadania udzielane są konsultacje lekarskie i wykonywane są drobne zabiegi pielęgniarstwa. Dyżury realizowane są w przestrzeni publicznej Krakowa, w Ogrzewalni dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Księcia Józefa 52 oraz na terenie Noclegowni i Schroniska z usługami opiekuńczymi dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Makuszyńskiego 19a oraz Schroniska z usługami opiekuńczymi dla Bezdomnych Kobiet przy ul. Sołtysowskiej 13c.

W 2023 r. udzielono 2067 konsultacji lekarskich oraz wykonano 2315 zabiegów pielęgniarstwa. Zadanie realizowane jest przez organizację pozarządową na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków. Na realizację zadania w 2023 r. wydatkowano łącznie kwotę 157 000 zł.

15.4 Zapewnienie możliwości dokonywania zabiegów higienicznych realizowane w ramach wspierania działalności charytatywnej w zakresie pomocy bezdomnym

Działania obejmowały możliwość wykąpania się, wyprania ubrań lub zmiany odzieży, a także strzyżenie, golenie, opatrywanie drobnych ran, a w razie konieczności także odwszawianie i wspomaganie leczenia przeciwświerzbowego. Zrealizowano 12 124 zabiegi higieniczne, z pralni skorzystano 6678 razy, z magazynu odzieży skorzystano 11 824 razy.

W 2023 r. zadanie realizowane było na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez 2 organizacje pozarządowe. Na realizację zadań w 2023 r. wydatkowano łącznie kwotę 137 600 zł.

15.5 Zapewnienie posiłku osobom potrzebującym w ramach wspierania działalności charytatywnej

W ramach wsparcia realizacji zadania z zakresu działalności charytatywnej, polegającego na prowadzeniu kuchni w zasobach lokalowych oferenta na terenie Gminy Miejskiej Kraków, w 2023 r. gmina dofinansowywała 4 kuchnie, wydające około 700 posiłków dziennie.

W 2023 r. liczba osób, które skorzystały z tego typu pomocy, wyniosła 3641. Łączna liczba wydanych posiłków w 2023 r. wyniosła 213 452. Łączna kwota dotacji wydatkowanej na realizację zadania wyniosła 178 200 zł (*szerzej zob. pkt 13.2.5*).

15.6 Wigilia dla osób bezdomnych i samotnych

W 2023 r., po raz kolejny, Caritas Archidiecezji Krakowskiej zorganizował Wigilię Świąt Bożego Narodzenia dla osób bezdomnych i samotnych na terenie Gminy Miejskiej Kraków.

W ramach uroczystości przygotowano wieczerzę wigilijną dla 700 osób w Starej Zajezdni Kraków by DeSilva oraz 700 paczek świątecznych, zawierających produkty żywnościowe, w tym konserwy, pieczywo, słodycze, kawę, herbatę, kakao oraz owoce. Zadanie realizowane było na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków, na realizację wydatkowano kwotę w wysokości 30 000 zł.

15.7 Praca socjalna z osobami bezdomnymi metodą streetworkingu

W Dziale Pomocy Bezdomnym MOPS zatrudnionych jest 4 pracowników socjalnych pracujących metodą streetwork. Pomagają oni osobom bezdomnym przebywającym w przestrzeni publicznej, niekorzystającym ze wsparcia instytucjonalnego lub korzystającym z niego w sposób nieregularny, z uwagi na swoje wykluczenie społeczne lub brak motywacji do zmiany swojej sytuacji życiowej.

W 2023 r. pracownicy socjalni przeprowadzili 530 dyżurów w terenie, których celem było prowadzenie indywidualnej pracy socjalnej z osobami bezdomnymi, diagnozowanie nowych miejsc pobytu i nawiązywanie kontaktów z osobami bezdomnymi, które nie zostały jeszcze objęte pracą socjalną i udzielenie im informacji lub poradnictwa (nawiązano kontakt ze 174 osobami bezdomnymi – osoby zidentyfikowane). W trakcie wszystkich dyżurów nawiązano bezpośrednio 1656 kontaktów.

Istotnym elementem pracy pracowników socjalnych, pracujących metodą streetwork, były interwencje w sprawie przebywających na terenie Gminy Miejskiej Kraków osób bezdomnych, podejmowane w odpowiedzi na zgłoszenia osób prywatnych, firm i instytucji.

W 2023 r. pracownicy socjalni podjęli 154 interwencje. Streetworkerzy współpracowali z różnymi podmiotami, instytucjami działającymi w obszarze pomocy osobom bezdomnym, m.in. ze Strażą Miejską, policją oraz Strażą Ochrony Kolei. W okresie zimowym podejmowano działania, których celem było zmniejszenie ryzyka zamarznięcia osób bezdomnych. Łącznie zrealizowano 50 wspólnych dyżurów terenowych.

W 2023 r. osoby bezdomne miały możliwość skorzystania z konsultacji w punkcie konsultacyjnym – w siedzibie streetwork przy ul. Rakowickiej 21. Z konsultacji skorzystały 102 osoby.

15.8 Streetbus dla osób bezdomnych

W okresie zimowym na terenie Gminy Miejskiej Kraków realizowana jest usługa skierowana do osób bezdomnych, przebywających w przestrzeni publicznej, mająca na celu zapewnienie doraźnej pomocy żywieniowej oraz możliwości ogrzania się. W okresie od stycznia do marca oraz w grudniu 2023 r., każdego dnia, w godzinach wieczornych, autobus poruszający się po Krakowie, zatrzymywał się na 3 ustalonych przystankach, na których osoby bezdomne i ubogie mogły otrzymać suchy prowiant w postaci kanapek, ciepłej kawy lub herbaty oraz otrzymać odzież, koce i inne przedmioty pomocne w przetrwaniu okresu zimowego, jak np. termosy. Podczas postoju możliwe również było ogrzanie się wewnątrz autobusu.

W 2023 r. w ramach usługi wydano 4875 pakietów żywnościowych. W okresie od stycznia do kwietnia oraz od października do grudnia 2023 r. zapewniono poranny i popołudniowy przewóz z i do ogrzewalni funkcjonującej przy ul. Księcia Józefa 52. W godzinach popołudniowych zapewniono również pracowników – streetworkerów, motywujących osoby bezdomne do skorzystania z ogrzewalni. Na realizację zadania w 2023 r. wydatkowano środki w wysokości 583 262,44 zł.

15.9 Usługa asystenta osoby bezdomnej

Usługa asystenta osoby bezdomnej polega na indywidualnym, dostosowanym do zdiagnozowanych potrzeb, wsparcia osoby bezdomnej w procesie pokonywania kryzysu bezdomności. Asystent towarzyszy osobie w jej codziennym życiu, motywuje do zmiany, wspiera. Współpraca osoby w kryzysie bezdomności oraz wspierającego ją asystenta prowadzić ma do podjęcia przez osobę bezdomną samodzielnego życia. W roku 2023 usługa była realizowana przez MOPS. Z usługi skorzystało 19 osób bezdomnych.

15.10 Zapewnienie miejsc noclegowych osobom eksmitowanym bez prawa do lokalu socjalnego

W 2023 r. do MOPS wpłynęło 69 wniosków (dotyczących łącznie 123 osób) w sprawie wskazania noclegowni, schroniska lub innej placówki zapewniającej miejsce noclegowe dla dłużników, wobec których została orzeczona eksmisja bez prawa do lokalu socjalnego. W 2023 r. z miejsc w proponowanych placówkach, spośród osób eksmitowanych, skorzystało 6 osób.

15.11 Aktywizacja zawodowa osób bezdomnych – CIS dla osób bezdomnych

Centrum Integracji Społecznej zapewniające 10 miejsc dla osób bezdomnych lub zagrożonych bezdomnością, bez pracy, jest prowadzone przez organizację pozarządową. W ramach zadania realizowane są usługi z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej (szerzej zob. pkt. nr 8.2.2).

15.12 Świadczenia pieniężne na rzecz osób bezdomnych

W celu zaspokojenia podstawowych potrzeb MOPS wspierał osoby bezdomne poprzez następujące świadczenia finansowe:

1) zasiłek stały – wypłacono zasiłki stałe dla 315 osób, na łączną kwotę 1 825 748,06 zł, średnia roczna wartość pomocy na osobę wyniosła 5 796 zł,

2) zasiłek okresowy – wypłacono zasiłki okresowe dla 717 gospodarstw domowych, w których funkcjonowało 718 osób, na łączną kwotę 1 629 234,70 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 2272 zł. Zasiłek w wysokości do 50% różnicy pomiędzy kryterium dochodowym a dochodem osoby/rodziny jest finansowany z budżetu państwa (część obligatoryjna) – wydatkowano kwotę 1 252 791,66 zł. Pozostała część jest finansowana ze środków własnych gminy (część gminna) – wydatkowano kwotę 376 442,04 zł.

3) składki na ubezpieczenie zdrowotne – opłacono składki dla 307 osób, na łączną kwotę 161 967,48 zł, średnia roczna wartość pomocy na osobę wyniosła 528 zł,

4) zasiłki celowe i celowe specjalne – wypłacono w kwocie łącznej 452 476,46 zł, dla 688 gospodarstw domowych, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 658 zł,

a) zasiłki celowe – dla osób, których dochód nie przekracza kryterium ustawowego, z przeznaczeniem na:

- zakup leków dla 146 gospodarstw domowych na łączną kwotę 42 547 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 291 zł,
- opłaty mieszkaniowe dla 51 gospodarstw domowych na łączną kwotę 48 217 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 945 zł,
- zakup odzieży dla 326 gospodarstw domowych na łączną kwotę 55 890 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 171 zł,
- zakup obuwia dla 256 gospodarstw domowych na łączną kwotę 38 260 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 149 zł,
- zaspokojenie innych potrzeb dla 631 gospodarstw domowych na łączną kwotę 190 192 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 301 zł.

b) zasiłki celowe specjalne – przyznawane w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobom, których dochód przekracza kryterium ustawowe, z przeznaczeniem na:

- zakup leków dla 35 gospodarstw domowych na łączną kwotę 11 200 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 320 zł,
- opłaty mieszkaniowe dla 14 gospodarstw domowych na łączną kwotę 5 226 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 373 zł,
- zakup odzieży dla 29 gospodarstw domowych na łączną kwotę 4850 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 167 zł,
- zakup obuwia dla 21 gospodarstw domowych na łączną kwotę 2 250 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 107 zł,

- zaspokojenie innych potrzeb dla 84 gospodarstw domowych na łączną kwotę 34 645 zł, średnia roczna wartość pomocy na osobę wyniosła 412 zł.

16. Pomoc dla cudzoziemców

W 2023 r. MOPS objął pomocą 193 osoby w związku z realizacją indywidualnych programów integracji dla cudzoziemców posiadających status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą. W ramach programu przyznawano wsparcie w postaci świadczenia pieniężnego przeznaczonego na utrzymanie. W szczególności na pokrycie wydatków na żywność, odzież, obuwie, środki higieny osobistej, opłaty mieszkaniowe oraz pokrycie ewentualnych wydatków związanych z nauką języka polskiego oraz pomoc o charakterze niepieniężnym, polegającą na pracy socjalnej, poradnictwie, udzielaniu informacji czy wsparciu w kontaktach z innymi instytucjami, środowiskiem lokalnym oraz organizacjami pozarządowymi. Kwota udzielonej pomocy wyniosła 1 614 630,50 zł.

Ponadto 13 cudzoziemcom opłacono składki na ubezpieczenie zdrowotne dla osób realizujących indywidualny program integracji w łącznej wysokości 5694,48 zł.

Jedna rodzina otrzymała pomoc w formie zasiłków celowych w kwocie 2000 zł w związku z uzyskaniem pobytu tolerowanego na terytorium Polski.

Zadania finansowane były z dotacji otrzymanej z budżetu państwa.

17. Kierowanie do sądów wniosków o stwierdzenie potrzeby umieszczenia w szpitalu psychiatrycznym osób chorujących psychicznie bez ich zgody

Na podstawie ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego, MOPS kieruje do sądu wnioski o przyjęcie bez zgody do szpitala psychiatrycznego osób chorych psychicznie, których zachowanie wskazuje, że brak leczenia szpitalnego spowoduje znaczne pogorszenie ich stanu zdrowia psychicznego lub które są niezdolne do samodzielnego zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, a uzasadnione jest przewidywanie, że leczenie w szpitalu psychiatrycznym przyniesie poprawę ich stanu zdrowia.

Wszczęcie postępowań sądowych poprzedzone jest działaniami MOPS polegającymi na ustaleniu sytuacji osoby, która ma zostać umieszczona w szpitalu psychiatrycznym bez zgody oraz uzyskaniu stosownego zaświadczenia lekarza psychiatry.

W 2023 r. MOPS skierował do sądu opiekuńczego 42 wnioski o przyjęcie do szpitala psychiatrycznego osób chorujących psychicznie bez ich zgody. Urzędowi Marszałkowskiemu Województwa Małopolskiego przekazano do realizacji 13 postanowień o skierowaniu uczestnika na leczenie psychiatryczne bez zgody.

18. Prowadzenie postępowań w sprawach ustalenia prawa do świadczeń z opieki zdrowotnej

Wobec osób, które nie były objęte powszechnym, obowiązkowym i dobrowolnym ubezpieczeniem zdrowotnym, a wymagały pomocy medycznej, MOPS przeprowadził w 2023 r. 2204 postępowania w sprawie ustalenia prawa do świadczeń z opieki zdrowotnej, które zakończyły się wydaniem stosownych decyzji. Uprawnienie do tego świadczenia miały osoby, które uzyskiwały dochód poniżej kryterium dochodowego, o którym mowa w ustawie o pomocy społecznej.

W 2023 r. łącznie 2141 przeprowadzonych postępowań zostało sfinansowanych z otrzymanej dotacji w wysokości 267 585,61 zł.

19. Zadania dzielnic

W 2023 r. filie MOPS współpracowały z Radami Dzielnic Krakowa, realizując zadania odpowiadające na potrzeby ich mieszkańców. Działania podejmowane w ramach tych zadań, oprócz realizowanych projektów socjalnych, dotyczyły:

- dofinansowania kosztów ogrzewania dla osób potrzebujących,
- dofinansowanie zakupu leków dla osób starszych i niepełnosprawnych,
- zakupu produktów pomocowych do rehabilitacji i leczenia.

W 2023 r. MOPS, realizując zadania dzielnic, polegające na przyznawaniu świadczeń finansowych w formie zasiłków celowych i celowych specjalnych dla mieszkańców poszczególnych dzielnic Krakowa oraz na realizację projektów socjalnych, wykorzystał łącznie 373 839,35 zł.

W ramach realizacji zadań dzielnic MOPS przeprowadził również postępowania konkursowe na wsparcie realizacji zadań skierowanych do osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji oraz starszych i niepełnosprawnych – z terenu Dzielnic II, V, VIII, IX, X, XI, XII, XIII i XV na łączną kwotę 110 700 zł. W wyniku przeprowadzonych otwartych konkursów ofert Gmina Miejska Kraków zleciła realizację następujących zadań:

- Polskiemu Związkowi Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarządu Rejonowego z siedzibą Kraków Podgórze, ul. Józefińska 14 – zadanie pn. „Pomoc rzeczowa dla osób zrzeszonych w Kołach Emerytów i Rencistów na terenie Dzielnic II Grzegórzki – konkurs ofert (II półrocze 2023 r.)”;
- Polskiemu Związkowi Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarządu Rejonowego z siedzibą Kraków Podgórze, ul. Józefińska 14 – zadanie pn. „Otwarty konkurs ofert – Pomoc rzeczowa dla inwalidów, rencistów i emerytów zrzeszonych w kołach na terenie Dzielnic VIII Dębni-ki – II półrocze”;
- Polskiemu Związkowi Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarządu Rejonowego z siedzibą Kraków Podgórze, ul. Józefińska 14 – zadanie pn. Polskiemu Związkowi Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarządu Rejonowego z siedzibą Kraków Podgórze, ul. Józefińska 14 – zadanie pn. „Pomoc rzeczowa dla osób zrzeszonych w Kołach Emerytów i Rencistów na terenie Dzielnic IX – otwarty konkurs ofert – II półrocze”;
- Polskiemu Związkowi Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarządu Rejonowego z siedzibą Kraków Podgórze, ul. Józefińska 14 – zadanie pn. „Zakup bonów lub paczek żywnościowych dla emerytów i rencistów (otwarty konkurs ofert w ramach „Rocznego programu współpracy samorządu Miasta Krakowa z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego” w II półroczu 2023 r.)”;
- Polskiemu Związkowi Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarządu Rejonowego z siedzibą Kraków Podgórze, ul. Józefińska 14 – zadanie pn. „Pomoc rzeczowa dla osób zrzeszonych w Kołach Emerytów i Rencistów na terenie Dzielnic XI – otwarty konkurs ofert, IV kwartał 2023 r.”;
- Polskiemu Związkowi Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarządu Rejonowego z siedzibą Kraków Podgórze, ul. Józefińska 14 – zadanie pn. „Pomoc rzeczowa (paczki świąteczne) dla najbardziej potrzebujących i niepełnosprawnych osób zrzeszonych w Kołach emerytów i rencistów na terenie Dzielnic XII, IV kwartał 2023 r.”;
- Polskiemu Związkowi Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarządu Rejonowego z siedzibą Kraków Podgórze, ul. Józefińska 14 – zadanie pn. „Pomoc rzeczowa dla osób zrzeszonych w Kołach Emerytów i Rencistów na terenie Dzielnic XIII Podgórze – otwarty konkurs ofert – IV kwartał”;
- Krakowskiemu Związkowi Emerytów, Rencistów i Osób Niepełnosprawnych, Kraków, os. Tysiąclecia 82 – zadanie pn. „Otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe oraz podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego i o wolontariacie: pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób, II – IV kwartał”;
- Polskiemu Związkowi Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarządu Oddziału Rejonowego Kraków Krowodrza II – zadanie pn. „Organizacja czasu wolnego dla osób zrzeszonych w kołach emerytów, rencistów i inwalidów na terenie Dzielnic V Krowodrza – otwarty konkurs ofert.”

20. Akcje socjalne, współpraca z firmami i innymi podmiotami

MOPS, w celu rozszerzenia zakresu udzielanej pomocy dla rodzin korzystających ze wsparcia MOPS, podejmował różne akcje m.in.:

Paczki mikołajkowe od pracowników Firmy APTIV

Wzorem poprzednich lat, pracownicy firmy APTIV, we współpracy z pracownikami MOPS, zaangażowali się w przygotowanie i przekazanie mikołajowych prezentów dla 75 dzieci z rodzin korzystających z pomocy MOPS. W paczkach znalazły się między innymi zabawki, książki, gry, pomoce edukacyjne, kosmetyki i ubrania. Prezenty od Mikołaja były przygotowane indywidualnie dla każdego dziecka i były spełnieniem próśb skierowanych do Mikołaja. Spotkanie z Mikołajem odbyło się w radosnej, przedświątecznej atmosferze.

Kolonie dla dzieci z rodzin objętych wsparciem MOPS

W 2023 r. MOPS wytypował 4 dzieci, które wzięły udział w wypoczynku letnim finansowanym przez Małopolskie Kuratorium Oświaty. Dzieci miały możliwość wyjazdu na dwutygodniowe kolonie do Nawojowej.

Współpraca ze Stowarzyszeniem Wiosna

MOPS informował osoby i rodziny korzystające z pomocy Ośrodka o realizacji przez Stowarzyszenie Wiosna projektu Szlachetna Paczka 2023, a następnie przyjął od około 150 osób/rodzin formularze zgłoszeniowe i przekazał je do stowarzyszenia. O objęciu pomocą w ramach projektu Szlachetna Paczka ostatecznie decydowało stowarzyszenie.

Współpraca z PCK w ramach projektu „100% korzyści”

Polski Czerwony Krzyż realizował program odbioru i zagospodarowania tekstyliów pn. „100% korzyści”. W ramach tego programu, zgodnie z zawartym porozumieniem pomiędzy MOPS a Polskim Czerwonym Krzyżem, pozyskane rzeczy były nieodpłatnie przekazywane na rzecz osób objętych wsparciem MOPS. Od stycznia do grudnia 2023 r. PCK objął pomocą, w formie odzieży, średniomiesięcznie około 54 osoby. Łącznie udzielono pomocy 643 razy.

„Szafa Dobra”

W 2023 r. pomiędzy Fundacją Internationaler Bund Polska a MOPS zostało zawarte porozumienie w sprawie zasad udzielania pomocy i wydawania odzieży w ramach przedsięwzięcia „Szafa Dobra”. W związku z powyższym, podobnie jak przy realizowanym przez PCK Programie odbioru i zagospodarowania tekstyliów „100% korzyści”, możliwe było nieodpłatne pozyskanie odzieży używanej przez osoby objęte wsparciem MOPS a także seniorów, którzy zgłosili się do MOPS po ww pomoc. Magazyn – „Szafa Dobra” prowadzony był na os. Górali 8 w Krakowie. W okresie od marca do listopada 2023 r. pomocą w formie odzieży zostało objętych średniomiesięcznie około 200 osób. Łącznie udzielono pomocy 1699 razy.

„Przedświąteczny karp dla Krakowa”

MOPS był współorganizatorem przedsięwzięcia pn. „Przedświąteczny karp dla Krakowa”. Podczas tego wydarzenia, realizowanego już po raz czwarty, mieszkańcy Krakowa mieli możliwość skorzystania z nieodpłatnego poczęstunku składającego się z zupy grzybowej, usmażonej ryby, kapusty z grochem i pieczywa. Podczas akcji właściciel gospodarstwa

rybackiego Dolina Będkowska – Bartłomiej Szczoczarz wydał, z pomocą pracowników MOPS, ponad 10 000 porcji ryby. Akcja spotkała się z bardzo pozytywnym odbiorem mieszkańców.

21. Kierowanie wniosków o podjęcie działań w stosunku do osób uzależnionych od alkoholu do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Krakowie i prokuratur rejonowych

Stosownie do przepisów ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, osoby, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylają się od obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny albo systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny, jeżeli uzależnione są od alkoholu, mogą być zobowiązane do poddania się leczeniu w stacjonarnym lub niestacjonarnym zakładzie leczenia odwykowego. O zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego orzeka sąd rejonowy, właściwy według miejsca zamieszkania lub pobytu osoby, której postępowanie dotyczy, w postępowaniu nieprocesowym. Sąd wszczyna postępowanie na wniosek gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych lub prokuratora.

W 2023 r. MOPS skierował do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Krakowie oraz do prokuratur rejonowych 54 wnioski o podjęcie działań w celu wszczęcia w sądzie postępowań o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu na podstawie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

22. Kandydaci na kuratorów osób częściowo ubezwłasnowolnionych oraz opiekunów prawnych osób ubezwłasnowolnionych całkowicie

W 2023 r. do MOPS wpłynęło 35 próśb sądów opiekuńczych o wskazanie kandydatów na opiekunów prawnych osób całkowicie ubezwłasnowolnionych oraz kuratorów osób częściowo ubezwłasnowolnionych. Ponadto wpłynęła 1 prośba o wskazanie kandydata na opiekuna prawnego dla małoletniego dziecka. Obowiązek wskazania przez MOPS kandydatów na opiekunów prawnych i kuratorów wynika z Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Wskazano 30 kandydatów na opiekunów prawnych oraz 2 kandydatów na kuratorów osób ubezwłasnowolnionych częściowo.

Dodatkowo MOPS, na wniosek sądów opiekuńczych, wydawał opinie o osobach będących kandydatami na opiekunów prawnych lub kuratorów. W roku 2023 wydano 3 takie opinie.

22.1 Obsługa wypłat wynagrodzeń za sprawowanie opieki nad osobą ubezwłasnowolnioną (zadanie zlecone Gminie z zakresu administracji rządowej na podstawie przepisów art. 18 ust.1 pkt 9 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej w związku z art. 162 § 3, art.178 § 2, art. 179 § 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy).

W 2023 r. MOPS wypłacił 41 opiekunom 832 świadczenia za sprawowanie opieki na łączną kwotę 389 452, 43 zł, w tym:

- wynagrodzenie za sprawowanie opieki przyznane opiekunom osób całkowicie ubezwłasnowolnionych – 40 osób, liczba świadczeń 781, kwota 349 102,43 zł – finansowane z dotacji przekazanej przez Małopolski Urząd Wojewódzki,
- wynagrodzenia za sprawowanie opieki przyznane kuratorom osób częściowo ubezwłasnowolnionych – finansowane ze środków własnych gminy – 3 osoby, liczba świadczeń 51, kwota 40 350 zł.

W przypadku dwóch osób wypłacane były jednocześnie wynagrodzenia dla opiekuna i kuratora. Średni koszt świadczenia wyniósł 468,09 zł. Wysokość wynagrodzenia ustala sąd.

23. Kierowanie do prokuratury wniosków o wszczęcie w sądzie opiekuńczym postępowań o ubezwłasnowolnienie

Osoba, która ukończyła 13 lat, może być ubezwłasnowolniona całkowicie, jeżeli wskutek choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego, albo innego rodzaju zaburzeń psychicznych, w szczególności pijaństwa lub narkomanii, nie jest w stanie kierować swym postępowaniem. Dla osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie ustanawia się opiekuna prawnego.

Osoba pełnoletnia może być ubezwłasnowolniona częściowo z powodu choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego, albo innego rodzaju zaburzeń psychicznych, w szczególności pijaństwa lub narkomanii, jeżeli stan tej osoby nie uzasadnia ubezwłasnowolnienia całkowitego, lecz potrzebna jest pomoc do prowadzenia jej spraw. Dla osoby ubezwłasnowolnionej częściowo ustanawia się kuratora.

Postępowanie o ubezwłasnowolnienie prowadzone jest przez sąd okręgowy. Wniosek o ubezwłasnowolnienie mogą w sądzie złożyć: krewny w linii prostej, małżonek, przedstawiciel ustawy. Z wnioskiem o ubezwłasnowolnienie może także wystąpić prokurator.

MOPS, w przypadku uzyskania informacji o osobie, co do której istnieje prawdopodobieństwo, że spełnia przesłanki ubezwłasnowolnienia, a brak jest osób uprawnionych do złożenia wniosku w sądzie, informuje o potrzebie wszczęcia postępowania o ubezwłasnowolnienie właściwą prokuraturę.

W 2023 r. przesłano do prokuratur 19 takich wniosków.

24. Kierowanie do sądów wniosków dotyczących wydania postanowienia o potrzebie umieszczenia osoby w domu pomocy społecznej bez jej zgody

W przypadku, gdy osoba wymaga skierowania do domu pomocy społecznej ze względu na swój stan zdrowia, ale nie jest zdolna do świadomego wyrażenia zgody lub w przypadku, gdy na skutek choroby psychicznej nie wyraża zgody na skierowanie do placówki, a brak opieki zagraża jej życiu lub zdrowiu, MOPS, na podstawie ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, występuje do sądu opiekuńczego z wnioskiem o skierowanie do domu pomocy społecznej bez zgody strony.

W 2023 r. wniesiono do sądów opiekuńczych 169 takich wniosków.

25. Sprawienie pogrzebu na koszt Gminy Miejskiej Kraków

MOPS organizuje sprawienie pogrzebu osoby zmarłej na terenie Gminy Miejskiej Kraków w sytuacji, gdy brak jest najbliższej rodziny osoby zmarłej lub jeżeli rodzina zmarłego nie ma możliwości zorganizowania pochówku we własnym zakresie.

W 2023 r. MOPS zrealizował 142 pogrzeby na kwotę 446 904, 30 zł, w tym:

- 141 pogrzebów na kwotę 444 354,30 zł – finansowanych ze środków własnych gminy,
- 1 pogrzeb na kwotę 2550 zł – zorganizowany dla obywatela Ukrainy – finansowany z dotacji przekazanej przez Małopolski Urząd Wojewódzki,
- 35 pogrzebów dotyczyło osób bezdomnych na łączną kwotę 108 192 zł,
- 7 pochówków dotyczyło osób nieznanymi z imienia i nazwiska lub szczątków ludzkich, na kwotę 24 175,80 zł.

Średni koszt świadczenia wyniósł 3147, 21 zł.

Z tytułu zwrotów wydatków poniesionych na sprawienie pogrzebu MOPS pozyskał w 2023 r. dochody w kwocie 428 964,51 zł, które zostały przekazane na rachunek dochodów własnych gminy.

Miejski Ośrodek
Pomocy Społecznej
w Krakowie

Rozdział III: Pomoc specjalistyczna

26. Piecza zastępcza

Zgodnie z art. 182 ust. 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej „Kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie składa zarządowi powiatu coroczne sprawozdanie z działalności powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz przedstawia zestawienie potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej”. Zgodnie z definicją zawartą w cytowanej ustawie „System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców”.

W zakresie rozwoju systemu pieczy zastępczej, funkcjonującego na terenie Gminy Miejskiej Kraków w 2023 r., zostały wyznaczone następujące kierunki działań:

- rozwój systemu rodzinnej pieczy zastępczej poprzez zwiększenie liczby rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka,
- dostosowanie systemu instytucjonalnej pieczy zastępczej poprzez utworzenie POW typu rodzinnego i utrzymanie liczby miejsc przynajmniej na dotychczasowym poziomie w celu zapewnienia efektywnej opieki i wychowania dzieciom jej potrzebującym,
- wsparcie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.

Poniżej zostały zaprezentowane szczegółowe informacje na temat realizacji powyższych kierunków.

26.1 Rodzinna piecza zastępcza

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Gminy Miejskiej Kraków jest MOPS.

Rodzinna piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców biologicznych. Jest to forma opieki nad dziećmi, których rodzice zostali trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub gdy władza ta została im ograniczona. Formy rodzinnej pieczy zastępczej to:

- rodziny zastępcze spokrewnione,
- rodziny zastępcze niezawodowe,
- zawodowe rodziny zastępcze, w tym pełniące funkcję pogotowia rodzinnego oraz typu specjalistycznego,
- rodzinne domy dziecka.

W 2023 r. 37 pracowników MOPS realizowało zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, mające na celu zapewnienie warunków sprzyjających funkcjonowaniu istniejących i tworzeniu nowych rodzin zastępczych.

W roku 2023 w zakresie organizacji rodzinnej pieczy zastępczej zrealizowano następujące działania:

Prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka

Informacje promujące rodzicielstwo zastępcze propagowane były w szczególności za pośrednictwem strony internetowej MOPS oraz funpage'a – Kompas NA DOM. Innymi nośnikami powyższych informacji były strony internetowe instytucji współpracujących z MOPS (np. Fundacji Nowe Centrum, Sanktuarium JP II), publikacje takie, jak Informator Kraków 2023, a także media: prasa, radio, telewizja (TVP 3 Kraków – Kronika Krakowska, Głos – Tygodnik Nowohucki, Radio Kraków, RMF, Radio Pogoda, Radio Eska, Tok FM, Radio Złote Przeboje, Radio Plus).

Podczas imprez miejskich, jak np. Święta Rodziny Krakowskiej, podejmowano działania informacyjno-promocyjne wraz z dystrybucją ulotek. Podjęta została również współpraca z Kustoszem Sanktuarium Św. Jana Pawła II, poprzez przekazanie ulotek promujących

rodzicielstwo zastępcze i zaplanowanie spotkania z parafianami oraz udział w święcie rodzin na terenie sanktuarium.

Podczas Małopolskiego Kongresu Rodzinnej Pieczy Zastępczej, na Gali Rodzicielstwa Zastępczego wręczono nagrody Polonia Minor pięciu krakowskim zawodowym rodzinom zastępczym.

Kontynuowano kampanię społeczną „Pomóż mi odnaleźć dom”, wspartą przez UNICEF poprzez ekspozycję citylightów. W ciągu całego roku dystrybuowane były ulotki promujące rodzicielstwo zastępcze.

W 2023 r. pracownicy MOPS przeprowadzili 64 rozmowy osobiste i telefoniczne z osobami zainteresowanymi sprawowaniem rodzinnej pieczy zastępczej.

W ramach prowadzonego naboru proces kwalifikacji został przeprowadzony dla 37 osób (25 rodzin) i dotyczył on kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe. Osoby te uczestniczyły w szkoleniach dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Ostatecznie 33 osoby zakończyły pozytywnie proces kwalifikacji i otrzymały zaświadczenie kwalifikacyjne.

W 2023 r. ustanowiono 20 rodzin zastępczych niezawodowych, sprawujących opiekę nad 25 dziećmi, 54 rodzin zastępczych spokrewnionych, sprawujących opiekę nad 60 dziećmi. Podpisano umowy z 3 rodzinami zastępczymi zawodowymi, pełniącymi funkcję pogotowia rodzinnego dla 8 dzieci.

Kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, przeprowadzanie badań psychologiczno-pedagogicznych oraz prowadzenie szkoleń dla kandydatów

W 2023 r. przeprowadzano w sumie procesy kwalifikacyjne dla rodzin zastępczych spokrewnionych, niezawodowych, zawodowych dla 70 kandydatów (w tym 63 postępowania zakończono). W toku postępowań odbyły się 172 wizyty w miejscu zamieszkania kandydatów, 51 spotkań z osobami mającymi istotny wpływ na ocenę predyspozycji kandydatów do sprawowania pieczy i prognozę funkcjonowania rodziny zastępczej. Sporządzono 60 opinii psychologicznych o predyspozycjach i motywacji kandydatów do sprawowania pieczy.

Dla kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe przeprowadzono w 2023 r. 3 cykle szkoleń (240 godzin szkoleń); odbyło się 50 zespołów kwalifikacyjnych.

Zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji

Rodziny zastępcze uczestniczyły w 4 szkoleniach stacjonarnych, 3 cyklach szkoleń dla nowo ustanowionych rodzin zastępczych spokrewnionych, 4 warsztatach wyjazdowych doskonalących ich kompetencje, skierowanych odrębnie do zawodowych rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, niezawodowych i spokrewnionych rodzin zastępczych, rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi oraz rodzeństw pełniących funkcje rodziców zastępczych podnoszących ich kwalifikacje.

Tematyka szkoleń obejmowała m.in.:

- psychologiczne aspekty związane z funkcjonowaniem dziecka przebywającego w pieczy,
- zagadnienia prawne, zadania, obowiązki i funkcje rodziny zastępczej,
- funkcjonowanie, wsparcie i pomoc terapeutyczna dla dzieci i adolescentów z FASD,
- radzenie sobie z agresją,
- identyfikację, skutki, metody i działania związane z przemocą,
- doskonalenie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych z elementami treningu radzenia sobie ze złością.

Ww. przedsięwzięcia finansowane były z projektu „Zawsze rodzina”, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (szerzej zob. pkt. 11).

Zapewnienie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych

Koordinatorzy rodzinnej pieczy zastępczej pracowali w 2023 r. z 324 rodzinami zastępczymi, a wobec pozostałych 120 rodzin zadania koordynatora realizowali inni pracownicy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Rodziny zastępcze uczestniczyły w 14 spotkaniach w ramach grup wsparcia dla spokrewnionych, niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych. Z tego rodzaju wsparcia skorzystało 35 rodzin.

W celu umożliwienia zawodowym rodzinom zastępczym skorzystania z wypoczynku, na czas niesprawowania przez nich opieki, piecza nad dziećmi została zapewniona przez 28 rodzin zastępczych pomocowych. Dodatkowo zatrudniono 12 osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.

Rodzinom zastępczym udzielano również pomocy przy organizacji kontaktów z rodziną biologiczną dziecka poprzez zapewnienie miejsca, zorganizowanie i koordynowanie 1113 kontaktów dzieci z rodzicami. W 427 kontaktach towarzyszyli pracownicy MOPS.

Pracownicy MOPS byli opiekunami prawnymi dla 29 dzieci przebywających w rodzinach zastępczych.

Współpraca ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi

Pracownicy Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej MOPS:

- uczestniczyli w 152 rozprawach sądowych dotyczących sytuacji dzieci,
- uczestniczyli w 50 przejęciach opieki nad dziećmi, które zostały umieszczone w zawodowych rodzinach zastępczych,
- skierowali 1572 pisma oraz opinie do sądów rodzinnych w sprawie dzieci przebywających w rodzinnych formach pieczy zastępczej,
- przeprowadzili 2507 konsultacji ze specjalistami (pedagodzy i wychowawcy szkolni, psychologowie, lekarze, pracownicy socjalni, asystenci rodziny, kuratorzy sądowi),
- współpracowali z organizacjami pozarządowymi w celu zabezpieczenia dodatkowego wsparcia dla rodzin zastępczych.

W ramach współpracy z Wodociągami Miasta Krakowa dzieci z rodzin zastępczych otrzymały tornistry wraz z pełnym wyposażeniem szkolnym oraz paczki mikołajkowe. Świąteczne prezenty zostały również przekazane przez Pełnomocnika Prezydenta Miasta Krakowa ds. Rodziny.

Prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, zapewnianie badań psychologicznych rodzinom zastępczym oraz szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne rodziców dzieci objętych pieczą

Psychologowie objęli indywidualnym poradnictwem 432 rodziny zastępcze oraz 431 dzieci umieszczonych w tych rodzinach. Łącznie rodzinom zastępczym udzielono 3070 indywidualnych porad psychologicznych, w tym 1639 porady dla dorosłych, 1350 porad dla dzieci oraz 81 porad dla pełnoletnich wychowanków pozostających w rodzinach zastępczych. Do ośrodków poradnictwa i terapii skierowano 30 osób z rodzin zastępczych. Natomiast rodziny biologiczne dzieci przebywających w rodzinach zastępczych skorzystały z 390 indywidualnych porad psychologicznych. Przeprowadzono 93 testy psychologiczne dla osób sprawujących pieczę.

W 2023 r. kontynuowano współpracę z logopedą, z którego wsparcia skorzystało 14 dzieci oraz psychologa, który przeprowadził diagnozy dla 52 dzieci.

Zapewnienie pomocy prawnej osobom sprawującym pieczę zastępczą

Poradnictwo prawne skierowane było do osób pełniących funkcję rodzin zastępczych, także do wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej. Porady prawne obejmowały w szczególności dokonywanie analizy sytuacji strony w oparciu o przedstawione dokumenty oraz dostępne w aktach organizatora, wskazywanie możliwych rozwiązań problemów prawnych, udzielanie informacji o prawach i obowiązkach, sporządzenie projektów pism procesowych. Powyższe porady udzielane były głównie w zakresie prawa rodzinnego, prawa cywilnego, tym lokalowego, prawa pracy, postępowania cywilnego (z uwzględnieniem postępowania egzekucyjnego). Udzielono w tym zakresie 124 stacjonarne porady prawne, z których skorzystało 68 rodzin zastępczych. Poza tym prawnik udzielał porad w formie zdalnej: telefonicznie i w formie maili.

Dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej oraz przygotowanie planów pomocy dziecku

W 2023 r. zwołano 788 posiedzeń do spraw oceny sytuacji dziecka i sporządzono dla sądu rodzinnego 933 opinie o sytuacji dzieci w rodzinach zastępczych. Opracowanych zostało 555 planów pomocy oraz modyfikacji planów pomocy dzieciom umieszczonym w rodzinnych formach pieczy zastępczej. Ponadto dokonano 197 ocen rodzin zastępczych pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonej funkcji i jakości wykonywanej pracy.

Ocenę funkcjonowania dzieci w rodzinach zastępczych opierano m.in. na informacjach zbieranych podczas wizyt w miejscu zamieszkania rodzin zastępczych.

Zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa mającego na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego oraz zapewnienie dzieciom dostępu do pomocy reedukacyjnej i rehabilitacyjnej

Dla zawodowych i niezawodowych rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka realizowane były następujące działania mające na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego:

- szkolenia (jw.),
- superwizje,
- wyjazdy mające na celu integrację środowiska rodzin zastępczych (jw.).

W ramach superwizji rodziny zastępcze wzięły udział w 11 spotkaniach grupowych oraz 45 konsultacjach indywidualnych. Łącznie zrealizowano 67,5 godzin superwizji. Dodatkowo w ramach poradnictwa oraz pomocy reedukacyjnej i rehabilitacyjnej rodziny zastępcze wraz z dziećmi korzystały ze wsparcia Programu Aktywności Lokalnej (*szerzej zob. pkt. 2.1.2*).

Organizowanie pomocy wolontariuszy dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka

Na podstawie indywidualnych porozumień o wolontariacie, zawieranych przez wolontariuszy z MOPS, objęto pomocą 17 dzieci ze spokrewnionych i niezawodowych rodzin zastępczych. W ramach wolontariatu organizowane było pogotowie lekcyjne, z którego korzystało 10 dzieci.

Zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających

W 2023 r. dokonano 54 zgłoszenia dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych do ośrodków adopcyjnych. W rezultacie podejmowanych działań przysposobiono 30 dzieci.

Udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnej pieczy zastępczej

Pracownicy MOPS współuczestniczyli w tworzeniu i realizacji 37 Indywidualnych Programów Usamodzielnienia osób przygotowywanych do opuszczenia rodzin zastępczych, dokonali 37 modyfikacji programów, odbyli 303 wizyty w miejscu zamieszkania pełnoletnich wychowanków, w 4 przypadkach towarzyszyli im w kontaktach z instytucjami, przeprowadzili 134 działania mające na celu motywowanie wychowanków do kontynuowania nauki i zdobywania kwalifikacji zawodowych. W 45 przypadkach pracownicy udzielili pomocy mającej na celu poprawę sytuacji mieszkaniowej w zakresie uzyskania przez pełnoletnich wychowanków odpowiednich warunków mieszkaniowych – pomagali uzupełnić wnioski o otrzymanie lokalu z zasobów gminy, przygotowali pisma popierające ten wniosek, interweniowali osobiście lub pisemnie u zarządców lokali w sprawach lokalowych, w sprawach spłat zaległości w ratach i umorzenia zaległości. 4 wychowanków skorzystało z porad prawnych w kwestiach mieszkaniowych i rodzinnych. Ponadto osoby pełnoletnie skorzystały z 81 porad psychologicznych.

Pracownicy MOPS byli opiekunami usamodzielnienia dla 5 wychowanków.

Zapewnianie pracownikom MOPS, realizującym zadania w ramach rodzinnej pieczy zastępczej, szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji

Pracownicy MOPS uczestniczyli w 28 szkoleniach, seminariach i konferencjach podnoszących ich kwalifikacje, w tym z zakresu:

- zaburzeń emocjonalno-behawioralnych dzieci i młodzieży,
- seksualności dzieci i młodzieży,
- przemocy wobec osób starszych, z niepełnosprawnościami, przewlekle chorych,
- przemocy w rodzinach zastępczych oraz sposobów jej przeciwdziałania,
- przemocy i wykorzystania seksualnego dziecka,
- samodzielności osób z Zespołem Downa,
- technik radzenia sobie ze stresem,
- skutecznej komunikacji i wywieraniu wpływu,
- wzmacniania potencjału działań w zakresie zdrowia psychicznego i wsparcia psychologicznego,
- traumy wtórnej i ukrytej oraz czynników traumatyzujących dzieci oddane do pieczy zastępczej,
- przemocy i zjawisk związanych z agresją,
- FASD,
- adopcji,
- interwencji kryzysowej,
- standardów ochrony małoletnich.

Program Aktywności Lokalnej skierowany do rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka z terenu Gminy Miejskiej Kraków

(szerzej zob. pkt. 2.1.2)

26.1.1 Świadczenia pieniężne dla dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej oraz wynagrodzenia dla osób prowadzących zawodowe rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka

W 2023 r. w ramach rodzinnej pieczy zastępczej pomocą pieniężną objęto 445 rodzin, w tym: 53 zawodowe, 286 spokrewnionych, 95 niezawodowych, oraz 3 rodzinne domy dziecka. Łącznie przebywało w nich 637 dzieci. W sprawie przyznania świadczeń wydano 2341 decyzji administracyjnych.

Rodzinom zostały wypłacone następujące świadczenia:

- na pokrycie kosztów utrzymania dziecka – 7513 świadczeń na kwotę 6 832 924 zł,
- na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka – 33 świadczenia na kwotę 20 218 zł,
- na utrzymanie lokalu mieszkalnego – 295 świadczeń na kwotę 875 107,07 zł,
- na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z remontem lokalu zajmowanego przez rodzinny zastępcze zawodowe i rodzinne domy dziecka 32 świadczenia na kwotę 217 123 zł,
- na pokrycie innych nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka oraz funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka – 9 świadczeń na kwotę 81 280,37 zł,
- na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki – 123 świadczenia na kwotę 392 769 zł,
- na dofinansowanie kosztów wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania – 93 świadczenia na kwotę 21 614 zł.

26.2 Instytucjonalna piecza zastępcza

26.2.1 Placówki opiekuńczo-wychowawcze

Dziecko pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej, po wyczerpaniu możliwości udzielenia pomocy w rodzinie naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej, może zostać umieszczone w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu:

- interwencyjnego,
- rodzinnego,
- socjalizacyjnego,
- specjalistyczno-terapeutycznego.

Zgodnie z art. 93 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo-wychowawcze zobowiązane są do zapewnienia dziecku całodobowej opieki i wychowania oraz zaspokajania niezbędnych potrzeb, w szczególności emocjonalnych, rozwojowych, zdrowotnych, bytowych, społecznych i religijnych.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. funkcjonowało łącznie 38 placówek opiekuńczo-wychowawczych, zapewniających 417 miejsc. 17 placówek prowadzonych było na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez organizacje pozarządowe, a 21 placówek funkcjonowało jako jednostki publiczne. Poniższa tabela obrazuje typy instytucjonalnych form pieczy zastępczej funkcjonujących na terenie Krakowa z wyszczególnieniem liczby miejsc.

Charakterystyka placówek opiekuńczo-wychowawczych – stan na 31.12.2023 r.

Lp.	Typ placówki	Liczba placówek	Liczba miejsc
1.	Typu socjalizacyjnego	13	136
2.	Typu interwencyjnego	3	42
3.	Typu specjalistyczno-terapeutycznego	16	191
4.	Typu rodzinnego	6	48
Suma		38	417

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

W 2023 r. MOPS wydał 456 skierowań do placówek opiekuńczo-wychowawczych. Podstawą wydanych skierowań było 199 nowych postanowień sądu. W sprawach kierowanych dzieci podjęto 520 kontaktów z instytucjami. W 2023 r. pracownicy MOPS uczestniczyli w 1161 posiedzeniach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka, podczas których specjaliści współpracujący z rodziną i dzieckiem (pedagog, psycholog, pracownik socjalny, kurator sądowy) dokonywali oceny efektów podejmowanych działań oraz opracowywali kierunki pracy z dzieckiem i rodziną. Sporządzono 1518 informacji o dzieciach przebywających w placówkach. W 2023 r. 49 wychowanków placówek powróciło do domu przed osiągnięciem pełnoletności oraz 47 osób opuściło pieczę instytucjonalną po osiągnięciu pełnoletności.

Wydatki na funkcjonowanie instytucjonalnych form pieczy zastępczej wyniosły łącznie 35 848 509,45 zł, z czego 24 869 911,83 zł to wydatki miejskich jednostek organizacyjnych. W tym, za pobyt 35 małoletnich obywateli Ukrainy, którzy przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium swojego państwa i pozostawali w placówkach wsparcia, wykorzystano środki z Funduszu Pomocy na kwotę 1 947 825,88 zł plus środki własne w kwocie 43 399,73 zł. Łącznie wydatkowano 1 991 225,61 zł.

26.3 Ustalenie opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej

Zgodnie z art. 193 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, za pobyt dziecka w pieczy zastępczej rodzice ponoszą miesięczną opłatę w wysokości świadczeń i dodatków wypłacanych rodzinie zastępczej lub średnich miesięcznych wydatków przeznaczanych na utrzymanie dziecka w placówce. Sposób naliczania opłaty został określony w uchwale Nr L/921/12 Rady Miasta Krakowa z dnia 14 lipca 2016 r. W 2023 r. wydano 206 decyzji administracyjnych dotyczących opłaty za pobyt dzieci w rodzinnych formach pieczy zastępczej oraz 467 decyzji dotyczących opłaty za pobyt dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

26.4 Dochodzenie świadczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci przebywających w pieczy zastępczej

Zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w sytuacji gdy od umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej upłyne rok, kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie ma obowiązek dochodzenia na rzecz dziecka świadczeń alimentacyjnych.

W 2023 r. do sądów rodzinnych wystosowano 34 pozwy w sprawie zasądzenia świadczeń alimentacyjnych, z czego w 22 przypadkach sąd orzekł przyznanie świadczeń alimentacyjnych.

26.5 Wydatki i dochody z tytułu umieszczenia dzieci z terenu Gminy Miejskiej Kraków w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych w innych powiatach oraz dzieci z innych powiatów na terenie Gminy Miejskiej Kraków

Art. 191 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na powiaty obowiązek ponoszenia wydatków z tytułu umieszczenia dzieci z terenu Gminy Miejskiej Kraków w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów.

W 2023 r. w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów przebywało 92 dzieci pochodzących z terenu Gminy Miejskiej Kraków. Jedno dziecko umieszczone było w instytucjonalnej formie pieczy zastępczej. Zawartych zostało 190 porozumień.

Wydatki na utrzymanie dzieci z terenu Gminy Miejskiej Kraków w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie innych powiatów w 2023 r. wyniosły wraz z kosztami koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej – 1 461 939,20 zł.

W funkcjonujących na terenie Gminy Miejskiej Kraków rodzinnych formach pieczy zastępczej przebywało 67 dzieci, a w placówkach opiekuńczo-wychowawczych 34 dzieci pochodzących spoza terenu Gminy Miejskiej Kraków. Zawartych zostało 71 porozumień na pokrycie kosztów utrzymania dzieci wraz z kosztami koordynatora w rodzinach zastępczych oraz 8 porozumień na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie Gminy Miejskiej Kraków.

Dochody na pokrycie kosztów utrzymania dzieci z innych powiatów w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej wraz z kosztami koordynatora w 2023 r. wyniosły 1 743 316,07 zł.

26.6 Wydatki z tytułu umieszczenia dzieci z terenu GMK w ZOL

Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, na powiecie spoczywa obowiązek ponoszenia opłaty za pobyt dziecka umieszczonego na podstawie postanowienia sądu w zakładzie opiekuńczo–lecznym, zakładzie pielęgnacyjno–opiekuńczym lub zakładzie rehabilitacji leczniczej.

W 2023 r. w zakładach opiekuńczo–leczniczych przebywało 6 dzieci z terenu Gminy Miejskiej Kraków. Realizowano 6 porozumień regulujących kwestie ponoszenia wydatków związanych z ich pobytem.

Wydatki na utrzymanie dzieci z terenu gminy w tego typu instytucjach w 2023 r. wyniosły 208 337,74 zł.

26.7 Usamodzielnienie wychowanków rodzin zastępczych i placówek oraz kontynuowanie nauki

W 2023 r. udzielono pomocy finansowej i rzeczowej związanej z usamodzielnieniem dla 196 wychowanków rodzin zastępczych oraz osób opuszczających placówki opiekuńczo–wychowawcze, zakłady poprawcze oraz młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Lp.	Podstawa przyznawania pomocy	Liczba osób usamodzielnianych objętych pomocą w 2023 r.
1.	Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	200
2.	Ustawa o pomocy społecznej (przepisy przejściowe z ustawy o wspieraniu rodziny)	0
3.	Ustawa o pomocy społecznej	4
Suma		204
Lp.	Miejsce pobytu osoby usamodzielnianej przed usamodzielnieniem	Liczba osób usamodzielnianych objętych pomocą w 2023 r.
1.	Rodziny zastępcze	100
2.	Placówki opiekuńczo–wychowawcze	100
3.	Młodzieżowe ośrodki wychowawcze	3
4.	Specjalny ośrodek szkolno–wychowawczy	0
5.	Schronisko dla nieletnich i zakład poprawczy	0
6.	Zakłady poprawcze	1
Suma		204

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Osoby usamodzielniane zostały objęte pomocą mającą na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem, poprzez następujące działania: sporządzenie i realizacja Indywidualnych Programów Usamodzielnień oraz modyfikacji (370), wspieranie wychowanków w zakresie:

- uzyskania odpowiednich warunków mieszkaniowych – podjęto 340 działań mające na celu poprawę sytuacji mieszkaniowej usamodzielnianych wychowanków,
- uzyskania wykształcenia, zawodu i podjęcia zatrudnienia zgodnego z możliwościami i aspiracjami wychowanka poprzez współpracę ze szkołami oraz indywidualne rozmowy z wychowankami – 48 pism do szkół z zapytaniem o sytuację szkolną osób usamodzielnianych, 39 rozmowy z pracownikami szkół, 1311 działań mających na celu motywowanie wychowanków do kontynuowania nauki,
- kontaktów z rodziną i środowiskiem.

Osoby usamodzielniane zostały objęte pomocą finansową, W kwestii przyznania świadczeń wydano 261 decyzji administracyjnych. Udzielono 1454 świadczeń na kwotę 1 287 809 zł, w tym:

- 1346 świadczeń na kontynuowanie nauki (852 586 zł),

- 49 świadczeń na usamodzielnienie (307 342 zł),
- 59 świadczeń na zagospodarowanie (127 881 zł).

26.7.1 Mieszkania chronione dla usamodzielniających się wychowanków

(od 1 listopada 2023, w związku z nowelizacją ustawy o pomocy społecznej, zmianie uległa nazwa mieszkania chronione na mieszkanie treningowe i wspomagane)

Wychowankowie usamodzielniający się, którzy nie mieli zabezpieczonych potrzeb mieszkaniowych, mogli otrzymać świadczenie w postaci pobytu w mieszkaniu.

W 2023 r. na terenie Krakowa funkcjonowały 3 mieszkania prowadzone na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez organizacje pozarządowe, które zapewniały 17 miejsc. Skorzystało z nich 20 osób. Na utrzymanie mieszkań w 2023 r. wydatkowano 160 200 zł.

27. Ośrodki wsparcia, mieszkania treningowe i wspomagane, placówki zapewniające opiekę całodobową osobom w podeszłym wieku i z niepełnosprawnościami

(od 1 listopada 2023, w związku z nowelizacją ustawy o pomocy społecznej, zmianie uległa nazwa mieszkania chronione na mieszkanie treningowe i wspomagane)

Krakowski system pomocy społecznej dysponuje szeroką ofertą różnorodnych form pomocy specjalistycznej uwzględniających potrzeby osób w podeszłym wieku oraz osób z niepełnosprawnościami.

Działania MOPS zmierzają do tego, by system wsparcia w/w osób był na tyle zróżnicowany, aby zapewniał ofertę dostosowaną do stanu zdrowia oraz sytuacji rodzinnej i bytowej każdej osoby wymagającej pomocy.

Osoby, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność, wymagają częściowej opieki, mogą zostać nią objęte w ośrodkach wsparcia. Natomiast, gdy pomoc w miejscu zamieszkania jest niewystarczająca, osoby przewlekle chore, w podeszłym wieku oraz osoby z niepełnosprawnościami mogą skorzystać z instytucji stałego pobytu, do których należą mieszkania treningowe i wspomagane oraz domy pomocy społecznej.

27.1 Ośrodki wsparcia dla osób w podeszłym wieku oraz osób chorych

Wykaz ośrodków wsparcia dla osób w podeszłym wieku oraz osób chorych funkcjonujących na terenie Gminy Miejskiej Kraków (wg stanu na 31 grudnia 2023 r.)

Lp.	Nazwa i adres jednostki	Liczba miejsc
1.	Miejski Dzienny Dom Pomocy Społecznej	503
2.	Niepubliczne Ośrodki Wsparcia – Kluby Samopomocy	155
3.	Kluby Samopomocy znajdujące się w strukturze MDDPS, w tym Klub Senior +	165
Suma		823

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

*funkcjonują w wybrane dni tygodnia

27.1.1 Ośrodki wsparcia dla osób w podeszłym wieku oraz osób chorych

Krakowskie ośrodki wsparcia dziennego pobytu oferują seniorom i osobom chorym pomoc w codziennym życiu umożliwiającą jak najdłuższe, prawidłowe funkcjonowanie w środowisku lokalnym, w tym organizację czasu wolnego. Uczestnicy mają możliwość korzystania m.in. z zajęć manualnych, komputerowych, nauki języka, zajęć muzycznych, wyjść do instytucji kulturalnych, zajęć usprawniających.

W 2023 r. funkcjonował Miejski Dzienny Dom Pomocy Społecznej (MDDPS), będący jednostką budżetową, w skład którego wchodziło:

- 12 Domów, w tym 10 Domów Aktywizacyjnych oraz 2 Domy Specjalistyczne, w ramach realizacji efektu trwałości projektu „W sile wieku”, zapewniających wsparcie dla osób z chorobą Alzheimera, zespołem otępiennym i po udarze;
- 5 Klubów Samopomocy, w tym: Klub „Senior+”.

Dodatkowo Gmina Miejska Kraków zlecała organizacjom pozarządowym prowadzenie 4 ośrodków wsparcia – klubów samopomocy dla osób starszych oraz 1 ośrodka wsparcia – klubu samopomocy przeznaczonego dla 30 osób wymagających częściowej pomocy ze względu na chorobę.

Powyższe ośrodki wsparcia w 2023 r. dysponowały w sumie 823 miejscami. Z pomocy w tej formie skorzystało łącznie 1415 osób.

Wydatki na bieżącą działalność ośrodków wsparcia dla osób w podeszłym wieku oraz osób chorych w 2023 r. wyniosły: 14 368 567,09 zł, w tym:

- 13 366 067,09 zł to wydatki jednostki budżetowej (MDDPS);
- 1 002 500 zł to wydatki na działalność ośrodków prowadzonych na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez podmioty niepubliczne.

Ponadto na bieżącą działalność Klubu Senior+ przy ul. Krowoderskich Zuchów 6 przeznaczona została kwota 248 143,47 w tym:

- 61 199,47 zł to otrzymana z budżetu państwa dotacja;
- 186 944 zł to środki własne Gminy Miejskiej Kraków.

Dodatkowo jednostka budżetowa (MDDPS) pozyskała środki z dzielnic w kwocie 304 056,23 zł.

27.1.2 Klub Samopomocy – Specjalistyczny w ramach projektu „W sile wieku 2”

W 2023 r. zakończono realizację projektu „W sile wieku 2”, który polegał na prowadzeniu przy ul. Naczelnej 12A specjalistycznego klubu samopomocy zapewniającego 18 miejsc dla osób z chorobą Alzheimera, zespołami otępiennymi oraz po udarach. Projekt realizowany był w okresie od 1 lipca 2020r. do 28 września 2023r. Natomiast od 29 września 2023 r. rozpoczęto okres trwałości w/w projektu.

W ramach działań wsparciem objęto 3 grupy docelowe:

- mieszkańców Krakowa, którzy ze względu na podeszły wiek (60+), stan zdrowia lub niepełnosprawność wymagają opieki lub wsparcia w związku z trudnościami w wykonywaniu podstawowych czynności dnia codziennego,
- osoby niesamodzielne po przebytych udarach, cierpiące na chorobę Alzheimera oraz zespoły otępienne, które ze względu na podeszły wiek (60+), stan zdrowia lub niepełnosprawność wymagają specjalistycznej opieki, terapii lub wsparcia w związku z niemożnością samodzielnego wykonywania co najmniej jednej z podstawowych czynności dnia codziennego,
- opiekunów faktycznych osób niesamodzielnych – osoby pełnoletnie opiekujące się osobą niesamodzielną, nie będące opiekunami zawodowymi i niepobierające wynagrodzenia z tytułu opieki nad osobą niesamodzielną, najczęściej członkowie rodziny.

Beneficjentów objęto usługami opiekuńczo–pielęgnacyjnymi (dwa posiłki dziennie, pomoc w podstawowych czynnościach życiowych, dowóz z miejsca zamieszkania do i z placówki), usługami aktywizująco–usprawniającymi (terapia zajęciowa, organizacja czasu wolnego, udział w wyjściach rekreacyjno–turystycznych) oraz usługami wspomagającymi (edukacja, informacja, poradnictwo). Klub otwarty jest od poniedziałku do piątku, w godzinach od 7 do 17.

Wsparciem łącznie objęto 52 osoby (z czego w roku 2023 – 26 osób) niesamodzielne, po przebytych udarach, cierpiące na chorobę Alzheimera oraz zespoły otępienne, które ze względu na podeszły wiek (60+), stan zdrowia lub niepełnosprawność wymagały specjalistycznej opieki. Ponadto pomocą objęto 20 osób – opiekunów faktycznych osób niesamodzielnych, z czego w roku 2023 z usług wspomagających skorzystało 6 opiekunów faktycznych.

Na realizację projektu w 2023 r., w ramach wydatków bieżących, wydatkowano kwotę 1 063 256,37 zł, w tym:

- 978 846,31 zł to środki pochodzące z otrzymanego dofinansowania;
- 84 410,06 zł to środki własne Gminy Miejskiej Kraków.

Natomiast łączna kwota środków wydatkowanych na realizację całego projektu „W sile wieku 2”, w ramach wydatków bieżących i inwestycyjnych, wyniosła 3 899 608,59 zł, w tym:

- 3 616 107,05 zł to środki pochodzące z otrzymanego dofinansowania;
- 283 501,54 zł to środki własne Gminy Miejskiej Kraków.

27.2 Środowiskowe domy samopomocy

Środowiskowe domy samopomocy (ŚDS) są ośrodkami wsparcia przeznaczonymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Ich zadaniem jest wsparcie osób chorujących psychicznie, niepełnosprawnych intelektualnie oraz wykazujących inne zaburzenia czynności psychicznych, w tym cierpiących na chorobę Alzheimera.

Według stanu na 31 grudnia 2023 r., w Krakowie funkcjonowało 12 ŚDS, w tym 1 ŚDS będący miejską jednostką organizacyjną (z 1 filią) oraz 11 ŚDS (z 2 filiami) prowadzonych przez organizacje pozarządowe. Placówki dysponowały łącznie 453 miejscami, w 2023 r. ze wsparcia w tej formie skorzystało 529 osób.

W roku 2023 dotacja ze środków budżetu państwa na jednego uczestnika środowiskowego domu samopomocy wynosiła 2250,40 zł. Oprócz kwoty podstawowej, w ramach Programu Kompleksowego Wsparcia dla Rodzin „Za życiem”, dla 159 osób z niepełnosprawnością sprzężoną lub spektrum autyzmu zostały przekazane dodatkowe środki w łącznej wysokości 1 174 371,24 zł. Ogółem na funkcjonowanie środowiskowych domów samopomocy w 2023 r. wydatkowano z budżetu państwa kwotę 13 333 065,33 zł.

27.3 Klub Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi

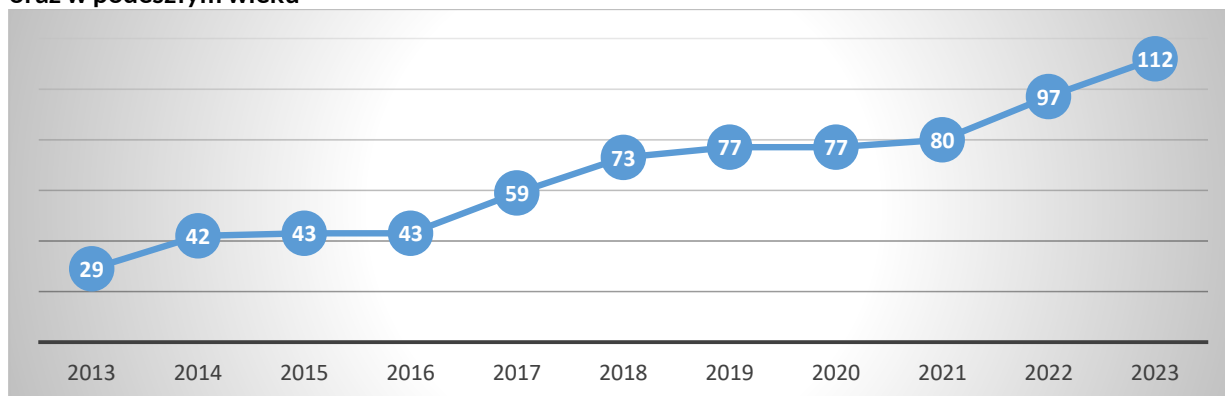
W 2023 r. kontynuował działalność Klub Samopomocy dla 20 osób z zaburzeniami psychicznymi. Placówka prowadzona jest na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez organizację pozarządową. Z pomocy mogą skorzystać osoby, które ukończyły 18 lat, mają problem ze zdrowiem psychicznym i pozostają w stałym leczeniu. Na funkcjonowanie klubu w 2023 r. wydatkowano 154 075,68 zł ze środków budżetu państwa. W 2023 r. z oferty klubu skorzystało 28 osób.

27.4 Mieszkania chronione dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz dla osób w podeszłym wieku i osób przewlekle chorych

(od 1 listopada 2023, w związku z nowelizacją ustawy o pomocy społecznej, zmianie uległa nazwa na mieszkanie treningowe i wspomagane)

Zmiany w ustawie o pomocy społecznej przekształciły mieszkania chronione w mieszkania treningowe oraz mieszkania wspomagane. W mieszkaniu treningowym świadczy się usługi bytowe, pracę socjalną oraz naukę w obszarze rozwijania lub utrwalania niezależności, sprawności w zakresie samoobsługi, pełnienia ról społecznych w integracji ze społecznością lokalną, w celu umożliwienia prowadzenia niezależnego. Natomiast w mieszkaniu wspomagany świadczy się usługi bytowe, pracę socjalną oraz pomoc w wykonywaniu czynności niezbędnych w codziennym funkcjonowaniu i realizacji kontaktów społecznych, w celu utrzymania lub rozwijania niezależności osoby na poziomie jej psychofizycznych możliwości. Odpowiadając na potrzeby mieszkańców Krakowa gmina sukcesywnie uruchamia nowe mieszkania. Liczba miejsc na przestrzeni ostatnich 11 lat wzrosła blisko czterokrotnie. Dynamikę wzrostu przedstawia wykres poniżej.

Liczba miejsc w latach 2013–2023 w mieszkaniach chronionych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz w podeszłym wieku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

W 2023 r. przeprowadzono kilka zmian w obrębie mieszkań chronionych w celu dostosowania systemu do aktualnych potrzeb społeczności Krakowa oraz utrzymania i dostosowania mieszkań do zmieniających się przepisów.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r., na terenie Gminy Miejskiej Kraków funkcjonowało 21 mieszkań dla osób z zaburzeniami psychicznymi, z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w podeszłym wieku lub przewlekle chorych, w tym:

- 12 mieszkań przeznaczonych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które zapewniały 66 miejsc;
- 3 mieszkania dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi, które zapewniają 16 miejsc;
- 5 mieszkań przeznaczonych dla osób w podeszłym wieku, które zapewniały 24 miejsca;
- 1 mieszkanie przeznaczone dla 6 osób przewlekle chorych.

Prowadzenie 6 mieszkań Gmina Miejska Kraków zlecała organizacjom pozarządowym, 12 mieszkań prowadzonych było przez jednostki budżetowe – domy pomocy społecznej, natomiast pozostałe 3 prowadzone były przez MOPS.

Z pobytu w mieszkaniach chronionych skorzystały 130 osoby. Łączne wydatki na funkcjonowanie ww. mieszkań w 2023 r. wyniosły 1 422 469,50 zł. Trzy mieszkania finansowane były ze środków Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii – wydatki w 2023 r. wyniosły 138 695,64 zł.

27.5 Mieszkania wspomagane w ramach projektu „Sami-Dzielni! Nowe standardy mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi”

Od 2019 r. do 30 czerwca 2023 r. Gmina Miejska Kraków realizowała projekt pn. „Sami-Dzielni! Nowe standardy mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi”, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej. Celem projektu było opracowanie i przetestowanie jednego standardu funkcjonowania mieszkań wspomaganych dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w tym: z niepełnosprawnością fizyczną i intelektualną, głuchoniewidomych, niewidomych z niepełnosprawnością fizyczną, chorujących psychicznie z niepełnosprawnością fizyczną, które ze względu na swoje ograniczenia wymagają pomocy w codziennym życiu oraz stworzenie warunków, które umożliwią im niezależne funkcjonowanie w społeczności lokalnej. W ramach projektu świadczone były usługi o charakterze społecznym, opiekuńczo-wspierającym, zawodowym oraz pomoc psychologiczna. Wsparciem obejmowane były również rodziny i opiekunowie osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi, a oferowane im usługi były dopasowane do indywidualnych potrzeb.

W okresie realizacji projektu wsparciem objęto 61 osób – 40 w ramach mieszkań wspomaganych – treningowych, 11 w ramach mieszkania wspomaganego – wspieranego oraz 28 w ramach mieszkań własnych. W 2023 r. z pomocy skorzystało 14 osób w mieszkaniach

wspomaganych – treningowych, 5 osób w mieszkaniu wspomaganym – wspieranym i 4 osoby w mieszkaniach własnych. Od lipca 2023 r. realizowany jest okres trwałości w/w projektu.

Wysokość środków zewnętrznych wydatkowanych na realizację projektu we wskazanym wyżej zakresie w 2023 r. wyniosła 588 167,45 zł, natomiast wartość całego projektu wynosiła 4 121 702,96 zł. Dodatkowo na realizację inwestycji w 2023 r. wydatkowano 346 388 zł z środków własnych miasta.

27.6 Rodzinny dom pomocy

Pobyt i opieka w rodzinnym domu pomocy skierowane są do osób wymagających, z powodu wieku lub niepełnosprawności, usług opiekuńczych, których nie można zapewnić im w miejscu ich zamieszkania, jednak niewymagających jeszcze usług świadczonych w warunkach domu pomocy społecznej.

Na terenie Krakowa, w 2023 r., funkcjonował Rodzinny Dom przeznaczony dla 8 osób starszych, prowadzony na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez organizację pozarządową, który 31 października 2023 r. zakończył działalność. Z usług świadczonych w placówce skorzystały 4 osoby. Na jej funkcjonowanie w 2023 r. wydatkowano kwotę 280 000 zł, w tym uzyskano dofinansowanie w kwocie 24 170,76 zł w ramach programu rozwoju rodzinnych domów pomocy edycja 2023, na realizację pomocy w formie usług opiekuńczych świadczonych w rodzinnym domu pomocy.

27.7 Domy pomocy społecznej

Domy pomocy społecznej są jedyną formą pomocy społecznej, świadczącą całodobową opiekę nad osobami niezdolnymi do samodzielnego egzystowania z uwagi na schorzenia, wiek, niepełnosprawność. Są placówkami przeznaczonymi dla osób, które nie kwalifikują się do leczenia szpitalnego, lecz z uwagi na podeszły wiek, schorzenia, warunki rodzinne, niepełnosprawność oraz sytuację życiową wymagają stałej opieki.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r., na terenie Gminy Miejskiej Kraków funkcjonowało 15 domów pomocy społecznej (3 z nich to DPS niepubliczne), które dysponowały 2209 miejscami. W 2023 r. z usług świadczonych w domach pomocy społecznej skorzystało łącznie 2540 osób.

W roku 2023 zakończono dostosowanie oraz w pełni wyposażono budynek przy al. Modrzewiowej 25 na potrzeby domu pomocy społecznej przeznaczonego dla osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie. Decyzją z 29 września 2023 r. znak: WP- III.9423.17.2023 Wojewoda Małopolski zezwolił Gminie Miejskiej Kraków na zwiększenie łącznej liczby miejsc w Domu Pomocy Społecznej im. św. Jana Pawła II w Krakowie, przy ul. Praskiej 25, przeznaczonym dla osób przewlekle somatycznie chorych, dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, do 100, z czego 80 miejsc w budynku przy ul. Praskiej 25, natomiast 20 miejsc w budynku przy al. Modrzewiowej 25, który przeznaczony jest dla 18 osób dorosłych oraz 2 dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie.

Wykaz domów pomocy społecznej funkcjonujących na terenie Gminy Miejskiej Kraków (wg stanu na 31 grudnia 2023 r.)

Lp.	Typ DPS	Liczba DPS	Liczba miejsc
1.	dla osób w podeszłym wieku	1	67
2.	dla osób przewlekle somatycznie chorych	7	992*
3.	dla osób przewlekle somatycznie chorych oraz osób w podeszłym wieku	1	90**
4.	dla osób przewlekle psychicznie chorych	3	693***
5.	dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	1	127****

6.	dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	1	185*****
7.	dla osób uzależnionych od alkoholu	1	55
Suma		15	2209

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

*w tym 45 miejsc dla osób przewlekle somatycznie chorych w budynku na os. Sportowym 9, wchodzącym w strukturę DPS Nowa Huta

** w tym 50 miejsc dla osób przewlekle somatycznie chorych, 40 miejsc dla osób w podeszłym wieku

*** w tym 55 miejsc dla osób przewlekle psychicznie chorych w budynku na os. Hutniczym 5, wchodzącym w strukturę DPS Nowa Huta

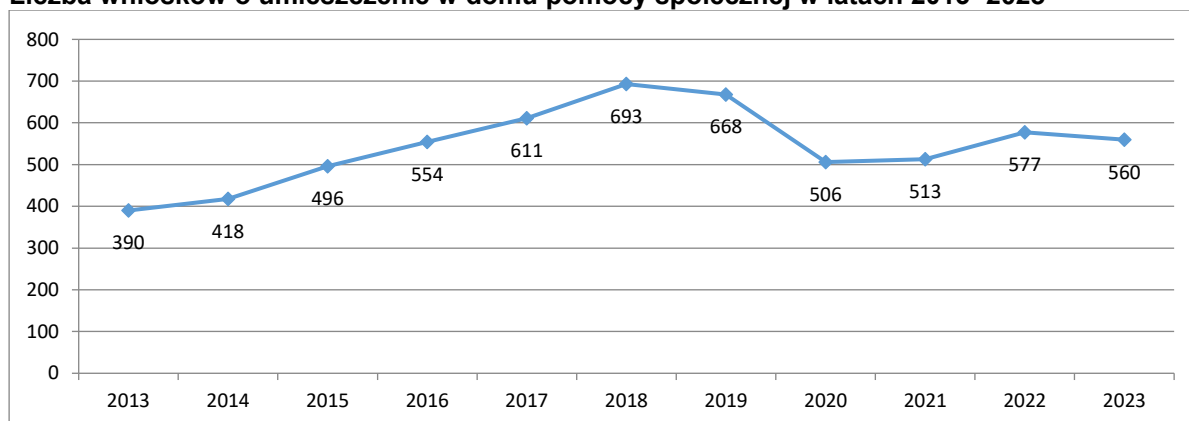
****w tym 40 miejsc dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie w budynku na os. Hutniczym 5, wchodzącym w strukturę DPS Nowa Huta

*****w tym 17 miejsc dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, 168 miejsc dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie

Ponadto w ramach procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych oraz rozwoju środowiskowych form wsparcia dwa – DPS ul. Radziwiłłowska 8 i DPS ul. Łanowa 39 realizowały usługi opiekuńcze w środowisku, dzięki czemu wzrosła jakość i dostępność wsparcia udzielanego seniorom i osobom z niepełnosprawnością. W 2023 r. DPS zrealizowały 20 478 godzin usług opiekuńczych.

W 2023 r. złożono 560 wniosków osób wymagających umieszczenie w domu pomocy społecznej. Natomiast skalę zjawiska w okresie ostatnich 10 lat obrazuje wykres poniżej.

Liczba wniosków o umieszczenie w domu pomocy społecznej w latach 2013–2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

W 2023 r. wydano 4344 decyzje administracyjne i postanowienia w sprawach dotyczących domów pomocy społecznej. Ponadto zawarto i wydano w sumie 474 umowy, aneksy i decyzje oraz przygotowano 2171 wystąpień w sprawach dotyczących umów z osobami zobowiązanymi do ponoszenia opłaty za pobyt w domach pomocy społecznej.

W 2023 r. w domach pomocy społecznej umieszczono łącznie 407 osób, z czego 394 w domach zlokalizowanych na terenie Gminy Miejskiej Kraków, a 13 osób w domach znajdujących się na terenie innych powiatów.

Na dzień 31 grudnia 2023 r. na umieszczenie w domu pomocy społecznej oczekiwało 51 osób, najwięcej (37%) do DPS dla osób przewlekle psychicznie chorych.

Wydatki na bieżącą działalność domów pomocy społecznej w 2023 r. wyniosły 212 713 775,37 zł (w tym 31 152 983,55 zł to dotacja z budżetu państwa), z czego 199 983 839,54 zł to wydatki miejskich jednostek organizacyjnych. Ponadto na bieżące funkcjonowanie jednostki otrzymały do dyspozycji środki z dzielnic w łącznej wysokości 158 489,73 zł.

W 2023 r. poniesiono wydatki związane z pobytem 172 osób umieszczonych w domach pomocy społecznej poza Gminą Miejską Kraków w łącznej wysokości 7 401 771,45 zł.

W 2023 r., w celu poprawy jakości i standardu usług świadczonych w domach pomocy społecznej, realizowano inwestycje oraz dokonywano zakupów inwestycyjnych. Wydatki na zakupy inwestycyjne wyniosły 306 469,42 zł (bez środków dzielnicowych). Środki przeznaczone zostały na:

- zakup 9-osobowego samochodu do przewozu osób z niepełnosprawnościami – DPS ul. Babińskiego 25;
- zakup pieca konwekcyjno-parowego – DPS, ul. Nowaczyńskiego 1;
- zakup obieraczki z płuczką – DPS, ul. Krakowska 55;
- zakup namiotu ogrodowego – DPS, ul. Praska 25;
- zakup kotła elektrycznego do kuchni – DPS, ul. Łanowa 39.

Ponadto w roku 2023:

- DPS ul. Łanowa 41 zrealizował inwestycję: zakup, dostawę i montaż windy osobowej. Całkowita wartość inwestycji wyniosła 365 040 zł, z czego 282 032 zł to środki z PFRON, natomiast 83 008 zł to wkład własny Gminy Miejskiej Kraków;
- DPS ul. Praska 25 zrealizował przedsięwzięcie pn. „Praska bez barier” w ramach projektu „Dostępny samorząd- granty” realizowanego przez PFRON w ramach Działania 2.18 Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014- 2020. W ramach otrzymanych środków wykonano montaż dźwigu pionowego (platformy), zakupiono pętle indukcyjne oraz piktogramy, zamontowano wideofon. Łączna wartość projektu to kwota 299 831,72 zł z czego 249 831,72 zł to środki pochodzące z UE natomiast 50 000 zł to środki Gminy Miejskiej Kraków. W ramach tego zadania wydatkowano środki inwestycyjne w kwocie 233 899,83 zł;
- DPS ul. Łanowa 43 wykonał modernizację ogródka w ramach, której wymieniono ogrodzenie oraz dokonano zakupu i montażu huštawek ogrodowych. Środki na ten cel wysokości 37 494,29 zł pochodziły z Dzielnic nr XIII.

Miejski Ośrodek
Pomocy Społecznej
w Krakowie

Rozdział IV: Rehabilitacja społeczna osób z niepełnosprawnościami

28. Rehabilitacja społeczna osób z niepełnosprawnościami

Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej osób z niepełnosprawnościami realizowane są na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych i finansowane są ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. W 2023 r. dofinansowanie ze środków PFRON otrzymało 5211 osób z niepełnosprawnościami, w tym:

- w zakresie rehabilitacji społecznej łącznie 4863 osób (w tym w zakresie funkcjonowania warsztatów terapii zajęciowej 616 osób),
- w zakresie programu „Aktywny Samorząd” łącznie 313 osób,
- w zakresie programu „Zajęcia klubowe w WTZ” łącznie 34 osoby,
- w zakresie programu „Samodzielność – Aktywność – Mobilność” Dostępne Mieszkanie 1 osoba.

Ze środków PFRON w 2023 r. wydatkowano kwotę w wysokości 32 254 171,21 zł, w tym na:

- rehabilitację społeczną 29 454 353,81 zł (w tym na dofinansowanie działalności warsztatów terapii zajęciowej 16 606 248 zł),
- realizację programu „Aktywny Samorząd” 2 483 257,40 zł,
- realizację programu „Zajęcia klubowe w WTZ” 207 030 zł,
- realizację programu „Samodzielność – Aktywność – Mobilność” Dostępne mieszkanie 109 530 zł.

28.1 Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej

Na terenie Gminy Miejskiej Kraków w 2023 r. funkcjonowało 12 warsztatów terapii zajęciowej (2 publiczne oraz 10 niepublicznych, prowadzonych przez organizacje pozarządowe), z łączną liczbą miejsc 563, w tym 120 miejsc w podmiotach publicznych.

Z rehabilitacji społecznej i zawodowej w warsztatach w 2023 r. skorzystało 616 osób z niepełnosprawnościami. Warsztaty opuściło 55 osób, w tym 10 z powodu podjęcia zatrudnienia.

Na działalność warsztatów terapii zajęciowej w 2023 r. przeznaczono 19 205 283,56 zł, w tym ze środków PFRON kwotę 16 606 248 zł oraz z środków Gminy Miejskiej Kraków kwotę 2 599 029,76 zł.

28.1.1 Mieszkańcy Gminy Miejskiej Kraków w warsztatach terapii zajęciowej w innych powiatach

W 2023 r. zostało podpisane porozumienie w sprawie pokrywania kosztów rehabilitacji uczestników warsztatów terapii zajęciowej działających na terenie Powiatu Krakowskiego w Konarach, Rzozowie oraz Pobiedniku Małym dla osób z niepełnosprawnościami, będących mieszkańcami Gminy Miejskiej Kraków, w części nieobjętej dofinansowaniem ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Ze wsparcia skorzystało w sumie 11 osób. Ze środków Gminy Miejskiej Kraków na pokrycie kosztów uczestnictwa w WTZ w innych powiatach została wydatkowana kwota w wysokości 24 225,31 zł.

28.2 Dofinansowanie uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych

W 2023 r. wpłynęło 2386 wniosków o dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych. Dofinansowanie otrzymało łącznie 713 osób z niepełnosprawnościami, w tym 132 dzieci i młodzieży. 312 osób otrzymało dofinansowanie do opiekuna na turnusie. Suma wypłaconych dofinansowań wyniosła 1 700 000 zł. Średnie dofinansowanie na osobę z niepełnosprawnością wyniosło 2384 zł.

28.3 Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny

W 2023 r. złożono 393 wnioski o dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, w tym 376 wniosków zostało złożonych przez osoby indywidualne, a 17 przez instytucje. Wnioski złożone przez instytucje realizowane będą w 2024 r. Dofinansowanie otrzymało 278 osób z niepełnosprawnościami (w tym 251 dorosłych oraz 27 dzieci i młodzieży) oraz 1 instytucja (na podstawie wniosku złożonego w 2022 r.). Suma wypłaconych dofinansowań wyniosła 767 482,11 zł, w tym 763 879,96 zł przeznaczono na dofinansowania dla osób indywidualnych, a 3602,15 zł dla instytucji. Średnia wartość dofinansowania wynosiła 2748 zł na osobę z niepełnosprawnością.

Dofinansowanie dotyczyło m.in. zakupu łóżek rehabilitacyjnych wraz z wyposażeniem, rowerów rehabilitacyjnych, rotorów, urządzeń typu orbitrek, mat masujących, drobnego sprzętu do wykonywania ćwiczeń i rehabilitacji w warunkach domowych (poduszki, linki, taśmy, kliny, piłki rehabilitacyjne, itp.).

28.4 Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom z niepełnosprawnościami na podstawie odrębnych przepisów

W 2023 r. złożono 4926 wniosków o dofinansowanie do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. Dofinansowanie otrzymały 2504 osoby z niepełnosprawnościami, w tym 2 338 osób dorosłych oraz 166 dzieci i młodzieży, na łączną kwotę 5 846 857,41 zł. Średnia wartość dofinansowania wyniosła 2 335 zł na osobę. Dofinansowano m.in. zakupy wózków inwalidzkich, protez, ortez, pieluchomajtek, cewników, obuwia ortopedycznego, aparatów słuchowych, itp.

28.5 Dofinansowanie likwidacji barier w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnościami

1. **Likwidacja barier architektonicznych** – w 2023 r. do MOPS wpłynęły 192 wnioski, dofinansowanie otrzymało 95 osób (92 osoby dorosłe i 3 dzieci i młodzieży) na kwotę 1 673 893,60 zł. Średnia wartość dofinansowania wyniosła 17 620 zł. Dofinansowanie dotyczyło m.in. dostosowania łazienek, zakupu i montażu platform przyschodowych, montażu podjazdów, podnośników sufitowych i krzesełek schodowych, itp.
2. **Likwidacja barier w komunikowaniu się** – w 2023 r. do MOPS wpłynęło 725 wniosków, dofinansowanie otrzymało 538 osób (453 dorosłych i 85 dzieci i młodzieży) na kwotę 1 559 186,96 zł. Średnia wartość dofinansowania wyniosła 2898 zł. Dofinansowanie dotyczyło zakupu oprogramowania do komunikacji wspomagającej i alternatywnej MÓWiK, programów logopedycznych, programów wspierających rozwój, oprogramowania do komunikacji i edukacji za pomocą wzroku oraz komputerów.
3. **Likwidacja barier technicznych** – w 2023 r. do MOPS wpłynęło 212 wniosków, dofinansowanie otrzymało 118 osób (113 dorosłych i 5 dzieci i młodzieży), na kwotę 1 066 919,44 zł. Dofinansowanie dotyczyło m.in. zakupu krzeseł toaletowych, wózków toaletowych, schodołazów, podnośników wannowo- kąpielowych, uchwytów wspomagających, słuchawek wzmacniających słuch stosowanych do odbioru TV, dostawek do wózków inwalidzkich, itp.

28.6 Dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza – przewodnika

W 2023 r. złożono 1 wniosek w ramach dofinansowania usług tłumacza języka migowego. Wypłacono dofinansowanie w wysokości 4500 zł.

28.7 Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych

W 2023 r. podpisano 34 umowy na dofinansowanie przedsięwzięć realizowanych przez podmioty niepubliczne. W dofinansowanych przedsięwzięciach wzięło udział 1487 osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów. Wydatkowano na ten cel kwotę 229 266,29 zł. Wnioski na realizację powyższych przedsięwzięć zostały złożone w MOPS do 30 listopada 2022 r. W 2023 r. organizacje pozarządowe złożyły 34 wnioski, które będą realizowane w 2024 r.

28.8 Program „Aktywny Samorząd”

MOPS w 2023 r. kontynuował realizację pilotażowego Programu „Aktywny Samorząd”, finansowanego ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Celem głównym programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji poprzez dofinansowanie wskazanych w tabeli zadań.

Lp.	Zadanie	Kwota wydatkowana	Liczba osób objętych wsparciem
1.	pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu	143 559,65 zł	27
2.	pomoc w uzyskaniu prawa jazdy	8 895 zł	5
3.	pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania	1 120 207,88 zł	137
4.	dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach Programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania	23 560 zł	11
5.	pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego sprzętu elektronicznego, zakupionego w ramach Programu	3 300 zł	2
6.	pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym	172 995 zł	11
7.	pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego skutera lub wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym	19 140,51 zł	9
8.	pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, tj. protezy co najmniej na III poziomie jakości	198 839,16 zł	9
9.	pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, tj. protezy co najmniej na III poziomie jakości	22 182 zł	4
10.	pomoc w zakupie skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego	60 374 zł	8
11.	opieka nad dzieckiem (opłata za pobyt dziecka w żłobku lub przedszkolu albo inny koszt zapewnienia opieki nad dzieckiem)	78 351,94 zł	45
12.	uzyskanie wykształcenia na poziomie wyższym	631 852,26 zł	156
	Suma	2 483 257,40 zł	424*

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

* w ramach 424 dofinansowań wsparcia udzielono 313 osobom

Wykonanie na dzień 31 grudnia 2023 r. Nabór wniosków rozpoczął się 1 marca 2023 r. Ostateczne rozliczenie Programu „Aktywny Samorząd” nastąpi po zakończeniu programu, tj. do 15 kwietnia 2024 r.

28.9 Program „Zajęcia klubowe w WTZ”

W 2023 r. program „Zajęcia klubowe w WTZ” prowadziły 4 warsztaty terapii zajęciowej. Program realizowany był od 1 lutego 2023 r. do 31 stycznia 2024 r.

Miesięczna stawka na jednego uczestnika wynosiła 515 zł. Łączna kwota środków finansowych przeznaczona na realizację programu w 2023 r. wyniosła 207 030 zł.

W październiku 2023 r. do MOPS wpłynęły 4 wnioski złożone przez warsztaty terapii zajęciowej w związku z ogłoszonym naborem na realizację programu w 2024 r. Wszystkie wnioski dotyczyły kontynuacji programu i zostały złożone przez warsztaty, które prowadziły już zajęcia klubowe.

Celem programu jest wsparcie osób z niepełnosprawnościami w utrzymaniu samodzielności i niezależności w życiu społecznym i zawodowym, poprzez prowadzenie terapii zajęciowej w formie zajęć klubowych. Jest to zorganizowana forma rehabilitacji dla osób, które opuściły warsztaty i weszły na rynek pracy oraz osób z niepełnosprawnością przed rozpoczęciem procesu rehabilitacji w WTZ.

28.10 Program „Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” Mieszkanie dla absolwenta

Celem programu jest wsparcie osób z niepełnosprawnościami poprzez pokrycie kosztów wynajęcia lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego beneficjenta w celu zwiększenia jego niezależności oraz ułatwienia mu aktywności zawodowej i społecznej poprzez zapewnienie samodzielnego mieszkania spełniającego jego indywidualne kryterium dostępności. W 2023 r. w ramach programu nikt nie uzyskał dofinansowania.

28.11 Program „Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” Dostępne mieszkanie

Celem programu jest wsparcie osób z niepełnosprawnościami poprzez dofinansowanie kosztów zamiany lub zakupu mieszkania pozbawionego barier architektonicznych, umożliwiającego samodzielne opuszczanie budynku do poziomu zero przed budynkiem.

W 2023 r. wypłacono dofinansowanie 1 osobie w wysokości 109 530 zł.

Miejski Ośrodek
Pomocy Społecznej
w Krakowie

Rozdział V: Pomoc uchodźcom z Ukrainy

Wybuch wojny, 24 lutego 2022 r. w Ukrainie i nagły napływ dużej grupy uchodźców wojennych do Krakowa, spowodował konieczność zorganizowania systemowej pomocy dla uchodźców, która kontynuowana była w 2023 r. W działania związane z pomocą na rzecz obywateli Ukrainy zaangażowanych było 119 osób zatrudnionych w MOPS w ramach umowy o pracę oraz 30 osób w ramach umowy zlecenia.

Zapewnienie miejsc tymczasowego pobytu zbiorowego

W 2023 r. na terenie Gminy Miejskiej Kraków MOPS obsługiwał 2 miejsca zbiorowego zakwaterowania, przy ul. Wąwozowej i ul. Kapelanka. Osobom zapewniono dostęp do sanitariatów, środków higieny osobistej, napojów oraz wyżywienie.

Ze wsparcia w formie miejsc tymczasowego pobytu skorzystało łącznie 415 osób. Wydatkowano na ten cel 254 562,33 zł.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza przy ul. Moczydło 12

W związku z wybuchem wojny w Ukrainie i napływem uchodźców, w tym dzieci pozbawionych opieki, Gmina Miejska Kraków uruchomiła zbiórkę na utworzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej.

Darowizny w wysokości 2 883 213,71 zł wpłynęły od darczyńców z:

- Tajwanu (Tajpei) – 1 885 500 zł
- Korei Płd (Daegu) – 423 490 zł
- Austrii (Wiedeń) – 503 292,80 zł
- Niderlandów – 66 784,50 zł
- z Polski – 4146,41 zł

oraz środki własne – 10 109,19 zł.

Z zebranych pieniędzy 26 września 2022 r. MOPS zakupił na rzecz Gminy Miejskiej Kraków nieruchomość przy ul. Moczydło 12, z przeznaczeniem na placówkę opiekuńczo-wychowawczą. Zakupiona nieruchomość jest budynkiem mieszkalnym jednorodzinny, wolnostojącym, dwukondygnacyjnym, częściowo podpiwniczonym o pow. zabudowy 220 m², pow. użytkowej 346 m², położonym na działce o pow. 0,1221 ha.

Obiekt, który oficjalnie otwarto 12 października 2023 r., wymagał modernizacji i dostosowania dla potrzeb osób z niepełnosprawnością oraz do obowiązujących przepisów przeciwpożarowych. Prace te zostały wykonane przez Grupę Dom Development, która przeznaczyła na ten cel ponad 1 mln złotych. W nowym domu miejsce znalazło 14 dzieci z Ukrainy, ale także z Polski.

Pomoc w formie posiłku dla dzieci w szkołach i przedszkolach

Dzieci i uczniowie – obywatele Ukrainy, uczęszczający do szkół, przedszkoli czy żłobków, zostali objęci pomocą w postaci dożywiania. W 2023 r. pomoc ta udzielana była w postaci posiłków realizowanych w ramach żywienia zbiorowego w szkole lub przedszkolu na podstawie wydanych decyzji administracyjnych. Posiłki przyznawane były, jeżeli dochód na osobę w rodzinie nie przekraczał 1200 zł oraz jeśli dochód na osobę w rodzinie był wyższy niż 1200 zł, ale nie przekraczał 1500 zł, pod warunkiem zwrotu 50% kosztów posiłku.

Łącznie w 2023 r. pomocą w postaci posiłków udzielonych dla dzieci obywateli Ukrainy w szkołach, przedszkolach czy żłobkach objęto 900 osób. Wartość udzielonej pomocy wyniosła 1 045 188,90 zł, z tego 741 442,97 zł to środki z Funduszu Pomocy Ukrainie, 303 745,93 zł – środki pozyskane w ramach porozumienia z UNICEF.

Nadzór nad wypełnianiem praw i obowiązków opiekuna tymczasowego małoletniego obywatela Ukrainy

Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy, w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, ośrodkowi pomocy społecznej powierza zadanie w postaci nadzoru nad realizacją praw i obowiązków opiekunów tymczasowych małoletnich obywateli Ukrainy. Zgodnie z prawem obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej, opiekuna tymczasowego małoletniego obywatela Ukrainy ustanawia sąd opiekuńczy właściwy ze względu na miejsce pobytu dziecka.

W 2023 r. nadzór nad sposobem wypełniania praw i obowiązków przez opiekunów tymczasowych dla 1110 małoletnich obywateli Ukrainy sprawowano wobec 1005 osób.

Realizacja zadania była finansowana na podstawie porozumienia zawartego z Funduszem Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF). W ramach realizacji zadania wykonywanie nadzorów powierzono 34 zleceniobiorcom. Łącznie wydatkowano na ten cel 94 051 zł.

Wsparcie dla opiekunów tymczasowych i dzieci pozostających pod ich opieką

W 2023 r. opiekunom tymczasowym oraz dzieciom pozostającym pod ich opieką zapewniono specjalistyczne wsparcie organizacyjno-prawne oraz psychologiczne. Wsparcia udzielono 40 osobom: 29 kobietom i 11 mężczyznom, w tym 3 dzieciom z niepełnosprawnościami. Ilość udzielonego wsparcia wyniosła 1009 godzin.

Realizacja zadania była finansowana na podstawie porozumienia zawartego z Funduszem Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF). Łącznie wydatkowano na ten cel 64 707,05 zł.

Wsparcie finansowe wydatków związane z utrzymaniem dzieci przez opiekunów tymczasowych

Dla opiekunów tymczasowych ustanowionych dla małoletnich, którzy przed przybyciem na terytorium RP byli umieszczeni w pieczy zastępczej na terytorium Ukrainy, złożono także 30 wniosków o świadczenia i dofinansowania, o których mowa w art. 26 ust 1 i 2 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

Zapewnienie wsparcia psychologicznego

W związku z koniecznością zapewnienia wsparcia psychologicznego, Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Krakowie umożliwił uchodźcom uzyskanie pomocy przez kontakt osobisty, telefoniczny lub przez komunikatory internetowe. W ramach zadania pomocą w 2023 r. objęto 94 osoby. Na realizację zadania wydatkowano kwotę 52 107,88 zł. Zadanie finansowane było z Funduszu Pomocy Ukrainie.

Jednorazowe świadczenie pieniężne w wysokości 300 zł

MOPS przyjmował wnioski i wypłacał jednorazowe świadczenie pieniężne w wysokości 300 zł na osobę, o którym mowa w art. 31 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Pomoc przeznaczona była dla obywateli Ukrainy, którzy przekroczyli granicę po 24 lutego 2022 r. i zostali wpisani do rejestru PESEL.

W 2023 r. pomocą objęto 4155 osób na łączną kwotę 1 270 713,20 zł (w tym koszty obsługi wyniosły 24 213,20 zł). Zadanie finansowane było z Funduszu Pomocy Ukrainie.

Świadczenia pieniężne z pomocy społecznej

MOPS przyznawał obywatelom Ukrainy, którzy przekroczyli granicę po 24 lutego 2022 r. i zostali wpisani do rejestru PESEL świadczenia z pomocy społecznej na podstawie art. 29–30 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

Pomocy udzielono w następujących formach:

- zasiłek stały dla 319 osób na łączną kwotę 790 761,04 zł;
- zasiłek okresowy dla 435 rodzin na łączną kwotę 613 844,20 zł;
- zasiłek celowy dla 286 osób na łączną kwotę 279 472,63 zł.

Pozostałe świadczenia z pomocy społecznej tj. posiłki dla dzieci i młodzieży w szkołach, przedszkolach i żłobkach przyznane na podstawie decyzji administracyjnych, zasiłki celowe specjalne oraz zasiłki okresowe w części gminnej dla 892 osób w łącznej wysokości 751 382,82 zł. Pomocą objęto łącznie 1631 rodzin. Zadanie finansowane było z Funduszu Pomocy Ukrainie.

Ponadto MOPS zorganizował pogrzeb obywatela Ukrainy finansowany z dotacji przekazanej przez Małopolski Urząd Wojewódzki w kwocie 2550 zł.

Rozszerzenie działalności placówek wsparcia dziennego

W 2023 r. na mocy porozumienia pomiędzy Funduszem Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF), a Gminą Miejską Kraków 6 organizacji pozarządowych otrzymało środki na rozszerzenie działalności już istniejących placówek wsparcia dziennego. Zgodnie z uzgodnionym z UNICEF planem pracy placówki w ramach otrzymanych środków realizowały zadania ukierunkowane na wsparcie dzieci obywateli Ukrainy, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Łącznie swoją działalność rozszerzyło 18 placówek wsparcia dziennego w tym: 5 w formie specjalistycznej, 10 w formie opiekuńczej oraz 3 w formie pracy podwórkowej. Z pomocy skorzystało łącznie 925 dzieci obywateli Ukrainy. Przeznaczone środki finansowe na rozszerzenie działalności placówek w 2023 r. w związku z ww. porozumieniem wyniosły łącznie 2 340 300 zł.

Zapewnienie pieczy zastępczej

W 2023 r. w pieczy zastępczej przebywało 42 małoletnich obywateli Ukrainy, z czego 35 przebywało w 12 placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego, specjalistyczno-terapeutycznego oraz socjalizacyjnego, a 7 w rodzinach zastępczych. W celu zapewnienia właściwych warunków opieki i wychowania małoletnich w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, tworzono dodatkowe miejsca.

Ponadto w ramach projektu „Zawsze Rodzina” świadczone wsparcie w postaci usług nauczyciela języka polskiego, asystenta ds. wyrównywania różnic międzykulturowych oraz psychologa.

Ze środków z Funduszu Pomocy Ukrainie wykorzystano środki w wysokości: 2 034 166,13 zł, w tym na pobyt 35 małoletnich z Ukrainy w placówkach wydatkowano 1 947 825,88, a na pobyt 7 w rodzinach zastępczych – 86 340,25 zł. Środki własne stanowiły kwotę 43 399,79 zł. Łącznie wydatkowano 2 077 565,92 zł.

Zapewnienie opieki w domach pomocy społecznej i wyżywienie

MOPS od początku konfliktu zbrojnego zaangażował się z działania związane z zapewnieniem całodziennego wyżywienia zbiorowego dla obywateli Ukrainy. W działania zaangażowano Miejski Dzienny Dom Pomocy Społecznej, który dzięki swojej infrastrukturze

świadczył wsparcie żywnościowe dla uchodźców z Ukrainy przebywających w Centrum Pomocy Ukrainie.

Osoby uciekające przed konfliktem zbrojnym na terenie Ukrainy, wymagające całodobowej opieki, otrzymały pomocy w formie skierowania i umieszczenia w domu pomocy społecznej. W roku 2023 w DPS na terenie Gminy Miejskiej Kraków przebywało łącznie 11 ww. osób, z czego 3 zostały umieszczone w roku 2023.

Jednostki na realizację powyższych działań poniosły wydatki w łącznej wysokości 918 366,59 zł z czego 795 282,05 zł stanowiły środki z Funduszu Pomocy Ukrainie.

Wydatki z przeznaczeniem na utrzymanie mieszkańców DPS wyniosły 663 804,26 zł (FUK – 662 543,72 zł, darowizna – 1260,54 zł).

Projekty realizowany w ramach środków UNICEF

MOPS, we współpracy z UNICEF, kontynuował w 2023 r. realizację programu „Kraków bez granic” skierowanego do dzieci i rodzin z Ukrainy i z Polski. Celem głównym projektu była integracja międzykulturowa obu społeczności. Działania podejmowano w następujących lokalizacjach PAL: Na Żabińcu, Stare Podgórze/Zabłocie, Mistrzejowice, Na Skarpie, Zesławice i Kantorowice, Na Olszy, Nad Potokiem, Ugorek.

W ramach zajęć cyklicznych prowadzono: kurs języka polskiego, warsztaty z robotyki Lego dla dzieci, warsztaty manualne dla dzieci, warsztaty z rękodzieła dla dorosłych, warsztaty florystyczne dla dorosłych, warsztaty integracyjne z wykorzystaniem metod teatralnych zakończone przedstawieniem. W ramach projektu odbyły się pikniki oraz wyjazdy integracyjne. Organizowano wyjścia grupowe, do kin, teatrów, muzeów. W grudniu dla rodzin uczestniczących w projekcie przygotowano świąteczne paczki upominkowe. Liczba godzin wsparcia wyniosła 2690,50 godziny dla 339 osób.

Na realizację programu „Kraków bez Granic”, współfinansowanego ze środków UNICEF, przeznaczono kwotę 424 628,99 zł.

Z kolei na realizację programu „Przestrzeń dla sąsiedztwa”, współfinansowanego z „Małopolskiej Tarczy Humanitarnej. Fundusze Europejskie dla Ukrainy. Wsparcie grantowe EFRR dla NGO i JST – infrastruktura społeczna” przeznaczono kwotę 222 176,58 zł.

Pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów

MOPS przyznawał uczniom – obywatelom Ukrainy, którzy przekroczyli granicę po 24 lutego 2022 r. i zostali wpisani do rejestru PESEL, jednorazowe świadczenia z pomocy społecznej na podstawie art. 53 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego Państwa.

Pomocy udzielono w następujących formach:

- stypendium szkolne dla 141 uczniów na łączną kwotę 130 290,49 zł,
- zasiłek szkolny dla 1 ucznia na łączną kwotę 620 zł.

Zadanie finansowane było z Funduszu Pomocy Ukrainie.

Miejski Ośrodek
Pomocy Społecznej
w Krakowie

**Rozdział VI: Inne działania oraz pozostałe
informacje o funkcjonowaniu MOPS**

29. Działania związane z aplikowaniem o środki w ramach konkursów zewnętrznych

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2023 r. aplikowano o środki w naborze wniosków prowadzonych w ramach projektu grantowego „Małopolska Tarcza Humanitarna. Fundusze Europejskie dla Ukrainy. Wsparcie grantowe EFRR dla NGO i JST – infrastruktura społeczna”. Wniosek został złożony na konkurs ogłoszony w I turze wniosków z terminem naboru do dnia 10 stycznia 2023 r. pt. „Przestrzeń dla sąsiedztwa”. Zarząd Województwa Małopolskiego na posiedzeniu w dniu 14 marca 2023 r. podjął uchwałę Nr 408/23 w sprawie rozstrzygnięcia i naboru wniosków o powierzenie grantu, w której Miasto Kraków – MOPS – znalazło się na liście wniosków zakwalifikowanych do otrzymania dofinansowania wraz z kwotą dofinansowania przyznaną dla danego wniosku – 224 145 zł, z tego środki wydatkowane to 222 176,58 zł.

30. Współpraca międzynarodowa

Współpraca z Miastem Frankfurt nad Menem realizowana była na podstawie „Porozumienia pomiędzy Stołecznym Królewskim Miastem Kraków i Miastem Frankfurt nad Menem o współpracy w dziedzinie pomocy społecznej” z 3 czerwca 2011 r., będącego kontynuacją porozumienia zawartego 19 kwietnia 2001 r. W ramach współpracy w dniach od 12 do 16 czerwca 2023 r. odbyła się wizyta przedstawicieli Krakowa we Frankfurcie nad Menem.

Celem wizyty krakowskiej delegacji było poznanie funkcjonowania systemu pomocy społecznej dla osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku domowym i instytucjonalnym, w tym przedsięwzięć i projektów realizowanych we Frankfurcie nad Menem w zakresie działań profilaktycznych, chroniących osoby starsze przed przemocą. Podczas pobytu we Frankfurcie przedstawiciele Urzędu Miasta Krakowa, MOPS oraz Domów Pomocy Społecznej mieli możliwość wizytować m.in.: centra socjalne świadczące usługi dla osób starszych i niepełnosprawnych, domy pomocy społecznej. Na Uniwersytecie Nauk Stosowanych we Frankfurcie zaprezentowano im także innowacyjne technologicznie rozwiązania w obszarze wspomagania starzejącego się społeczeństwa.

31. Budżet obywatelski

Budżet obywatelski to proces, dzięki któremu mieszkańcy mają bezpośredni wpływ na realizację potrzeb społeczności lokalnych, a tym samym na wydatkowanie konkretnych środków finansowych. Poprzez zgłaszane w formie projektów pomysły mogą angażować się w poprawę wizerunku oraz funkcjonowania osiedli.

W 2023 r. zrealizowano 2 projekty.

„Kultura szansą dla więźniów samotności i starości”

Zadanie było realizowane przez Parafię pw. NMP z Lourdes w Krakowie. W 2023 r. wolontariusze świadczyli pomoc na rzecz 23 osób samotnych i starszych zamieszkałych na terenie Dzielnicy V Krowodrza. W ramach zadania podejmowane były następujące działania: systematyczne odwiedziny osób przez wolontariuszy, utrzymywanie kontaktów telefonicznych, pomoc w robieniu zakupów, pomoc w sprzątnięciu, wyjścia do instytucji kultury, wykonanie drobnych napraw i remontów, ćwiczenia rehabilitacyjne wykonywane z beneficjentami przez fizjoterapeutów oraz wolontariuszy. Zorganizowane zostały również prelekcje dla uczniów szkół podstawowych i liceum w celu uświadomienia na sytuację seniorów w ich środowisku oraz zachęcania do zaangażowania się w wolontariat. Wolontariusze mieli możliwość wzięcia udziału w kilku warsztatach poszerzających ich wiedzę na temat sprawowania opieki nad seniorami.

W 2023 r. środki finansowe zostały przekazane na: pokrycie kosztów zainteresowań beneficjentów, wydatki z prowadzonymi remontami, opłacenie rehabilitantów oraz zakup artykułów chemicznych i spożywczych, pokrycie kosztów zorganizowania warsztatów dla wolontariuszy. Na realizację zadania przeznaczono łącznie 90 000 zł.

„Sąsiedzki koncert muzyki dla dzieci w ogrodzie”

Program Aktywności Lokalnej Na Żabińcu w ramach Budżetu Obywatelskiego Miasta Krakowa zrealizował projekt „Sąsiedzki koncert muzyki dla dzieci w ogrodzie”. Na terenie społecznego ogrodu osiedlowego, przy ul. Siemaszki, odbyło się wydarzenie, podczas którego wystąpił „Teatr Skrzat”, a sam koncert był zrealizowany w konwencji pirackiej przygody. Przeprowadzono również gry, zabawy animacyjne i taneczne. W koncercie wzięło udział około 100 osób. Na realizację zadania przeznaczono środki w kwocie 6000 zł.

32. Inicjatywa lokalna

Inicjatywa lokalna to forma współpracy jednostek samorządu terytorialnego z ich mieszkańcami, w celu wspólnego realizowania zadania publicznego na rzecz społeczności lokalnej.

W 2023 r. została zrealizowana Inicjatywa lokalna w obszarze działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych:

„Spotkanie opłatkowe – integracja pokoleniowa”

Zadanie było realizowane przy współpracy z Polskim Związkiem Działkowców Stowarzyszenie Ogrodowe w Warszawie, Rodzinny Ogród Działkowy „Dębniaki”. W ramach zadania zorganizowano spotkanie wigilijne dla działkowców i sympatyków ROD. We wspólnym kolędowaniu brali udział również uczestnicy warsztatów terapii zajęciowej.

Na realizację zadania po stronie Gminy przeznaczono 4 580 zł, a całkowity koszt realizacji zadania uwzględniający wkład rzeczowy i osobowy wnioskodawców wyniósł 10 633 zł.

33. Współpraca z mediami

MOPS w 2023 r. podjął około 700 kontaktów z mediami w zakresie informowania o możliwości uzyskiwania wsparcia przez mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków, w tym także działań na rzecz uchodźców z Ukrainy. W ramach działań informacyjnych w mediach ogólnopolskich oraz lokalnych ukazały się informacje dotyczące pomocy społecznej: artykuły, komunikaty, reportaże telewizyjne i radiowe. MOPS po raz kolejny był także partnerem akcji informacyjnej prowadzonej przez „Głos – Tygodnik Nowohucki” pod nazwą „Nowa Huta – miejsce dobre do życia”. W jej ramach ukazał się cykl artykułów poświęconych działaniom ośrodka. Tematyka publikacji obejmowała kwestie związane z różnymi formami aktywizacyjnymi dla osób starszych, dzieci, młodzieży, pomocy dla rodzin, osób samotnych, bezdomnych, oferty dla społeczności lokalnych.

W ramach promocji projektów dofinansowywanych ze środków norweskich i środków krajowych Programu „Sprawiedliwość” w dwutygodniku „kraków.pl” ukazywały się dedykowane artykuły informujące o realizacji projektów. W okresie listopada 2023 r. w komunikacji miejskiej wyświetlane były filmy animowane o tematyce przeciwdziałania przemocy. Działania promocyjno-informacyjne obejmowały także realizację 12 filmów edukacyjno-informacyjnych.

Przez cały rok 2023 przygotowywano 20 filmów informujących o działalności MOPS, które były wyświetlane w social mediach oraz na stronach www. Tematyka filmów obejmowała: realizację inwestycji, projektów finansowanych ze środków unijnych, wydarzeń w jednostkach systemu pomocy społecznej.

Ponadto MOPS był głównym organizatorem akcji „Świąteczny karp dla mieszkańców Krakowa”, która była szeroko prezentowana i relacjonowana w mediach lokalnych, regionalnych i ogólnopolskich.

Prowadzona była systematyczna współpraca z Wydziałem Komunikacji Społecznej UMK oraz portalem www.krakow.pl, na potrzeby którego przygotowywane były komunikaty dotyczące pomocy społecznej, istotne dla mieszkańców Krakowa. MOPS realizuje także zadania wynikające z zapisów ustawy o dostępie do informacji publicznej, prowadząc Biuletyn Informacji Publicznej.

34. Kadra MOPS – zatrudnienie, wykształcenie, podnoszenie kompetencji zawodowych

Według stanu na 31.12.2023 r. w MOPS było zatrudnionych 726 osób w wymiarze 717,483 etatu, w tym 3 osoby na 2,80 etatu realizujące projekt pn. „Środowiskowe Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży Kraków Południe”. Wynagrodzenie osób realizujących projekt jest współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020, IV Oś Priorytetowa, Działanie 4.1, Projekt pn. „Środowiskowe Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży Kraków Południe”.

Odsetek pracowników MOPS, legitymujących się wyższym wykształceniem (w tym tych przebywających na urloпах wychowawczych i bezpłatnych), wynosi 82%, z czego 14,9% stanowią pracownicy, którzy mają ukończone także studia podyplomowe. Dwie osoby posiadają wykształcenie na poziomie doktora nauk społecznych. Wykształceniem policealnym legitymuje się 11,16% ogółu pracowników. Wykształceniem średnim legitymuje się 4,4% pracowników, zawodowym 0,1%, a podstawowym 0,3% (stan na 31.12.2023 r.).

W stosunku do roku 2022 wskaźnik zatrudnienia osób z wykształceniem wyższym pozostało na tym samym poziomie (2022 r. 82,8%), stabilny pozostał także odsetek osób z wykształceniem podyplomowym (2022 r. 14,7%), policealnym (2022 r. 12,0%), średnim (2022 r. 4,3%), zawodowym (2022r. 0,1%) i podstawowym (2022 r. 0,6%).

Wśród osób zatrudnionych w MOPS 52,18% stanowili pracownicy socjalni (bez uwzględnienia pracowników przebywających na urloпах wychowawczych i bezpłatnych). Pozostałe osoby to przede wszystkim pracownicy działów merytorycznych.

Spośród 371 pracowników socjalnych 91,6% świadczyło pracę w środowisku.

W 2023 r. w MOPS zatrudnionych było 49 osób z orzeczoną stopniem niepełnosprawności. Przez cały rok wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosił ponad 6% w stosunku do ogółu zatrudnienia, co zwalnia MOPS z ponoszenia obowiązku wpłat na rzecz PFRON.

Zatrudnienie w MOPS wg stanowisk – stan na 31 grudnia danego roku:

WYSZCZEGÓLNIENIE	OGÓŁEM*
	2023
Ogółem:	711
z tego: dyrektor	1
zastępcy dyrektora	3
pracownicy socjalni ogółem	371
z tego: główny specjalista pracy socjalnej	1
starszy specjalista pracy socjalnej	27
specjalista pracy socjalnej	109
starszy pracownik socjalny	152
pracownik socjalny	82
pozostali pracownicy	336
pracownicy świadczący pracę w środowisku:	
pracownicy socjalni,	340
koordynatorzy rpz*	21
asystenci rodzin*	32

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

*wykaz nie uwzględnia pracowników przebywających na urloпах wychowawczych i bezpłatnych

*Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej

*Asystenci Rodzin

W 2023 r. pracownicy MOPS brali udział w 114 szkoleniach (płatnych i bezpłatnych). Środki finansowe przeznaczone na realizację szkoleń wyniosły 232 122,25 zł.

Dodatkowo w MOPS przeprowadzono superwizje, w których uczestniczyło 18 pracowników socjalnych i 7 asystentów rodziny.

34.1 Praktyki i staże

W 2023 r. w MOPS 47 studentów krakowskich uczelni odbyło łącznie 2885 godzin praktyk studenckich.

35. Skargi, interwencje, odwołania od decyzji administracyjnych

Realizując zadania w zakresie przeprowadzania postępowań wyjaśniających, dotyczących skarg, interwencji, wniesionych odwołań w 2023 r.:

- przeprowadzono 509 postępowań wyjaśniających, dotyczących skarg i interwencji oraz odwołań;
- rozpatrzono 37 skarg, które zostały zarejestrowane w Wydziale Kontroli Wewnętrznej Urzędu Miasta Krakowa;
- po przeprowadzeniu postępowań wyjaśniających ustalono, iż 2 skargi były zasadne, w wyniku czego podjęto działania w celu zapobieżenia powtarzaniu się w przyszłości stwierdzonych nieprawidłowości;
- przekazano do Samorządowego Kolegium Odwoławczego 168 odwołań złożonych od 344 decyzji administracyjnych;
- wpłynęło 228 decyzji SKO utrzymujących w mocy wcześniejsze rozstrzygnięcie;
- SKO uchyliło i przekazało do ponownego rozpatrzenia 40 decyzji.

W poprzednim okresie sprawozdawczym, tj. 2022 r. rozpatrzono 29 skarg, które zostały zarejestrowane w Biurze Kontroli Wewnętrznej Urzędu Miasta Krakowa. W wyniku ich rozpatrzenia 5 skarg uznano za zasadne.

36. Kontrole realizacji zadań

W 2023 r. pracownicy Sekcji Kontroli Wewnętrznej (SW) przeprowadzili łącznie 58 kontrole realizacji zadań publicznych, zleconych podmiotom niepublicznym i publicznym, w tym 54 kontrole kompleksowe i 4 doraźne. W ramach kontroli ujętych w planie kontroli na rok 2023 zrealizowano 53 z 55 zaplanowanych. W poprzednim okresie sprawozdawczym, tj. w 2022 r., przeprowadzono łącznie 47 kontroli, w tym 44 z zaplanowanych 59.

Łącznie w 2023 r., w wyniku kontroli dotyczących realizacji zadań zleconych podmiotom niepublicznym i publicznym, sformułowano 314 zaleceń pokontrolnych, w tym w ramach zakończenia czynności kontrolnych rozpoczętych jeszcze w 2022 r. – 115. Wystąpienia pokontrolne skierowano łącznie do 29 podmiotów. Do 7 z nich, w odniesieniu do 11 realizowanych przez nie zadań, skierowano zalecenia dotyczące zwrotu nienależnie pobranych dotacji (wydatkowanych niezgodnie z przeznaczeniem i/lub pobranych w nadmiernej wysokości). Łączna wysokość stwierdzonych należności głównych (bez odsetek) wyniosła 9002,30 zł.

SW w 2023 r. nie przeprowadzała planowych kontroli wewnętrznych w MOPS, z uwagi na brak potrzeb pracodawcy w tym zakresie. Wydano natomiast 10 zaleceń pokontrolnych, odnoszących się do kontroli wewnętrznej rozpoczętej w 2022 r., której przedmiotem była poprawność prowadzenia dokumentacji związanej ze sprawowaniem nad dziećmi pieczy zastępczej w formie rodzinnej.

W ramach sprawowania bieżącego nadzoru nad powierzonymi zadaniami część komórek organizacyjnych zrealizowała w 2023 r. kontrole bez udziału pracowników SW:

- Dział Domów Pomocy Społecznej i Ośrodków Wsparcia przeprowadził: 2 kontrole problemowe w DPS i RDPS, w wyniku których nie wydawano zaleceń pokontrolnych oraz 5 kontroli doraźnych dotyczących funkcjonowania domów pomocy społecznej – wydano 3 zalecenia pokontrolne;

- Dział Pomocy Dzieciom przeprowadził w POW 109 kontrole doraźnych (w tym 64 w placówkach publicznych i 45 w niepublicznych) oraz 2 kontrole problemowe, w wyniku których nie wydano zaleceń pokontrolnych;
- Dział Koordynacji Pracy Filii przeprowadził 1 kontrolę doraźną w PWD w zakresie prawidłowości funkcjonowania placówki, w wyniku której rozwiązano umowę z podmiotem prowadzącym.
- Dział Pomocy Bezdomnym przeprowadził 1 kontrolę doraźną w mieszkaniu wspomaganym przeznaczonym dla osób bezdomnych, która nie skutkowała wydaniem zaleceń pokontrolnych.
- Dział Wsparcia Osób Niepełnosprawnych przeprowadził 21 kontrole doraźnych w WTZ – na ich podstawie sformułowano 3 zalecenia pokontrolne.

Łącznie komórki organizacyjne przeprowadziły 141 kontrole bez udziału SW, w wyniku których wydano 6 zaleceń pokontrolnych.

Od kwietnia 2023 r. zakres zadań sekcji poszerzył się o prowadzenie postępowań administracyjnych w sprawie zwrotu dotacji. W 2023 r. wszczęto 8 takich postępowań, w wyniku których wydano 4 decyzje. Pozostałe 4 postępowania nadal się toczą.

Dodatkowo SW, w oparciu o materiały przesyłane przez komórki organizacyjne MOPS, sporządziła zbiorczy roczny plan kontroli zadań publicznych. Pracownicy sekcji prowadzili również rejestr kontroli zewnętrznych i wewnętrznych prowadzonych w ośrodku, a także koordynowali procesy związane z zarządzaniem ryzykami, w tym aktualizowali mapę ryzyk.

37. Przedsięwzięcia zapewniające ciągłość funkcjonowania oraz utrzymania infrastruktury

37.1 Informatyzacja

W 2023 r. zakupiono 20 notebooków, 88 komputerów, 63 monitory oraz 5 urządzeń wielofunkcyjnych. Ponadto dokonano zakupu 27 specjalistycznych drukarek do wydruków etykiet z kodami kreskowymi oraz 18 skanerów do obsługi systemu elektronicznego obiegu dokumentów.

Wdrożono testową wersję system elektronicznego obiegu dokumentów, na której przeprowadzono szkolenia dla około 200 pracowników. Przygotowano produkcyjną wersję systemu elektronicznego obiegu dokumentów planowanego do uruchomienia od 1 stycznia 2024 r. Przygotowano również szczegółowe instrukcje do obsługi wspomnianego systemu. Zaktualizowano system operacyjny Windows Serwer 2022 na serwerach posiadających system Windows Serwer 2012. Przeniesiono zapasowy serwer DNS do środowiska wirtualnego. Przygotowano witrynę do obsługi wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego planowanej do uruchomienia w 2024 r. Przeinstalowano na 780 komputerach używane do tej pory oprogramowanie antywirusowe G-Data na oprogramowanie innego producenta.

W roku 2023 wydatki na informatyzację wyniosły 1 897 276,36 zł.

37.2 Obsługa organizacyjna MOPS

Na stanowiskach kancelaryjnych MOPS zarejestrowano łącznie 271 750 pism, w tym:

- 111 989 pism przychodzących;
- 117 272 pisma wychodzące;
- 42 489 pism wewnętrznych.

Sporządzono 33 projekty upoważnień Prezydenta Miasta Krakowa, 18 projektów pełnomocnictw Prezydenta Miasta Krakowa, 45 projektów zarządzeń Prezydenta Miasta Krakowa oraz 27 projektów uchwał Rady Miasta Krakowa. Sporządzono 205 zarządzeń Dyrektora MOPS, 83 polecenia służbowe Dyrektora MOPS, 319 pełnomocnictw Dyrektora MOPS i 139 upoważnień Dyrektora MOPS.

37.3 Archiwum zakładowe

W 2023 r. przejęto do archiwum zakładowego z komórek organizacyjnych 396 mb akt. Wybrakowano, po uzyskaniu zgody Dyrektora Archiwum Narodowego w Krakowie, 256 mb dokumentacji, której okres przechowywania upłynął (231 mb z ewidencji archiwum oraz 25 mb kat. B z komórek organizacyjnych). Wycofano z ewidencji archiwum zakładowego w związku ze wznowieniem spraw 231 akt na podstawie 211 protokołów wycofania. Zrealizowano 380 wypożyczeń dokumentacji na potrzeby komórek organizacyjnych (dla 89 pracowników wypożyczających). Stan zasobu archiwum zakładowego MOPS na dzień 31.12.2023 r. wynosi 3085 mb.

37.4 Zamówienia publiczne

W celu realizacji zadań statutowych MOPS w 2023 r. przeprowadził 42 postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, w tym:

- 19 zamówień na usługi,
- 20 zamówień na dostawy,
- 3 zamówienia na roboty budowlane.

Wartość umów zawartych w wyniku przeprowadzenia postępowań o udzielenie zamówienia publicznego w trybach określonych ustawą Prawo zamówień publicznych wyniosła łącznie 19 278 087,74 zł.

Ponadto prowadzono zamówienia w trybie pozaustawowym. Łączna liczba udzielonych zamówień w trybie do 130 000 zł netto wyniosła 1624. W skład tej liczby wchodzi 263 postępowania dotyczyły pomocy uchodźcom z Ukrainy.

37.5 Działania związane z utrzymaniem infrastruktury oraz zadania inwestycyjne

Na dzień 31 grudnia 2023 r. MOPS dysponował 49 lokalami zajętymi przez komórki organizacyjne ośrodka o łącznej powierzchni 12 306 m², 44 lokalami i budynkami, w których realizowane były zadania z zakresu pomocy społecznej i pieczy zastępczej o łącznej powierzchni 11 808,42 m², w tym 15 nieruchomości w trwałym zarządzie ośrodka,

Z kolei 2 zabudowane nieruchomości o łącznej powierzchni 8560,12 m² i 1 niezabudowana nieruchomość były przeznaczone do budowy obiektów na potrzeby zadań z zakresu pomocy społecznej.

W związku z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy, w ramach realizowanej przez Gminę Miejską Kraków pomocy obywatelom tego państwa, przebywającym na terenie Miasta Krakowa, MOPS dysponował 5 lokalami mieszkalnymi o łącznej powierzchni 330 m², przeznaczonymi na prowadzenie miejsc noclegowych, wraz z dostępem do sanitariatów, zapewnieniem środków higieny osobistej oraz całodziennego żywienia.

Łączna powierzchnia lokali i budynków wykorzystywanych oraz przeznaczonych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej oraz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej wynosiła na koniec 2023 r. 33 004,54 m²

W ramach zadań inwestycyjnych podjęto następujące działania:

- 1) przebudowa i rozbudowa obiektu przy al. Modrzewiowej w Krakowie wraz z budową kanalizacji opadowej. W trzecim etapie zadania zakończono zakup, dostawę oraz montaż pierwszego wyposażenia w zakresie m.in. mebli gotowych: krzesła, foteli, stolików, sof, szafek – 3 etap. Łączny koszt inwestycji w 2023 r. wyniósł 195 946 zł.
- 2) modernizacja budynku MOPS przy ul. Józefińskiej 14. W ramach inwestycji w trzecim etapie budowy wykonano: modernizację części pomieszczeń II piętra obejmującej m.in. wykonanie instalacji: c.o., elektrycznej, alarmowej, internetowej, wod-kan., wymiany posadzek, parkietów, stolarki drzwiowej. Wykonano również prace konserwatorskie obejmujące m.in. odnowienie istniejącej balustrady, wykonanie tynków tradycyjnych oraz wymiany okładzin podłogowych na klatce schodowej. Łączny koszt prac w 2023 r. wyniósł 1 544 950,87 zł.

- 3) budowa Domu Pomocy Społecznej przy ul. Praskiej w Krakowie. W drugim etapie zakończono budowę Domu Pomocy Społecznej przy ul. Praskiej 27 dla 100 osób oraz zawarto umowy na zakup I wyposażenia – I etap. Zadanie uzyskało dofinansowanie – promesę w ramach Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych – kwota 30 mln zł oraz dofinansowanie w ramach środków Województwa Małopolskiego na budowę zbiornika retencyjnego w ramach zadania pn. „Małopolska Deszczówka” – kwota 120 tysięcy zł. Łączny koszt zadania w 2023 r. wyniósł 24 722 552,47 zł, w tym środki własne miasta 9 602 553 zł. Kontynuacja zakupu, oraz montażu pierwszego wyposażenia (2. etap) w 2024 r., oraz rozliczenia finansowego zadania.
- 4) przebudowa budynku przy ul. Praskiej 66 z przeznaczeniem na realizację zadań pomocy społecznej – Centrum Usług Społecznych. W ramach zadania została opracowana dokumentacja projektowa oraz uzyskana ostateczna decyzja pozwolenia na budowę. Ponadto wykonano roboty budowlane w zakresie budowy drogi pożarowej wraz z placem manewrowym. Łączny koszt prac w 2023 r. wyniósł 1 211 336,30 zł.

W ramach robót budowlanych w 2023 r. wykonano remonty bieżące i inne prace budowlane w budynkach i lokalach wynajmowanych, pozostających w użyczeniu i w trwałym zarządzie MOPS:

- a) w 7 lokalach przeznaczonych na magazyny dokumentacji archiwalnej zabezpieczone zostały instalacje wodne, kanalizacyjne i c.o. zgodnie z wymaganiami z protokołu pokontrolnego – koszt robót 38 892,17 zł,
  - b) w dwóch pomieszczeniach biurowych Filii nr 2 przy ul. Radzikowskiego 39 zlikwidowano skutki zalania. Prace obejmowały roboty malarskie, tynkarskie, posadzkowe oraz instalacje elektryczne – koszt robót 63 515,25 zł,
  - c) w 3 pomieszczeniach biurowych Filii nr 4 na os. Szkolnym 34 usunięto skutki zalania. Prace obejmowały roboty malarskie, tynkarskie oraz instalacje elektryczne – koszt robót 10 455 zł,
  - d) w lokalu Filii nr 7 przy ul. Mazowieckiej 4–6 wykonano ściankę działową w celu poprawy warunków pracy – koszt robót 5891,59 zł,
  - e) w lokalu na os. Teatralnym 24 zrealizowano prace związane z naprawą posadzek i wykładzin – koszt robót 8169,25 zł,
  - f) w lokalu przy ul. Wróżeńckiej 49 wykonano prace modernizacyjne w zakresie instalacji c.o. – koszt robót 43 050 zł,
  - g) w budynku ogrzewalni dla bezdomnych mężczyzn przy ul. Księcia Józefa 52 wykonano roboty budowlane, polegające na remoncie pokrycia dachowego wraz z termomodernizacją dachu, remoncie przewodów kominowych oraz kanalizacji deszczowej i hydrantowej – koszt robót 145 737,75 zł,
  - h) w budynku DPS przy ul. Sołtysowskiej 13D – dokonano wymiany zasobników ciepłej wody, miejscowych napraw elewacji uszkodzonej przez ptaki oraz wykonano prace naprawcze i malarskie w jednej z łazienek – koszt robót 86 378,93 zł,
  - i) na terenie nieruchomości ul. Księcia Józefa 52 rozebrane zostały budynki, zgodnie z nakazem Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego – koszt robót 147 110,67 zł,
  - j) w Schronisku i Noclegowni dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Makuszyńskiego 19A – wykonano bieżące konserwacje obejmujące uzupełnienie okładzin ściennych, roboty malarskie, miejscową wymianę instalacji wody zimnej i ciepłej – koszt robót 17 969,20 zł,
  - k) w budynku przy al. Modrzewiowej 25 usunięto awarię instalacji zasilającej budynek w wodę użytkową – koszt robót 4900 zł,
  - l) w budynku na os. Krakowiaków 46, w mieszkaniach treningowych dla kobiet i kobiet z dziećmi wymieniono zasobnik ciepłej wody – koszt robót 3350 zł,
  - m) remonty bieżące w lokalach przeznaczonych na potrzeby zakwaterowania uchodźców wojennych w związku z konfliktem zbrojnym w Ukrainie (w lokalu mieszkalnym na os. Centrum D 2 wykonano remont bieżący łazienki obejmujący m.in. przeróbki instalacji wod.kan., prace malarskie i okładzinowe – koszt robót 6480 zł).
- Łączny koszt przeprowadzonych remontów wyniósł 581 899,81 zł.